

670
ΕΜΜ. Γ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ

ΤΟΜΟΣ Β'.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ Α', Β', Γ'.

ΕΚΔΟΣΙΣ Β'

Τιμάται δραχ.....Β. 60

(βιβλιόσημον λεπτ....Ι. 10)

*Αριθ. έγκριτ. αποφάσεως 491

*Έκδοσις Ζ'. 17 Νοεμβρίου 1921

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Χ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ

28-- ΕΝ ΟΔΩ ΣΤΑΔΙΟΥ --28

1921

Αναρχία
Παράδειγμα

ΕΜΜ. Γ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Γεωργία
250

ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ

ΤΟΜΟΣ Β΄.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ Α΄, Β΄, Γ΄.

ΕΚΔΟΣΙΣ Ζ΄

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Χ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ

28— ΕΝ ΟΔΩ ΣΤΑΔΙΟΥ —28

1921

Γεωργία

Α'. Βίος τοῦ Ξενοφώντος.

Ὁ Ξενοφὼν ἦτο Ἀθηναῖος γεννηθεὶς τῷ 430 π. Χ. ἐκ γονέων εὐγενῶν καὶ πλουσίων, τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Διοδώρας. Ἐξεπαιδεύθη δὲ καὶ καλῶς, εὐτυχήσας νὰ ἀκούσῃ τὴν διδασκαλίαν καὶ τοῦ μεγίστου φιλοσόφου τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τοῦ Σωκράτους.

Ὅτε ὁ Ξενοφὼν ἦτο 30 ἐτῶν (401 π. Χ.), μετέδωκε κατὰ προτροπὴν τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βασιωτίου εἰς τὰς Σάρδεις τῆς Λυδίας πρὸς τὸν Κύρον, τὸν υἱὸν τοῦ Δαρείου τοῦ Νόθου καὶ ἀδελφὸν τοῦ τότε βασιλέως τοῦ Περσικοῦ κράτους Ἀρταξέρξου. Συσταθεὶς εἰς τὸν Κύρον ὑπὸ τοῦ Προξένου ἠκολούθησεν αὐτὸν εἰς τὴν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ἐκστρατείαν. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ἐν τῇ παρὰ τὰ Κούναξα μάχῃ καὶ τὴν διὰ δόλου σφαγὴν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνηος τῶν στρατηγῶν τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων τοῦ Κύρου, ὁ Ξενοφὼν ἐνεθάρρυνε τοὺς εἰς ἀμηχανίαν καὶ ἀπελπισίαν περιελθόντας Ἕλληνας. Ἐκλεχθεὶς εἰς τῶν στρατηγῶν τῶν ἀντικαταστησάντων τοὺς δολοφονηθέντας ὠδήγησεν αὐτοὺς διὰ μέσου συνεχῶν μαχῶν καὶ πολλῶν κινδύνων καὶ κακουχιῶν εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν Θράκην καὶ εἰς Μ. Ἀσίαν, ἔνθα οἱ λεγόμενοι Μύριοι ἠνώθησαν μετὰ τῶν κατὰ τῶν Περσῶν πολεμούντων τότε Λακεδαιμονίων. Εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, τὰς Ἀθήνας, δὲν ἐπανῆλθε πλέον ὁ Ξενοφὼν, καταδικασθεὶς εἰς ἐξορίαν, διότι συνεπολέμησε μετὰ τοῦ Κύρου, ἐχθροῦ τῶν Ἀθηναίων.

Ὅτε ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Ἀγχισίλαος ἀνεκλήθη ἐκ τῆς Ἀσίας (394 π. Χ.), ἵνα πολεμήσῃ κατὰ Ἀθηναίων, Θεβαίων, Ἀργείων καὶ Κορινθίων, οἵτινες καθ' ὑποκίνησιν τῶν Περσῶν ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Σπάρτης, ὁ Ξενοφὼν ἠκολούθησεν αὐτὸν καὶ κατὰ τὴν ἐν Κορωνεῖα μάχην ἠγωνίσθη μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

Ἐλθόντα εἰς Λακεδαίμονα μετὰ τὴν μάχην ταύτην τὸν Ξενοφῶντα ἀντίμετρεψαν οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ τὰς πρὸς τὴν Σπάρτην ὑπηρεσίας του δωρήσαντες εἰς αὐτὸν ἐν κτήμα παρὰ τὸν Σκιλλοῦντα τῆς Ἠλίδος. Ἐκεῖ δ' ὁ Ξενοφὼν ἔζησεν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη (390—370 π. Χ.) βίον εὐτυχῇ, ἀσχολούμενος εἰς τὴν θήραν, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν συγγραφικὴν. Λαβὼν δὲ σύζυγον τὴν Φιλησίαν ἐγέννησεν ἐξ αὐτῆς τὸν Γρύλλον καὶ τὸν Διόδωρον.

Τὸν ἐν Σκιλλοῦντι ἡρεμὸν βίον τοῦ Ξενοφῶντος διέκοψεν ὁ μεταξὺ Λακεδαιμονίων καὶ Θηβαίων πόλεμος (371 π. Χ.). Οἱ Ἡλείοι, σύμμαχοι τῶν Θηβαίων κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, ἠνάγκασαν τὸν Ξενοφῶντα νὰ φύγῃ ἐκ Σκιλλοῦντος εἰς Κόρινθον, ἔνθα ἔζησε τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου του, ἤτοι μέχρι τοῦ 355 π. Χ. Ὅτε δ' ὁ Ξενοφῶν διέτριβεν ἐν Κορίνθῳ, οἱ Ἀθηναῖοι ἀνεκάλεσαν τὸ κατ' αὐτοῦ ψήφισμα ἐξορίας, ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν δὲν ἐπὶ νῆλθεν εἰς Ἀθήνας, ἐπεμψε δὲ μόνον τοὺς δύο υἱοὺς του, ἵνα ἀγωνισθῶσι κατὰ τῶν Θηβαίων, ὁ Γρύλλος δὲ καὶ ἔπεσε μαχόμενος ἐν τῇ παρὰ τὴν Μαντίνειαν μάχῃ.

Ὁ Ξενοφῶν ὑπῆρξε θαρραλέος, καρτερικός, ἱκανὸς στρατηγός, φίλος τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ ἀγροτικοῦ βίου.

Β'. Συγγραμματα Ξενοφῶντος.

Ὁ Ξενοφῶν συνέγραψε 15 συγγραμματα, 4 μὲν μεγάλα, 11 δὲ μικρά.

Τὰ μεγάλα συγγραμματα αὐτοῦ εἶναι τὰ ἀκόλουθα :

Ἡ Κύρου Ἀνάβασις εἰς 7 βιβλία. Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ περιγράφεται ἡ ἀπὸ τῶν Σάρδεων ἀνάβασις τοῦ Κύρου εἰς Βαβυλωνίαν καὶ ἡ μετὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην καθόδος τῶν Μυρίων εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου.

Ἡ Κύρου Παιδεία εἰς 8 βιβλία. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι ἱστορικὸν μυθιστόρημα, ἐν ᾧ ὁ Ξενοφῶν περιγράφων τὴν ἀγωγὴν Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Περσικοῦ κράτους, ὑποδεικνύει ὅτι τὰ μεγάλα ἔργα καὶ ἡ εὐδαιμονία τοῦ βασιλέως ἐκείνου ἐπήγασαν ἐκ τῶν χρηστῶν ἀρχῶν, ἃς ἐπόρισεν εἰς αὐτὸν ἡ ὀρθὴ παιδεία.

Τὰ Ἑλληνικά (πράγματα, συμβάντα) εἰς 7 βιβλία. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο περιλαμβάνει τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἀπὸ τοῦ 411 π. Χ. μέχρι 362 π. Χ., ἤτοι ἀπὸ τοῦ χρόνου, εἰς ὃν καταλήγει τὸ σύγγραμμα τοῦ Θουκυδίδου, μέχρι τῆς ἐν Μαντινείᾳ μάχης.

Τὰ ἀπομνημονεύματα εἰς 4 βιβλία. Διὰ τοῦ συγγράμματος τούτου ὁ Ξενοφῶν ἀπολογεῖται μὲν πρὸς τὰς κατηγορίας, ἃς ἀπέδωκαν πρὸς τὸν Σωκράτην, ὅτι δὲν ἐπίστευεν εἰς τοὺς θεοὺς τῆς πόλεως καὶ ὅτι διὰ τῆς διδασκαλίας του ἔδωκε τοὺς νέους, ὑποτυποῖ δὲ γενικὴν εἰκόνα τοῦ βίου τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ.

ΣΕΝΟΥΦΩΝΤ

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΚΥΡΙΩΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Α'. Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου
Παρασκευὴ πρὸς αὐτήν.

§ 1—5

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευσε τελευτὴν τοῦ βίου, ἐβούλετο τὸ παῖδε ἀμφοτέρῳ παρεῖναι.

Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγχανε· Κῦρον δὲ μεταλέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε· καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων, ὅσοι εἰς Καστωλλοῦ πεδίοι ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων δόλματα, τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον.

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν

βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται καὶ λαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ, ἐξαιτησαμένη αὐτόν, ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν.

Ὁ δέ, ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθείς, βουλούεται, ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλὰ, ἣν δύνηται, βασιλεύσει αὐτ' ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κῦρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην.

Ὅστις δ' ἀφικνεῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτόν, πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο, ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο, ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ.

§ 6—11

Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἡθροίζεν, ὡς μάλιστα ἐδύνατο, ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀσπρασκευότατον λάβοι βασιλέα. ὧδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογὴν.

Ὅποσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελίστους, ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρνους ταῖς πόλεσι· καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομένα, τότε δὲ ἀφειστήκασαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλὴν Μιλήτου.)

Ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, ἀποστῆναι πρὸς Κῦρον, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν. ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα, ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπειράτο

κατάγειν τοὺς ἐκπεπωκότας· καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν στράτευμα.

Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων, ἡξίου, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, δοῦναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρην ἄρχειν αὐτῶν καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλὴν οὐκ ἡσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων· καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὧν Τισσαφέρης ἔτι ἐτύγγανεν ἔχων.

Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ' ἀντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς. ὁ δέ, λαβὼν τὸ χρυσίον, στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει, ἐκ Χερρονήσου ὀρμώμενος, τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα.

Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὢν ἐτύγγανεν αὐτῷ καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἰκοὶ ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένου τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτω περιγεγόμενος ἂν τῶν ἀντιστασιωτῶν. ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἑξ μηνῶν μισθὸν καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλευσῇται. οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτίον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὥς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὥς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ.

Σοφαίνεται δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιόν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὥς πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων. καὶ ἐποίουν οὕτως οὗτοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

Β΄. Ἀφίξεις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων εἰς τὰς Σάρδεις.—Πορεία τοῦ στρατεύματος.

§ 1—5

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο, ὥς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας καὶ ἀθροίζει ὥς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν.

Ἐνταῦθα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στρατεύμα καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στρατεύμα καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προεστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἦκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους, πλὴν ὅποσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν ἐφ' ᾧ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἡδέως ἐπείθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις.

Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας τετρακισχίλους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνῆτας δὲ πεντακοσίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιὸς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρέγενετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.

Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα καὶ μείζονα ἡγησάμενος εἶναι ἢ ὥς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευήν, πορεύεται ὡς βασιλέα, ἢ ἐδύνατο τάχιστα, ἱππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

§ 5—10

Κῦρος δέ, ἔχων οὓς εἴρηκα, ὥρματο ἀπὸ Σάρδεων καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὶν ἐπὶ ἐξευγμένη πλοίοις.

Τοῦτον διαβὰς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας ὀκτὼ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην καὶ εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυνθίους.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴσοσιν εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρῳ βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος

εὐήρουν ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός, αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρὸς ἐστὶν εἴκοσι καὶ δύο ποδῶν· ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας καὶ τὸ δέσμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῳ, ὅθεν αἱ πηγαὶ· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτά τε τὰ βασίλεια καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν· ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα καὶ ἦκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἔχων ὀπλίτας χίλιους καὶ πελταστὰς Θερῆας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρητίας διακοσίους. ἅμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους καὶ Σοφαίνετος Ἀρκάδας ἔχων ὀπλίτας χίλιους. καὶ ἐνταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους.

§ 10—12

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς, ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώ-

δεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώραν.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καῦστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. ἔνταυθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλεόν ἢ τριῶν μηνῶν καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀλήτουν· ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι.

Ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικῶν βασιλέως παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά. τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα φυλακὴν περὶ αὐτὴν Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους.

§ 13—18

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ἔνταυθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη, ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἣ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι οἶνον κεράσας αὐτήν.

+ Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκουμένην. ἔνταυθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδεῖξαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας, ὥς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι καὶ στῆναι, συντάξαι δ' ἑκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι.

στρατηγοί. ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατὰ ἴλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἕλληνας, παρελάντων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμαμάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημῖδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας. ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τὸν ἐριμνέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπῆσαν. ἐκ δὲ τούτου θᾶπτον προϊόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς καὶ ἥ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἀρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς καταλιπόντες τὰ ὄνια ἔφυγον. οἱ δὲ Ἕλληνες σὺν γέλῳ ἐπὶ τὰς σκηνάς ἦλθον. ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε. Κῦρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών.

[Περὶ λήψης τῶν λοιπῶν παραγράφων τοῦ 6' κεφαλαίου.

Ἐκ τοῦ Τυριαίου προχωρῶν ὁ Κῦρος διὰ τῆς Λυκαονίας, τὴν ὥς πολεμίαν αὐτὰν ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ διαρπάσωσιν, τὴν μὲν Κίλισσαν μετὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Μένωνος ἐπέμψεν εἰς Κιλικίαν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν λοιπῶν διὰ τῆς Καππαδοκίας ἔφθασεν εἰς Ταρσοῦς, πρωτεύουσιν τῆς Κιλικίας, εὐρὼν ἀφύλακτον τὴν διάδασιν· ἐνταῦθα δὲ συμπιλιωθείς πρὸς τὸν Συέννεσιν, βασιλέα τῶν Κιλικίων, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Γ'. Στάσεις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων κατὰ τοῦ Κῦρου ὡς ἀπατῶντος αὐτούς.

§ 1—2

Ἐνταῦθα ἔμεινεν ὁ Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ὑπώπτευον γὰρ ἤδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δ' αὐτόν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἄρξαιντο προΐεναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε μὴ καταπετρωθῆναι, ὕστερον δ', ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολλὸν χρόνον ἐστώς· οἱ δὲ ὀρῶντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων· εἷτα δὲ ἔλεξε τοιαύδε.

§ 3—6

«Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε, ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν· ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο καὶ με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τά τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικούς· οὓς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοὶ οὐδὲ καθηδυλάθησα, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἑδαπάνων· καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θοῤ-κας ἐπολέμησα καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερρονήσου αὐτούς ἐξελαύνων, βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικοῦντας Ἑλληνας τὴν γῆν· ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα, εἴ τι δέοιτο, ὠφελοίην αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου.

Ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμποθεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκεῖνον ψευδάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι· εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω, οὐκ οἶδα, ἀρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι· καὶ οὐποτε ἔρεϊ οὐδεὶς, ὥς ἐγὼ Ἕλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἕλληνας, τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην, ἀλλ' ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐ θέλετε πείθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἔφθομαι καὶ ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι· νομίζω γὰρ ὑμῶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι εἶναι τίμιος, ὅπου ἂν ᾧ, ὑμῶν δὲ ἔρημος ᾧ, οὐκ ἂν ἱκανὸς οἶμαι εἶναι οὐτ' ἂν φίλον ὠφεληῆσαι οὐτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. ὥς ἐμοῦ οὖν ἰόντος ὅπη ἂν καὶ ὑμεῖς, οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε».

§ 7

+ Ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται, οἳ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ οἱ ἄλλοι, ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι, ἐπήνεσαν· παρὰ δὲ Ξενίου καὶ Πασιώνος πλείους ἢ δισχίλιοι, λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα, ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάρχῳ.

§ 8—9

Κῦρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετέπεμπετο τὸν Κλεάρχον· ὁ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ἠθέλε, λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον ἔλεγε θαρρεῖν, ὥς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ δέον μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ἰέναι.†

Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τοὺς θ' ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλευόμενον ἔλεξε τοιάδε.

§ 9—12

« Ἄνδρες στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκείνον· οὔτε γὰρ ἡμεῖς ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, ἐπεὶ γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκείνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης· ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν οἶδα· ὥστε καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυνόμενος, ὅτι σύνοιδα ἑμαυτῷ πάντα ἐψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δεδιώς, μὴ λαβὼν με δίκην ἐπιθῇ ὧν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἠδικῆσθαι. »

Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλευέσθαι ὅ,τι χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων· καὶ ἕως γε μένομεν αὐτοῦ, σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι, ὅπως ὥς ἀσφαλέστατα μενοῦμεν, εἴ τε ἤδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ὥς ἀσφαλέστατα ἄπιμεν καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἔχομεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρατηγοῦ οὔτε ιδιώτου ὄφελος οὐδέν· ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος ᾧ ἂν φίλος ᾤ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς ᾧ ἂν πολέμιος ᾤ, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν καὶ ἱππικὴν καὶ ναυτικὴν, ἣν πάντες ὁμοίως ὀρῶμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθῆσθαι ὥστε ὥρα λέγειν ὅ,τι τις γινώσκει ἄριστον εἶναι·» ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο. †

§ 13—14

† Ἐκ δὲ τούτου ἀνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέγοντες ἃ ἐγίγνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες, οἷα εἴη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι.

Εἷς δὲ δὴ εἶπε, προσποιούμενος σπεύδειν ὥς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, στρατηγούς μὲν ἐλέσθαι

ἄλλους ὡς τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἀγοράζεσθαι—ἢ δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι—καὶ συσκευάζεσθαι· ἐλθόντας δὲ Κῦρον αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποπλέοιεν· ἂν δὲ μὴ διδῶ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κῦρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει· ἂν δὲ μηδὲ ἡγεμόνα διδῶ, συντάττεσθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι δὲ καὶ προκαταληφόμενους τὰ ἄκρα, ὅμως μὴ φθάσωσι μήτε Κῦρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαμβάνοντες, ὧν πολλοὺς καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἀνηπακότες· οὗτος μὲν τοιαῦτα εἶπε.

§ 15—19

Μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον· «ὥς μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν, μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνορῶ, δι' ἃ ἐμοὶ τοῦτο οὐ ποιητέον· ὡς δὲ τῷ ἀνδρί, ὃν ἂν ἔλησθε, πείσομαι, ἢ δυνατὸν μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι, ὥς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώπων»·

Μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥσπερ πάλιν τὸν στόλον Κύρου ποιουμένου, ἐπιδεικνὺς δέ, ὡς εὐήθες εἴη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου, ᾧ λυμαινόμεθα τὴν πρᾶξιν. εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν, ὃν ἂν Κῦρος διδῶ, τί κολύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν κελεύειν Κῦρον προκαταλαβεῖν; ἐγὼ γὰρ ὀκνοίην μὲν ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς αὐταῖς τριήρεσι καταδύση, φοβοίμην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι, ὃν δοίη, ἔπεσθαι, μὴ ἡμᾶς ἀγάγῃ, ὅθεν οὐκ ἔσται ἐξελθεῖν· βουλοίμην δ' ἂν, ἄκοντος ἀπὼν Κύρου, λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθόν· ὃ οὐ δυνατόν ἐστιν.

Ἄλλ' ἐγὼ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας εἶναι· δοκεῖ δέ

μοι ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς Κῦρον, οἵτινες ἐπιτήδαιοι, σὺν Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκεῖνον, τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι· καὶ ἐὰν μὲν ἡ πρᾶξις ἢ παραπλήσια, οἷα περ καὶ πρόσθεν ἐχρήτο τοῖς ξένοις, ἔπεσθαι καὶ ἡμᾶς καὶ μὴ κακίους εἶναι τῶν πρόσθεν τούτῳ συναναβάντων· ἐὰν δὲ μείζων ἢ πρᾶξις τῆς πρόσθεν φαίνεται καὶ ἐπιπονωτέρα καὶ ἐπικινδυνωτέρα, ἀξιοῦν ἢ πείσαντα ἡμᾶς ἄγειν ἢ πεισθέντα πρὸς φίλιαν ἀφιέναι· οὕτω γὰρ καὶ ἐπόμενοι ἂν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα καὶ ἀπιόντες ἀσφαλῶς ἂν ἀπιοίμεν· ὅτι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγῃ, ἀπαγγεῖλαι δεῦρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι.

§ 20—21

✠ Ἐδοξε ταῦτα καὶ ἄνδρας ἐλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ πέμπουσιν, οἱ ἡρώτων Κῦρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ.

Ὁ δ' ἀπεκρίνατο, ὅτι ἀκούει Ἀβροκόμαν ἐχθρὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι, ἀπέχοντα δώδεκα σταθμούς· πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη βούλεσθαι ἐλθεῖν· κἂν μὲν ἢ ἐκεῖ, τὴν δίκην ἔφη χρήζειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ, ἣν δὲ φύγῃ, ἡμεῖς ἐκεῖ πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα.

Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἰρετοὶ ἀπαγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία μὲν ἦν, ὅτι ἄγει πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδόκει ἔπεσθαι· προσαιτοῦσι δὲ μισθόν· ὁ δὲ Κῦρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὐ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδαρεικά τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι, οὐδὲ ἐνταῦθα ἤκουσεν οὐδεὶς ἐν τῷ γε φανερωῷ. γ

[Περὶ λήψις τῶν λοιπῶν παραγράφων τοῦ γ' καὶ τοῦ δ', ε' καὶ ζ' κεφαλαίου.

Ἀφικόμενοι εἰς Ἰσσοῦς, τὴν ἐσχάτην τῆς Κιλικίας πόλιν,
Ἐμμ Γ. Παντελάκη-Χρηστομιάθεια Β' Ἐκδ. Ζ' 2

εὐρίσκουσιν ἐκεῖ τὸν στόλον τοῦ Κύρου. Ἐξῃκολουθοῦντες δὲ τὴν πορείαν καὶ διαδάντες τὰς Κιλικίας Πύλας εἰσέρχονται εἰς τὴν Συρίαν. Ἐνταῦθα δύο στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ξενίας καὶ ὁ Πασίων, δραπετεύουσι μὲν. δὲν καταδιώκονται δὲ ὑπὸ τοῦ Κύρου· οἱ δὲ λοιποὶ Ἕλληνες, θαυμάσαντες τὴν φιланθρωπίαν αὐτοῦ, προθυμότεροι συνακολουθοῦσιν αὐτῷ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀφικόμενοι εἰς Θάψακον παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν μανθάνουσιν οἱ Ἕλληνες παρ' αὐτοῦ τοῦ Κύρου τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας· καίτοι δὲ δυσφορήσαντες ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τούτῳ, ὅμως αἰσχυνόμενοι ἀλλήλους καὶ τὸν Κύρον, ἀποφασίζουσι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν κατὰ τοῦ βασιλέως πορείαν.

Ἐν δεξιᾷ ἔχων τὸν Εὐφράτην ὁ Κύρος πορεύεται διὰ τῆς Μεσοποταμίας, ὅπου πολλὰς κακουχίας ὑφίσταται τὸ στράτευμα ἐξ ἁλλείψεως τροφίμων, στρατοπεδεύει δὲ ἀπέναντι τῆς Χαρμάνδης, πόλεως παρὰ τὸν Εὐφράτην, ἐξ ἧς προμηθεύεται τροφάς, διαδαινόντων τὸν ποταμὸν τῶν στρατιωτῶν ἐπὶ σχεδίων δερματίνων. Ἐνταῦθα ἐπαπειληθεῖσαν ῥῆξιν τῶν στρατιωτῶν τοῦ Μένωνος καὶ τοῦ Κλεάρχου προλαμβάνει ὁ Κύρος σωφρόνως ἐπεμδάς.

Ὁ Ὀρόντας, ἐπιφανὴς Πέρσης, ὅστις δις εἶχεν ἤδη ἄλλοτε φανῆ ἄπιστος πρὸς τὸν Κύρον, τὸ τρίτον νῦν προδότης αὐτοῦ συλληφθεὶς ἐξ ἐπιστολῆς τινος, ἣν ἔστελλε πρὸς τὸν βασιλέα, δικάζεται ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Κύρον ἀρίστων Περσῶν καὶ τοῦ Κλεάρχου καὶ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ἐξαφανίζεται].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Δ'. Παρασκευαί πρὸς μάχην.

§ 1—4

Ἐκ πυλῶν δὲ τῆς Ἀραβίας ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κύρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιούσαν ἑω ἥξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχομένον· καὶ ἐκέλευε Κλεάρχον μὲν τοῦ δε-

ξιοῦ κέρως ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε.

Μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἦκοντες αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγειλαν Κύρῳ περὶ τῆς βασιλέως στρατιᾶς.

Κῦρος δέ, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων, συνεβουλεύετό τε πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτὸς παρήνει θαρρύνων τοιάδε· «ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνονας καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. ὅπως οὖν ἔσσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε καὶ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω· εὖ γὰρ ἴστε, ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίων. ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε, εἰς οἷον ἔρχεσθε ἀγῶνα, ὑμᾶς εἰδὼς διδάξω· τὸ μὲν γὰρ πλῆθος πολὺ καὶ κραυγὴ πολλῇ ἐπίασιν· ἂν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τὰ ἄλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαι μοι δοκῶ, οἷους ἡμῖν γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους. ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων καὶ εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν οἶκαδε βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἶμαι ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι». X

§ 5—10

X Ἐνταῦθα Γαυλίτης παρών, φυγὰς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ, εἶπε· «Καὶ μὴν, ὦ Κῦρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνῇ νῦν διὰ τὸ ἐν τιοῦτῳ εἶναι, ἂν δέ, εὖ γένηται τι, σὺ μεμνήσεσθαι σέ φασιν· ἐλίοι δέ, οὐδ' εἰ μέμνηό τε καὶ βούλοιο, δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχνῇ».

Ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κῦρος· «Ἄλλ' ἔστι μὲν ἡμῖν, ὧ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἡ πατρώα πρὸς μὲν μεσημβρίαν μέχρι οὗ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς δὲ ἄρκτον μέχρι οὗ διὰ χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων πάντα σαιτραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ἦν δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, ὑμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. ὥστε οὐ τοῦτο δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ὅ,τι δῶ ἐκάστω τῶν φίλων, ἂν εὖ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανούς, οἷς δῶ. ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ στέφανον ἐκάστω χρυσοῦν δώσω». οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες αὐτοὶ τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξηγγέλλον.

Εἰσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινές, ἀξιούντες εἰδέναι τί σφίσιν ἔσται, ἐὰν κρατήσωσιν. ὁ δὲ ἐμπιπλὰς ἀπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε. παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες, ὅσοι περ διελέγοντο, μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὀπισθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι· ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ᾧδὲ πῶς ἤρετο τὸν Κῦρον· Οἶμαι γάρ σοι μαχεῖσθαι, ὦ Κῦρ, τὸν ἀδελφόν; Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, εἴπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδός ἐστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι.

§ 10—12

† Ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων ἄσπις μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια. ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι ἵππεις, ὧν Ἀρταγέρσης ἤρχεν· οὗτοι δ' αὖ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ἦσαν.

Τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρχοντες τέταρες, τριάκοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωβρύας, Ἀρβάκης· τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ ἐνενήκοντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα.

[Περίληψις τῶν λοιπῶν παραγράφων τοῦ κεφαλαίου.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ Κύρος, ὡς μέλλων νὰ συναντήσῃ τὸν βχσιλέα, πορεύεται ἔχων συντεταγμένον τὸ στράτευμα· ἀλλ' ὁ βχσιλεὺς ἀπετύρθη νοτιώτερον, κταλιπὼν ἀφύλακτον μίαν μακρὰν καὶ εὐρεῖαν καὶ βχθεῖν τάφρον, ἣν εἶχεν ὀρύξει ἀντὶ ὀχυρώματος. Παρελθὼν δὲ τὴν τάφρον ταύτην ὁ Κύρος διὰ στενῆς τινος παρὰ τὸν Εὐφράτην παρόδου μάτην περιέμενε τὸν ἀδελφόν· ὅθεν τὴν ἐπιούσαν ἡμελημένως καὶ ἀτάκτως ἐπορεύετο, διότι ἐπίστευεν ὅτι ὁ βχσιλεὺς εἶχεν ἀπόφασιν νὰ μὴ πολεμήσῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

Ε'. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη.

§ 1—3

Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλησίον ἦν ὁ σταθμός, ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἥνίκα Πατηγύας, ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κύρον χρηστός, προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ καὶ εὐθύς πα· σιν, οἷς ἐνετύγχανεν, ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἐλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ὥς· εἰς μάχην παρεσκευασμένος.

Ἐνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδύκουν οἱ Ἕλληγες καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι· Κύρός τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνεδύετο καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλὰ

εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἔξοπλιζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον.

§ 4—7

Ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δὲ ἄλλοι μετὰ τοῦτον. Μένων δὲ τὸ στρατεύματος εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ ἵππεῖς τούτου ὅσον ἑξακόσιοι κατὰ τὸ μέσον, ὠπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίῳ καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κυρίου. Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. οἱ δ' ἵπποι πάντες εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς Ἑλληνικᾶς.

§ 8—11

Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἠνίκα δὲ δειλὴ ἐγίγνετο, ἐφάνη κοινὸς ὥσπερ νεφέλῃ λευκῇ, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὥσπερ μελάνια τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἦστραπτε καὶ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο.

Καὶ ἦσαν ἵππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γεροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλῖται σὺν ποδῇ-

ρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν, Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἵππεῖς, ἄλλοι τοξόται. πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἐπορεύοντο.

¶ Πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα, διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλήλων, τὰ δὲ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὥς διακόλπειν ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν. ἡ δὲ γνώμη ἦν, ὥς εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλῶντα καὶ διακόψοντα.

Ὁ μέντοι Κῦρος εἶπεν, ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοῖς Ἑλλήσι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, εἰφεύσθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγῇ, ἀλλὰ σιγῇ ὥς ἀνυστὸν καὶ ἡσυχῇ ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῆσαν.

§ 12—13

Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος, παρευλάνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ ἑρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι, τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη· «κᾶν τοῦτ'», ἔφη, «νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποιήται».

Ὅρῶν δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ μέσον στῖφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα—τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῇν βασιλεὺς, ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν—ἀλλ' ὅμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ἠθέλεν ἀποσπᾶσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖν ἑκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι αὐτῷ μέλει, ὅπως καλῶς ἔχοι.

§ 14—17

Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στρά-

τευμα ὁμαλῶς προΐει, τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων.

Καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι, κατεθεᾶτο ἐκατέρωσε ἀποβλέπων, εἷς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους.

Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς συναντήσαι, ἤρετο εἴ τι παραγγέλλοι· ὁ δ' ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ.

Ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος καὶ ἤρετο, τίς ὁ θόρυβος εἶη. ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἤδη· καὶ ὡς ἐθαύμασε, τίς παραγγέλλει, καὶ ἤρετο, ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. ὁ δ' ἀπεκρίνατο «Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη». ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας, «Ἀλλὰ δέχομαί τε», ἔφη, «καὶ τοῦτο ἔστω». ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυνε.

§ 17—20

Καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέσσαρα στάδια διειχέτην τὸ φάλαγγε ἀπ' ἀλλήλων, ἥνικα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολεμίους· ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγγαντο πάντες οἷον τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελιζοῦσι καὶ πάντες δὲ ἔθειον. λέγουσι δέ, ὡς τινες καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα ἐδούπησαν, φόβον ποιοῦντες τοῖς ἵπποις.

Πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι· καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἔπεσθαι.

Τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πο-

λεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἡνιόχων. οἱ δ' ἐπεὶ προΐδοιεν, δίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη, ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγείς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναί τις ἐλέγετο.

§ 21—24

Κῦρος δέ, ὁρῶν τοὺς Ἑλληνας νικῶντας τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ διώκοντας, ἠδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἁμφ' αὐτόν, οὐδ' ὥς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν ἰὼν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο ὅτι ποιήσει βασιλεὺς· καὶ γὰρ ἤδει αὐτόν, ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος.

Καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγοῦνται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἣν ἢ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν, ἐν ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα.

Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε, μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς, ὅμως ἔξω ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. ἐπεὶ δ' οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐλέκαμπεν ὡς εἰς κύκλωσιν.

Ἐνθα δὴ Κῦρος δείσας, μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψη τὸ Ἑλληνικόν, ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχίλους καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν.

§ 25—29

Χ Ὡς δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξακόσιοι, εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἄμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι.

Σὺν τούτοις δὲ ὦν καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἄμφ' ἐκείνον στίφος καὶ εὐθύς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν «Τὸν ἄνδρα ὀρῶ», ἵεται ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὥς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός, ὅς καὶ ἰάσασθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι.

Παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἄμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου, ὅποσοι μὲν τῶν ἄμφι βασιλέα ἀπέθνησκον, Κτησίας λέγει παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν· Κῦρος δὲ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ὁτιῶ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.

Χ Ἀρταπάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούχων θεράπων λέγεται, ἐλειδὴ πεπτωκότα εἶδε Κῦρον, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ καὶ οἱ μὲν φασὶ βασιλέα κελεῦσαι τινα ἐπισφάζαι αὐτὸν Κῦρῳ, οἱ δὲ ἑαυτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην· εἶχε γὰρ χρυσοῦν καὶ στρεπτὸν δ' ἐφόρει καὶ ψέλια καὶ τᾶλλα, ὥσπερ οἱ ἄριστοι Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου δι' εὐνοϊάν τε καὶ πιστότητα.

[Περὶ λήψης τοῦ θ' κεφαλαίου.

Ἐν τούτῳ χαρακτηρίζεται ὡς ἐξῆς ὁ Κῦρος. Ὅτε μὲν ἦτο παῖς, διεκρίνετο πάντων τῶν συνηλικιωτῶν του ὡς πρὸς τὴν αἰδημοσύνην καὶ τὴν εὐπείθειαν, τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν ἀφοδίαν καὶ τὴν τόλμην. Νεανίας δὲ γενόμενος καὶ ἀνα-

λαβὼν τὴν στρατείαν, διεκρίνετο ὡς φιλαλήθης καὶ πιστὸς εἰς τὰς συνχλληγάς, τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς φιλάς, εὐγνώμων πρὸς τοὺς εὐεργέτας καὶ ἀνταποδοτικὸς τῶν εὐεργεσιῶν. Φίλος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης ὢν, κατεδίωκεν ἀπηνῶς τοὺς κακοὺς καὶ περιποιεῖτο τοὺς δικαίως πλουτοῦντας καὶ οὐχὶ τοὺς αἰσχροκερδεῖς. Ἰδιαίτεράν δ' ὅλως τιμὴν ἀπέδιδεν εἰς τοὺς διακρινόμενους ἐν τοῖς πολεμικοῖς. Διὰ τὰς ἀρετὰς ταύτας ὁ Κύρος τοσοῦτον ἐλλυσε τὴν ἀγάπην τῶν γνωρίμων αὐτοῦ, ὥστε πάντες ἦσαν πρόθυμοι νὰ κινδυνεύσωσιν ὑπὲρ αὐτοῦ].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

ΣΤ'. Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων.

§ 1—4

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμενται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ. βασιλεὺς δὲ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμόν, ἔνθεν ἔωθεν ὠρμῶντο· τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ.

Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὥς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' ἑαυτοὺς, οἱ δ' ἀρπάζοντες ὥς ἡδη πάντα νικῶντες.

§ 5—7

Ἐπεὶ δ' ἦσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε Τισσαφέρνης, ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶντες καθ' ἑαυτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο, Πρόξενον καλέσας (πλησιαίτατος γὰρ ἦν), εἰ πέμποιεν τινας ὥς παντὶ σθένει ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντας.

Α Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσίων πάλιν, ὥς ἐδόκει, ὀπισθεν. καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσχευάζοντο ὡς ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι, ὃ δὲ βασιλεὺς ταύτῃ μὲν οὐκ ἦγεν, ἣ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐώνυμου κέρατος, ταύτῃ καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ.

Ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστίαντες δ' οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἦρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. Α

§ 8—15

Ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης, ὥς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων, ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο.

Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὀπισθεν τὸν ποταμόν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παραμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχούμενος συνήει.

Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγύς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους, αὐθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ προθυμότερον ἢ πρόσθεν.

Οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλέονος

ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κόμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ γὰρ τῆς κόμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεξοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἱππέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γινώσκειν· καὶ τὸ βασιλείον σημεῖον ὄραν ἔφασαν, αἰετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτῃ ἀνατεταμένον.

Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἱππεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἄθρόοι, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν· ἐψιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν.

Ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἐστὶν ἀπαγγέλλαι· καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος· σχεδὸν δ', ὅτε ταῦτα ἦν, καὶ ἥλιος ἐδύετο.

§ 16—19

Ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρήει· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' ἠκαζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι προσεληλακέναι.

Καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο, εἰ αὐτοῦ μέιναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον· ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπίεναί· καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δορηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς· ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ

πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφόδρα τὸ στράτευμα λάβοι τις ἔνδεια, διαδιδόη τοῖς Ἑλλησιν—ἦσαν δ' αὖται τετρακόσiai, ὥς ἐλέγοντο, ἄμαξαι—καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν.

Ὡστε ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

Α΄. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ
Ἀριαίου καὶ τοῦ βασιλέως

§ 2—8

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμπει σηματοῦντά ὅ,τι χρὴ ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις ἃ εἶχον καὶ ἐξοπλισαμένοις προῖέναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἕως Κύρου συμμείξειαν.

Ἦδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων, ἅμα ἡλίῳ ἀνέχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονὼς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμώ. οὗτοι ἔλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὠρμῶντο, καὶ λέγει, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμένοιεν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἵκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ἦλθε.

§ 3—5

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· « Ἄλλ' ὄφελε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτη-

κεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίφ, ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καί, ὡς ὁρᾶτε, οὐδεὶς ἔτι ἡμῖν μάχεται, καί, εἰ μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἄν ἐπὶ βασιλέα. ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίφ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείων καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχην νικόντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστίν». ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου.

§ 6

Οἱ μὲν ὄχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σῖτον, ὅπως ἐδύνατο, ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προΐοντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος, οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως καὶ τοῖς γέροισι καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλὰ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι οὖσαι· οἷς πᾶσι χρῶμενοι, κρέα ἔψοντες, ἥσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

§ 7—14

Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλῆνος εἷς Ἕλληνα, ὅς ἐτύγγανε παρὰ Τισσαφέρνει ὢν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ ὅπλομαχίαν. οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον

ἀπέκτονε^ε παραδόντας τὰ ὅπλα, ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας, εὐρίσκεσθαι ἂν τι δύνωνται ἀγαθόν.

Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἴη τὰ ὅπλα παραδιδόναι· «ἀλλ'», ἔφη, «ὕμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅ,τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω»· ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος.

Ἐνθα δὲ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρκάς, πρεσβύτατος ὢν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖεν.

Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος, «Ἄλλ' ἐγώ», ἔφη, «ὦ Φαλῖνε, θαυμάζω πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα; εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται». πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε· «Βασιλεὺς νικᾶν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε· τίς γὰρ αὐτῷ ἔστιν, ὅστις τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρα καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πληθὸς ἀνθρώπων ἔφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον, οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύνασθε ἂν ἀποκτεῖναι».

Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· «ὦ Φαλῖνε, νῦν, ὡς σὺ ὀρᾷς, ἡμῖν οὐδέν ἐστιν ἀγαθὸν ἄλλο, εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετή. ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες, οἰόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα, καὶ τῶν σωματῶν στερηθῆναι. μὴ οὖν οἷον τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα».

^εΕμμ. Γ. Παντελάκη—Χρηστομάθεια Β' Ἔκδ. Ζ'

3

Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν· «Ἄλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάρिता· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶε τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως».

Ἄλλους δέ τινες ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακισμένους, ὥς καὶ Κύρῳ πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιτο, εἰ βούλοιο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι χρῆσθαι εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέφαιντ' ἂν αὐτῷ.

§ 15—23

Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε καὶ ἠρώτησεν, εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλῖνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· «Οὔτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ, τί λέγεις». ὁ δ' εἶπεν· «Ἐγώ σε, ὦ Φαλῖνε, ἄσμενος ὄρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες· σύ τε γὰρ Ἑλλήν ἐῖ καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτοι ὄντες, ὅσους σὺ ὀράς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι, τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅ,τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀναλεγόμενον, ὅτι Φαλῖνός ποτε, πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς Ἑλλήνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι, συμβουλευομένοις ξυνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. οἴσθαι δέ, ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι ἅ ἂν συμβουλεύσης». ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο, βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλευῆσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὅπλα, ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ Ἑλληνες.

Φαλῖνος δέ, ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ, εἶπεν· «Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἔστι σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ πα-

ραδιδόναι τὰ ὄπλα· εἰ δέ τοι μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς, ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σφύζεσθαι ὑμῖν, ὅπῃ δυνατόν».

Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· «Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς οἰόμεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ παραδόντες ἄλλῳ, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλῳ παραδόντες».

Ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· «Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἶησαν, προῖοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος· εἶπατε οὖν καὶ περὶ τούτου, πότῃρα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν ἢ ὥς πολέμου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγείλω».

Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· «Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά δοκεῖ, ἅπερ καὶ βασιλεῖ».
«Τί οὖν ταῦτά ἐστι»; ἔφη ὁ Φαλῖνος. ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· «Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προῖοῦσι, πόλεμος». ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· «Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγείλω»; Κλέαρχος δὲ ταῦτά πάλιν ἀπεκρίνατο· «Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ ἢ προῖοῦσι πόλεμος»· ὅτι δὲ ποιήσῃ, οὐ διεσήμνηε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Β'. Ἀναχώρησις τῶν Ἑλλήνων.

§ 1—6

Φαλῖνος μὲν δὴ ὄχρετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ παρὰ Ἀρδιαίου ἦκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος· Μένων δὲ αὐ-

τοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ. οὗτοι δὲ ἔλεγον, ὅτι πολλοὺς φαίη ὁ Ἀριαῖος εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους, οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ' εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ἥκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτός· εἰ δὲ μή, αὐριον πρὶν ἀπιέναι φησὶν.

Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν· «Ἄλλ' οὕτω χρή ποιεῖν· ἂν μὲν ἥκωμεν, ὥσπερ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε ὅποιον ἂν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν»· ὅ,τι δὲ ποιήσοι, οὐδὲ τούτοις εἶπε.

Μετὰ ταῦτα, ἤδη ἡλίου δύνοντος, συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς, ἔλεξε τάδε· «Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, θυομένῳ ἰέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά· καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο· ὥς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέως ὁ Τίγρης ποταμὸς ἔστι ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυνάμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἶόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν ἔχειν· ἰέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάνυ καλὰ ἡμῖν τὰ ἱερά ἦν.

Ὅδε οὖν χρή ποιεῖν· ἀπιόντας δειπνεῖν ὅ,τι τις ἔχει· ἐπειδὰν δὲ σημήνη τῷ κέρατι ὥς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὰν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω.

Ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον καὶ ἐποίουν οὕτω. καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἦρχεν, οἱ δὲ ἐπείθοντο, οὐχ ἐλόμενοι, ἀλλὰ ὀρῶντες, ὅτι μόνος ἐφρόνει, οἷα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἄπειροι ἦσαν.

§ 7—9

Ἐντεῦθεν, ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θραῒς, ἔχων τούς τε ἱππέας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τεττα-

ράκοντα καὶ τῶν πεζῶν Θυράκων ὡς τριακοσίους ἡτό-
μολησε πρὸς βασιλείαν.

Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἡγαῖτο κατὰ τὰ παρηγγελ-
μένα, οἱ δ' εἶποντο· καὶ ἀφικνουῦνται εἰς τὸν πρῶτον
σταθμὸν παρ' Ἀριαῖον καὶ τὴν ἐκείνου στρατιὰν ἀμφὶ
μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει θέμενοι τὰ ὄπλα ξυνῆλθον
οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρ' Ἀριαῖον.
καὶ ὤμοσαν οἱ τε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος καὶ τῶν σὺν
αὐτῷ οἱ κράτιστοι μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί
τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἡγήσεσθαι
ἀδόλως. ταῦτα δὲ ὤμοσαν, σφάξαντες ταῦρον καὶ κά-
προν καὶ κριὸν εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἕλληνες βάπτοντες
ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην.

§ 10—12

Ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος· « Ἄγε
δή, ὦ Ἀριαῖε, ἐλείπερ ὁ αὐτὸς ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ
ἡμῖν, εἰπὲ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας, πότερον
ἄπιμεν, ἢνπερ ἦλθομεν, ἢ ἄλλην τινὰ ἐννενοηκέναι δο-
κεῖς ὁδὸν κρεῖττω » ;

Ὁ δ' εἶπεν· « Ἦν μὲν ἦλθομεν ἀπιόντες, παντελῶς
ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν
τῶν ἐπιτηδείων· ἑπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυ-
τάτω, οὐδὲ δεῦρο ἰόντες, ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἶχομεν
λαμβάνειν· ἔνθα δέ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατε-
δαπανήσαμεν. νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι μακροτέραν
μὲν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον δ'
ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμούς, ὡς ἂν δυνώμεθα, μακρο-
τάτους, ἵνα ὡς πλεῖστον ἀποσπάσωμεν τοῦ βασιλικοῦ
στρατεύματος· ἦν γὰρ ἅπαξ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν
ἀπόσχουμεν, οὐκέτι μὴ δυνήσεται βασιλεὺς ἡμῶς κατα-

λαβεῖν· ὀλίγω μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πορεύεσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ. ταύτην, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε».

§ 13—15

Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη ἢ ἀποδρᾶναι ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον· ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἥξειν ἅμα ἡλίῳ δύνοντι εἰς κώμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν.

Ἔτι δὲ ἀμφὶ δείλην ἔδοξαν πολεμίους ὄρᾶν ἱππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οἱ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες, εἰς τὰς τάξεις ἔθενον καὶ Ἀριαῖος (ἐτύγχανε γὰρ ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος, διότι ἐτέτρωτο) καταβάς ἐθωρακίζετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ.

Ἐν τῷ δὲ ὠπλίζοντο, ἦκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκοποί, ὅτι οὐχ ἱππεῖς εἶεν, ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιντο. καὶ εὐθύς ἔγνωσαν πάντες, ὅτι ἐγγὺς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς· καὶ γὰρ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμας οὐ πρόσω.

§ 16—21

Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγεν· ἦδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότες τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὄντας· ἦδη δὲ καὶ ὁπὲ ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε, φυλαττόμενος μὴ δοκοίη φεύγειν, ἀλλ' εὐθύωρον ἄγων, ἅμα τῷ ἡλίῳ δυομένῳ εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας τοὺς πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα.

Οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ὅμως τρόπον τινὶ ἐστρατοπεδεύ-

σαντο, οἱ δ' ὕστεροι, σκοταῖοι προσιώντες, ὥς ἐτύγγανον ἕκαστοι, ἠυλίζοντο καὶ κραυγὴν πολλὴν ἐποιοῦν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνομάτων.

Δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὑστεραίᾳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ ὑπόζυγιον ἔτ' οὐδὲν ἐφάνη οὔτε στρατόπεδον οὔτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. ἔξεπλάγη δέ, ὥς ἔοικε, καὶ βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρατεύματος. ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἷς τῇ ὑστεραίᾳ ἔπραττε.

Προϊούσης μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ τοῖς Ἑλλήσι φόβος ἐμπίπτει καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον εἰκὸς φόβου ἐμπεσόντος γίνεσθαι.

Κλέαρχος δὲ Τολμίδην Ἡλεῖον, ὃν ἐτύγγανεν ἔχων παρ' ἑαυτῷ κήρυκα ἄριστον τῶν τότε, ἀνειπεῖν. ἐκέλευσε σιγὴν κηρύξαντα, ὅτι προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὅς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ ὅπλα μηνύσῃ, ὅτι λήψεται μισθὸν τάλαντον.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται, ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἶη καὶ οἱ ἄρχοντες σῶοι. ἅμα δὲ ὀρθρῶ παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἑλληνας, ἥπερ εἶχον, ὅτε ἦν ἡ μάχη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Γ'. Σπονδαὶ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων.

§ 1—2

Ὁ δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἔξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῷδε δῆλον ἦν. τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ ὅπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἡλίῳ ἀνατέλ-

λοντι κήρυκας ἔπειμψε περὶ σπονδῶν. οἱ δέ, ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος, τυχὼν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν, εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἂν σχολάσῃ.

§ 3—5

Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα, ὥς ὀρᾶσθαι πάντη φάλαγγα πυκνήν, ἐκτὸς τῶν ὀπλῶν δὲ μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους καὶ αὐτός τε προῆλθε τοὺς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτά ἔφρασέν. ἐπεὶ δ' ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα, τί βούλονται. οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἦκοιεν ἄνδρες, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἑλλήσιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· «Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ, ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἑλλήσι μὴ πορίσας ἄριστον».

§ 6—7

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαινον καὶ ἤκον ταχύ· ὃ καὶ δῆλον ἦν, ὅτι ἐγγὺς που βασιλεὺς ἦν ἢ ἄλλος τις, ὃ ἑπετέτακτο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ καὶ ἦκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἱ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν, ἐνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

Ὁ δὲ ἡρώτα, εἰ αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο, τοῖς ἰοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν, ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσοιντο σπον-

δαί. οἱ δέ, «Ἀπασιν, ἔφασαν, μέχρι ἂν βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελῇ».

§ 8—9

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο· καὶ ἐδόκει τὰς σπονδὰς ποιῆσθαι ταχύ καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· «Δοκεῖ μὲν καί μοι ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγέλω, ἀλλὰ διατρέψω, ἔστ' ἂν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι· οἶμαί γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν σὺτὸν φόβον παρέσεσθαι». ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν, ὅτι σπένδοιτο καὶ εὐθύς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐπιτήδεια.

§ 10—13

Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο, τὰς μὲν σπονδὰς ποιησάμενος, τὸ δὲ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ὤπισθοφυλάκει. καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεσιν, ὥς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, οἳ ἠύρισκοντο ἐκπεπτωκότες, τοὺς δὲ καὶ ἐξέκοπτον.

Καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὥς ἐπεσάται, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοίῃ τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλαχεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον ἔπαισεν ἂν καὶ ἅμα αὐτὸς προσελάμβανεν εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων· ὥστε πᾶσιν αἰσχύνῃν εἶναι μὴ οὐ συσπoudάζειν. καὶ ἐτάχθησαν πρὸς αὐτὸ οἱ εἰς τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ Κλέαρχον ἐώρων σπουδάζοντα,

προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι. πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπιεύων μὴ αἰεὶ οὕτω πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· οὐ γὰρ ἦν ὥρα, οἷα τὸ πεδῖον ἄρδεν· ἀλλ' ἵνα ἤδη πολλὰ προφαίνοντο τοῖς Ἑλλησι δεινὰ εἰς τὴν πορείαν, τούτου ἕνεκα βασιλέα ὑπώπτευεν ἐπὶ τὸ πεδῖον τὸ ὕδωρ ἀφεικέναι.

§ 14—16

Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κόμας, ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν. αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων, οἷας μὲν ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἔστιν ἰδεῖν, τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο, αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι, θαυμάσιαι τοῦ κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους, ἥ δὲ ὄψις ἡλέκτρον οὐδὲν διέφερε· τὰς δὲ τινὰς ξηραίνοντες τραγήματα ἀπετίθεσαν. καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μὲν, κεφαλαλγὲς δέ. ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμασαν τό τε εἶδος καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἡδονῆς. ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγὲς. ὁ δὲ φοῖνιξ, ὅθεν ἐξαιρεθεῖη ὁ ἐγκέφαλος, ὅλος ηῤῃαίνετο.

§ 17—20

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλείας γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο.

Ἐπεὶ δὲ ἀπῆντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως τοιάδε· «Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι καί,

ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὖ-
ρημα ἐποιησάμην, εἴ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτή-
σασθαι δοῦναι ἔμοι ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα·
οἶμαι γὰρ ἂν οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε πρὸς ὑμῶν
οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος. ταῦτα δὲ γνοὺς ἡτού-
μην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο,
ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα καὶ
βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην καὶ μόνος τῶν
κατὰ τοὺς Ἑλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διή-
λασα καὶ συνέμειξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ,
ἐνθά βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτεινε καὶ τοὺς
σὺν Κῦρῳ βαρβάρους ἐδίωξε σὺν τοῖσδε τοῖς παροῦσι
νῦν μετ' ἑμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. καὶ περὶ μὲν
τούτων ὑπέσχετό μοι βουλεύσεσθαι· ἐρέσθαι δέ με ὑμᾶς
ἐκέλευεν ἐλθόντα τίνας ἔνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν.
καὶ συμβουλεύω ἡμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι
εὐπρακτότερον ἦ, ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐ-
τοῦ διαπραῖξασθαι·.

§ 21—24

Πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλεύοντο·
καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· «Ἡμεῖς οὔτε συ-
νήλθομεν ὥς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὔτε ἐπορευόμεθα
ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος ἡὔρισκεν,
ὥς καὶ σὺ εὖ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκεύους λάβῃ
καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀγάγοι. ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶ-
μεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώ-
πους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχον-
τες ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε
βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἔστιν, ὅτου ἔνεκα
βουλοίμεθα ἂν τὴν βασιλέως χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ'·

αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἵκαδ' εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ· ἀδικούντας μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιῶντες».

Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης «Ταῦτα», ἔφη, «ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἦκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν».

§ 25—29

Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν, ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν, ὅτι διαπεπραγμένος ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ σφῆξιν τοὺς Ἕλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. τέλος δὲ εἶπε· «Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἦ πρίασθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια· ὑμᾶς δὲ αὖ ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι ἢ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσινῶς σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, ὁπότεν μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν· ἦν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ὠνούμενους ἔξιν τὰ ἐπιτήδεια».

Ταῦτα ἔδοξε καὶ ὥμοσαν καὶ δεξιὰς ἔδοσαν καὶ Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγόις καὶ λοχαγοῖς καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων.

Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπεν· «Νῦν μὲν δὴ ἅπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὴν δὲ διαπράξωμαι, ἃ δέομαι,

ἦξω συσκευασάμενος ὡς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιὼν ἐπὶ τὴν ἑμαυτοῦ ἀρχήν».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Δ'. Ἐποψία τῶν Ἑλλήνων πρὸς τε τὸν Ἀριαῖον καὶ τὸν Τισσαφέρην.

§ 1—4

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρην οἱ τε Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι ἡμέρας πλείους ἢ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, οἱ παρεθάρρυνόν τε καὶ δεξιὰς ἐνίοις παρὰ βασιλέως ἔφερον μὴ μνησικακήσιν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπιστρατείας μηδὲ ἄλλου μηδενὸς τῶν παροικομένων.

Τούτων δὲ γιγνομένων ἐνδηλοὶ ἦσαν οἱ περὶ Ἀριαῖον ἦτιον προσέχοντες τοῖς Ἕλλησι τὸν νοῦν· ὥστε καὶ διὰ τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἤρεσκον, ἀλλὰ προσιόντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς· «Τί μένομεν; ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι ἂν περὶ παντὸς ποιήσαιο, ἵνα καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι φόβος εἴη ἐπὶ βασιλέα μέγαν στρατεύειν; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν διὰ τὸ διεσπάρθαι αὐτοῦ τὸ στράτευμα· ἐπὶ δὲ πάλιν ἀλίσθῃ αὐτῷ ἡ στρατιά, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται ἡμῖν. ἴσως δέ που ἢ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτερίζει, ὥς ἀπορος ἢ ἡ ὁδός. οὐ γάρ ποτε ἐκὼν γε βουλήσεται ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγεῖλαι, ὥς ἡμεῖς τοσοῖδε ὄντες ἐνικῶμεν

βασιλέα ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπὴλ-
θομεν».

§ 5—7

Κλέαρχος δὲ ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν· «Ἐγὼ
ἐνθυμοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δ' ὅτι, εἰ νῦν
ἄπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπίεναί καὶ παρὰ τὰς σπον-
δὰς ποιεῖν. ἔπειτα πρῶτον μὲν ἀγορὰν οὐδεὶς παρέξει
ἡμῖν οὐδὲ ὅθεν ἐπισιτιούμεθα· αὐθις δὲ ὁ ἡγησόμενος
οὐδεὶς ἔσται· καὶ ἅμα, ταῦτα ποιούντων ἡμῶν, εὐθύς
ἂν Ἀριαῖος ἀποσταίῃ· ὥστε φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λελείψε-
ται, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθεν ὄντες πολέμιοι ἡμῖν ἔσονται.
ποταμὸς δ' εἰ μὲν τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμῖν ἔστι διαβατέος
οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην εἶδομεν, ὅτι ἀδύνατον
διαβῆναι κωλυόντων πολεμίων. οὐ μὲν δὴ, ἂν μάχεσθαι
γε δέη, ἱππεῖς εἰσιν ἡμῖν ξύμμαχοι, τῶν δὲ πολεμίων ἱπ-
πεῖς εἰσι πλείστοι καὶ πλείστου ἄξιοι· ὥστε, νικῶντες μὲν,
τίνα ἂν ἀποκτείναιμεν; ἡττωμένων δέ, οὐδένα οἷόν τε
σωθῆναι. ἐγὼ μὲν οὖν βασιλέα, ᾧ οὕτω πολλὰ ἔστι τὰ
σύμμαχα, εἶπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπολέσαι, οὐκ οἶδα
ὅ,τι δεῖ αὐτὸν ὁμόσαι καὶ δεξιὰν δοῦναι καὶ θεοὺς ἐπι-
ορκῆσαι καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα ποιῆσαι Ἑλλησὶ τε
καὶ βαρβάροις». τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγεν.

§ 8—12

Ἐν δὲ τούτῳ ἦκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύ-
ναμιν, ὡς εἰς οἶκον ἀπίων, καὶ Ὀρόντας τὴν ἑαυτοῦ
δύναμιν. ἐντεῦθεν δέ, ἤδη Τισσαφέρνους ἡγουμένου καὶ
ἀγορὰν παρέχοντος, ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ Ἀ-
ριαῖος, τὸ Κύρου βαρβαρικὸν ἔχων στράτευμα, ἅμα Τις-
σαφέρνει καὶ Ὀρόντῃ καὶ ξυνεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκεί-
νοις.

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὑφορῶντες τούτους, αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἐχώρουν ἡγεμόνας ἔχοντες. ἐστρατοπεδεύοντο δ' ἐκάστοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ πλεῖον· ἐφυλάττοντο δὲ ἀμφοτέρω ὥσπερ πολεμίους ἀλλήλους καὶ εὐθύς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. ἐνίοτε δὲ καὶ ξυλιζόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα ξυλλέγοντες, πληγὰς ἐνέτεινον ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τοῦτο ἔχθραν παρεῖχε.

[Περὶ ληψίς τῶν λοιπῶν παραγράφων τοῦ δ' κεφαλαίου.

Ἐξακολουθοῦντες τὴν κοινὴν πορείαν ἀφικνοῦνται εἰς τὸ καλούμενον Μηδίας τεῖχος καὶ περιελθόντες αὐτὸ διαβαίνουσι διὰ διώρυχος τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ καὶ φθάνουσι εἰς τὴν πόλιν Σιττάκην, παρ' ἣν κατ' ἐστρατοπεδεύουσιν οἱ Ἕλληνες, ἐν ᾧ οἱ βάρβαροι διαβαίνουσι τὸν Τίγρητα. Διαβάντες δ' ἔπειτ' αὐτοῦ καὶ οἱ Ἕλληνες ἀφικνοῦνται εἰς τὴν πόλιν Ὡπιν, ἣν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ὁ Τισσαφέρνης νὰ διαρπάσωσιν].

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

Δ'—α'. Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρους.

§ 1—2

Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάτιαν ποταμόν, τὸ εὖρος ταπτάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαι μὲν ἦσαν, φανερὰ δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλὴ.

Ἔδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνῃ καί, εἰ πῶς δύναίτο, παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἔξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι καὶ ἔπεμψε τινα ἐροῦντα, ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζει. ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἵκειν.

§ 3—15

Ἐπειδὴ δὲ ξυνῆλθον, λέγει Κλέαρχος τάδε· «Ἐγώ, ὦ Τισσαφέρην, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγεννημένους καὶ δεξιᾶς δεδομένους μὴ ἀδικήσιν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ σέ τε ὁρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς, ὁρῶντες ταῦτα, ἀντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθῆσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγώ τε σαφῶς οἶδα, ὅτι ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἔλθειν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν· καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας, ὅτι φοβηθέντες ἀλλήλους, φθάσαι βουλόμενοι πρὶν παθεῖν, ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλλοντας οὔτ' αὖ βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα παύεσθαι, ἵκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, ὥς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς.

» Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον, οἱ θεῶν ἡμᾶς ὅρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων συννοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς, τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι· τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὔτ' οἶδα ἀπὸ ποίου ἂν τάχους οὔτε ὅποι ἂν τις φεύγων ἀποφύγοι, οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίῃ, οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ. πάντῃ γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχα καὶ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι.

» Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν ὅρκων οὕτω γινώσκω, παρ' οὗς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα. τῶν δ' ἀνθρώπων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν· σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπο-

ρία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἢ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν.

»Εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἢ τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον πολεμήσομεν ; ὅσων δὲ δὴ καὶ οἶων ἂν ἐλπίδων ἐμαυτὸν στερήσαιμι, εἴ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν ὃν βούλοιο· σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τὴν τε Κύρου δύναμιν, ἣ |Κῦρος πολεμία ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην ξύμμαχον οὔσαν. τούτων δὲ τοιούτων ὄντων, τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ βούλεται σοὶ φίλος εἶναι ;

»Ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς γινώσκω τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ ποῖα δυνάμει συμμάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσαισθε τῆς νῦν σὺν ἐμοὶ οὔσης. ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σύ, εἰ μὲν βούλοιο, φίλος ὥς μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δὲ τίς σε λυποίῃ, ὥς δεσπότης ἂν ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἱ σοι οὐκ ἂν μισθοῦ ἕνεκα ὑπηρετοῖμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος, ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως.

»Ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἴδιστ'

ἂν ἀκούσαιμι, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν, ὥστε σε πεῖσαι λέγων, ὡς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν».

Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείφθη.

§ 16—23

«Ἄλλ' ἴδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γινώσκων, εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι· ὡς δ' ἂν μάθῃς, ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον· εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἰσπέων πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλίσεως, ἐν ᾗ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἴημεν ἂν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος ;

»Ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδεῖων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἂν σοι δοκοῦμεν ; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία, ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὄρεά τε ὑμῖν ὄντα πορευτέα, ἂν ἡμῖν ἔξεστιν προκαταβαλοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοί, ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὁπόσοις ἂν ὑμῶν βουλόμεθα μάχεσθαι ; εἰσὶ δ' αὐτῶν, οὓς οὐδ' ἂν παντάπασι διαβαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν.

»Εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἡττώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἂν κατακάυσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ᾧ ὑμεῖς, οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε, μάχεσθαι ἂν δύνασθε.

»Πῶς ἂν οὖν, ἔχοντες τοσοῦτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἂν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, ὅς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχυρός ; παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμη-

χάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἔχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιτορκίας τε πρὸς θεοῦς καὶ ἀπυστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἡλίθιοι ἐσμεν.

» Ἀλλὰ τί δή, ὑμᾶς ἔξδὸν ἀπολέσαι, οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἡλθομεν; εὖ ἴσθι, ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρως τούτου αἵτιος, τὸ τοῖς Ἑλλήσιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι καί, ὅ Κῦρος ἀνέβη ξε-νικῶ διὰ μισθοδοσίας πιστεύων, τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίαν ἰσχυρόν. ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε, τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως ἂν, ὑμῶν παρόντων, καὶ ἕτερος εὐπετῶς ἔχοι».

§ 24—27

Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν καὶ εἶπεν· «Οὐκοῦν», ἔφη, «οἵτινες, τοιούτων ἡμῖν εἰς φι-λίαν ὑπαρχόντων, πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πο-λεμίους ἡμᾶς, ἄξιοι εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν »;

«Καὶ ἐγὼ μὲν γε», ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, «εἰ βούλεσθέ μοι οἱ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν τῷ ἐμφανεῖ λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας, ὥς σὺ ἐμοὶ ἐπιβου-λεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ».

«Ἐγὼ δέ», ἔφη ὁ Κλέαρχος, «ἄξω πάντα καὶ σοὶ αὖ δηλώσω, ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω».

Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλο-φρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύν-δειπνον ἐποιήσατο.

§ 27—30

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἀπελθὼν ἐπὶ τὸ στρα-

τόπεδον δῆλός τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖσθαι τῷ Τισσαφέρνει καί, ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνην οὕς ἐκέλευε καί, ἐὰν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες, ὥς προδότης αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλήσιν ὄντας τιμωρηθῆναι.

Ὑπόπτευσεν δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρα συγγεγεννημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀρσίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως, τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς ἑαυτὸν λαβὼν, φίλος ἢ Τισσαφέρνει.

Ἐβούλετο δὲ καὶ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδὼν εἶναι.

Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει.

Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγοὺς· συνηκολούθησαν δὲ ὥς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὥς διακόσιοι.

Δ'—Θ'. Σύλληψις τῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνου.

§ 31—37

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἴσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιοὺς· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμεινον.

Οὐ πολλῷ δ' ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ τ' ἔνδον ξυνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. μετὰ δὲ

ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἰππέων, διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, ᾧτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι, ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, πάντας ἔκτεινον.

Οἱ δὲ Ἑλληνες τὴν τε ἰππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὁρῶντες καί, ὅτι ἐποιοῦν, ἡμφεγνόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκὰς ἦκε φεύγων, τειρωμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε τὰ γεγενημένα.

Ἐκ τούτων δὴ οἱ Ἑλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὄπλα πάντες ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἥξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάοχος καὶ Μιθραδάτης, οἳ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὁρᾶν καὶ γινώσκειν· ξυνηκόλouthουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους.

Οὗτοι, ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον, εἴ τις εἴη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως.

Μετὰ ταῦτα ἐξηλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, ξὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγγανεν ἀπὸν ἐν κόμῃ τινὶ ξὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος.

§ 38—42

Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε· «Κλέαρχος μὲν, ὦ ἄνδρες Ἑλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ

τὴν ἐπιβουλὴν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὅπλα ἀπαιτεῖ· ἑαυτοῦ γὰρ εἶναι φησιν, ἐπεὶ περ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου·.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλέαρχος ὁ Ὀρχομένιος· «ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖς καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τοὺς τε ἄνδρας αὐτούς, οἷς ὤμνυτε, ἀπολωλέκατε, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες ἔξιν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε».

Ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε· «Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντα καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς ἔξιν τούτοις».

Ἐπὶ τούτῳ Ξενοφῶν τάδε εἶπε· «Κλέαρχος μὲν τοίνυν, εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυσεν τὰς σπονδάς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιорκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ἐπεὶ περ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι, φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις, πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλεῦσαι».

Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις, ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

[Περίληψις τοῦ Δ' κεφαλαίου.

Χαρακτηρισμὸς τῶν δολοφονηθέντων ἀρχηγῶν.

Ὁ μὲν Κλέαρχος φύσει φιλοπόλεμος καὶ πολεμικὸς ὢν εὖρισκεν ἡδονὴν ἐν τοῖς πολέμοις, οὗ ἐθάρρευε καὶ ὅτε ἀκόμη ἡδύνατο καὶ ὤφειλε νᾶ ζῆν ἐν εἰρήνῃ· ὅχι δὲ μόνον δὲν ἀπέφυγε

τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους, ἀλλὰ καὶ θαρραλέως ἐρριψοκινδύνευεν, ἀδιαλείπτως καὶ ἐπιμόνως μοχθῶν πρὸς εὐδῶσιν τῶν πολεμικῶν πράξεων. Ἦτο πρὸς τοῦτοις ἀρχικὸς καὶ αὐστηρὸς στρατηγός, ἀπαιτῶν τάξιν καὶ ἀκρίβειαν κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πολεμικῶν καθηκόντων· διὸ καὶ ὀλίγων ἡγάπων αὐτὸν οἱ στρατιῶται, ἀλλ' ἐν τοῖς κινδύνοις πάντες πρὸς αὐτὸν ἀπέβλεπον· ἦτο δὲ περίπου 50 ἐτῶν, ὅτε ἐφονεύθη.

Ὁ δὲ **Πρόξενος** ὁ Βοιωτὸς, εὐπαίδευτος καὶ φιλόδοξος ἀνὴρ, ἐπεζήτει τὴν δόξαν μόνον διὰ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης· ὧν ἥπιος τὸν χαρακτῆρα δὲν ἦτο μὲν ἀρχικὸς καὶ αὐστηρὸς καὶ διὰ τοῦτο ἀδέξιός στρατηγός, ἐτιμᾶτο δ' ὅμως ὑπὸ τῶν καλῶν· ἦτο δὲ περίπου 30 ἐτῶν, ὅτε ἐφονεύθη.

Ὁ δὲ **Μένων** ὁ Θεσσαλός, φιλαρχος καὶ φιλόδοξος ὢν, ἐπεζήτει τὴν ὑπεροχὴν διὰ ψεύδους, ἐπιτορκίας, ἀπάτης, πανουργίας, διαβολῆς καὶ πάσης ἐν γένει αἰσχροουργίας· συνεκράτει δὲ καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν στρατιώτας, ἐπιτρέπων εἰς αὐτοὺς νὰ διαπράττωσι πᾶσαν ἀδικίαν· δὲν ἐφονεύθη δὲ μετὰ τῶν συστρατῆγων, ἀλλὰ μετὰ ἓν ἔτος βρασάνων ὑπὸ τοῦ βασιλέως.

Ὁ δὲ **Ἀγίας** ὁ Ἀρκὰς καὶ ὁ **Σωκράτης** ὁ Ἀχαιοὺς καὶ καλοὶ στρατηγοὶ καὶ καλοὶ φίλοι ἦσαν, ἀμφοτέροι δ' ἦσαν 35 ἐτῶν, ὅτε ἐφονεύθησαν].

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΚΑΘΟΔΟΣ ΤΩΝ ΜΥΡΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

Α΄.—'Απόφασις τῶν διασωθέντων Ἑλλήνων
στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν μετὰ τὴν δολοφονίαν
τῶν ἀρχηγῶν.

§ 1—3

Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει οἱ Ἕλληνες
ἔπραξαν μέχρι τῆς μάχης καὶ ὅσα, ἐπεὶ Κῦρος ἐτελεύτη-
σεν, ἐγένετο ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρνει
ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.

Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν
λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπω-
λώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοού-
μενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ
αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιοι ἦσαν,
ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπειχόν δὲ τῆς
Ἑλλάδος οὐ μεῖον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς
τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ
τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προυδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν
Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι

ἦσαν οὐδὲ ἱππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδηλον ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθεῖη.

Ταῦτ' ἐννοοῦμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγγανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς οὔποτε ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν μὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

§ 4—10

Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἴκοθεν, ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος.

Ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σωκράτης, ὑποπτεύσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρως προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι, ἐλθόντα εἰς Δελφούς, ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας.

Ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπῆρετο τὸν Ἀπόλλω, τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν, ἣν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθεῖη. καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς, οἷς ἔδει θύειν.

Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ἡπιᾶτο αὐτόν, ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον

ἡρώτα, πότερον λῶον εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι, τοῦτ' ἐπυνθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖη. ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἦρου, ταῦτ', ἔφη, χρὴ ποιεῖν, ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν.

Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος, οἷς ἀνείλεν ὁ θεός, ἐξέπλει καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Προξένον καὶ Κῦρον, μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ.

Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κῦρος συμπrouθυμεῖτο μεῖναι αὐτόν, εἶπε δέ, ὅτι, ἐπειδὴν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν, ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας.

Ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεῖς—οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἦδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου. ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἦδη ἐδόκει εἶναι, ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν.

§ 11—14

Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεῦδειν· μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενομένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα.

Περίφορος δ' εὐθύς ἀνηγέρθη καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὧν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλείας, ἀλλ' εἴργοιτο πάντοθεν ὑπὸ τινων ἀποριῶν.

Ὅποιόν τι μὲν δὴ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξεστιν σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ γίγνεται γὰρ τάδε. εὐθύς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· «Τί κατάκειμαι; ἢ δὲ νύξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἦξιν. εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότερα παθόντας, ὑβριζομένους ἀποθανεῖν; ὅπως δ' ἀμυνόμεθα, οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα, ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν δ' ἡλικίαν ἑμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμείνω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἑμαυτὸν τοῖς πολεμίους».

§ 15—25

Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· «Εγώ, ὦ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ οἶμαι, οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακεῖσθαι ὅτι, ὁρῶν ἐν οἷοις ἐσμέν· οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν, πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα.

»Καὶ μὴν εἰ ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἴομεθα πείσεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητρίου ἀδελφοῦ καὶ τεθνηκότος ἤδη ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμὼν μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἴομεθα παθεῖν; ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παρά-

σχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν ; ἀλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον.

» Ἐγὼ μὲν οὖν, ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν, οὐποτε ἐπαυόμην ἡμᾶς μὲν οἰκτίρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν ὅσῃν μὲν χώραν καὶ οἶαν ἔχοιεν, ὥς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ· τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς ἡμῖν μετεῖη, εἰ μὴ πριαίμεθα, ὅτου δ' ὦνησόμεθα, ἦδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους ἤδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίστε τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.

» Ἐπεὶ μέντοι ἐκείνοι ἔλυσαν τὰς σπονδὰς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ὑποψία· ἐν μέσῳ γὰρ ἦδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα, ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ᾧσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὥς τὸ εἶκός, ἔσονται· οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήσασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὀρῶντες ἀγαθὰ, στερεῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναί μοι δοκεῖ ἵέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μέζονι ἢ τούτοις.

» Ἐὰ δ' ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψύχῃ καὶ θάλλῃ καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνοντας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἢν οἱ θεοί, ὥσπερ τὸ πρόσθεν, νίκην ἡμῖν διδῶσιν.

» Ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε

τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. καὶ γὰρ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετ' ἐμὲ ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ' ἑμαυτοῦ τὰ κακά».

§ 26—32

Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ἡγεῖσθαι ἐκέλευον πάντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν βοιωτιάζων τῇ φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν, ὅτι φλυαροίη ὅστις λέγοι ἄλλως πὼς σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλέα πείσας, εἰ δύναίτο, καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας.

Ὁ μέντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβὼν ἔλεξεν ὧδε· «ὦ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύγε οὐδὲ ὄρων γινώσκεις οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταύτῳ γε μέντοι ἦσθα τούτοις, ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτῳ, πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ ὅπλα.

» Ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξοπλισάμενοι, ἐλθόντες παρέσκηνησάμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδάς αἰτῶν καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστε σπονδῶν ἔτυχε ;

» Ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὅπλων ἦλθον πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι παιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβρίζοντες οὐδὲ ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλ', οἶμαι, ἐρῶντες τούτου ; ἂ σὺ πάντα εἰδώς, τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φήεις, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας ;

» Ἐμοί, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μῆτε προσίεσθαι εἰς ταῦτον ἡμῖν αὐτοῖς, ἀφελουμένους τε τὴν λοχαγίαν, σκευὴ ἀναθέντας, ὥς τοιούτῳ χρῆσθαι· οὗτος

γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἑλλήν ὢν τοιοῦτός ἐστιν».

Ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν· «Ἀλλὰ τοῦτο γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον ὥσπερ Λυδὸν ἀμφοτέρω τὰ ὄντα τετραυπημένον». καὶ εἶχεν οὕτως. τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασαν.

Οἱ δὲ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶος εἴη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο, τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶος εἴη, τὸν λοχαγόν.

§ 33—34

Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὄπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες.

Ἐνταῦθα Ἰερώνυμος Ἡλεῖος, πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν, ἤρχετο λέγειν ὧδε· «Ἡμῖν, ὧ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα, εἴ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. λέξον δ', ἔφη, καὶ νῦν, ὧ Ξενοφῶν, ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς».

§ 35—44

Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν· «Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης, οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὥς, ἢν δύνωνται, ἀπολέσωσιν. ἡμῖν δέ γε οἶμαι πάντα ποιητέα, ὥς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνοι ἐφ' ἡμῖν.

»Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε, ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε καιρόν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, καὶ μὲν ὑμᾶς ὀρῶσιν ἀθυμοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἂν δὲ ὑμεῖς αὐτοῖς τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ᾗτε ἐπὶ τοὺς πολέμιους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῇτε, εὖ ἴστε, ὅτι ἔψονται ὑμῖν καὶ πειράσονται μιμεῖσθαι.

»Ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων· ὑμεῖς γάρ ἐστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ᾗν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεχτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν, ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἣν που δέη.

»Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῇσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε, ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικαταθῶσιν· ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο, ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν· ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σφῆζειν δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν.

»Ἐπειδὴν δὲ καταστήσῃσθε τοὺς ἄρχοντας, ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνετε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι· νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε, ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλσκάς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα ὅ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας. ἦν δέ τις αὐτῶν τρέψῃ τὰς γνώμας, ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται· ἐπίστασθε γὰρ δὴ, ὅτι οὔτε πλῆθός ἐστιν οὔτε ἰσχύς ἡ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς

θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται.

» Ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι ὅποσοι μὲν μαστεύουσι ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολέμοις, οὗτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχρῶς ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὅποσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασιν πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὁρῶ μᾶλλον πῶς εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καί, ἕως ἂν ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διάγοντας. ἃ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἐσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν». ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

§ 45—47

Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος· « Ἀλλὰ πρόσθεν μὲν, ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίνωσκον, ὅσον ἦκουον Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἴη τὸ ἀγαθόν.

» Καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας καὶ ἐλόμενοι ἦκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλῶμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας· παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ».

Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὥς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ παραίνοιτο τὰ δέοντα.

Ἐκ τούτου ἡρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιοός, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος, ἀντὶ δὲ

Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιοῦ, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

Β΄.—Λόγοι Χειρισόφου, Κλεάνωρος καὶ Ξενοφῶντος ἐν γενικῇ συνελεύσει τοῦ στρατεύματος περὶ ἐξακολουθήσεως τοῦ πολέμου.

§ 1—3

Ἐπεὶ δὲ ἦρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον ἦκον οἱ ἄρχοντες καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφυλακὰς καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. ἔπει δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε.

«Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὅποτε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον, οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες, προδεδώκασιν ἡμᾶς· ὅμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι, ὅπως, ἦν μὲν δυνώμεθα, καλῶς νικῶντες σφῶμεθα· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριτοι δὲ μήποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις· οἶομαι γάρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν».

§ 4—6

Ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε.

«Ἄλλ' ὁρᾶτε μὲν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιτοκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπιστίαν, ὅστις λέγων, ὡς γείτων τε εἴη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου

ἂν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἔξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἠδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ γε καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος, αὐτοῖς τούτοις ἔξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν.

» Ἀριαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδῶσιν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δέισας οὔτε Κῦρον τεθνηκότα αἰδεσθείς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς, ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειροῖται.

» Ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτείσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὀρῶντας μήποτε ἔξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους, ὥς ἂν δυνώμεθα, κράτιστα, τοῦτο, ὅ,τι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς, πάσχειν».

§ 7—32

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον, ὥς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾷν πρέπειν, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν, τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιώσαντα, ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν τοῦ λόγου δὴ ἤρχετο ὧδε.

« Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιπορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς, οἶμαι. εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἰέναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν, ὀρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχειρίσαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μέντοι διανοοῦμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ

παντός πολέμου αὐτοῖς ἰέναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας».

Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτόρνυται τις ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ ὀρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεὸν καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε· «Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια, ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνευξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα». καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. ἐκ τούτου ἠῤῥξαντο καὶ ἐπαιάνισαν.

Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὧδε. «Ἐτύγγανον λέγων, ὅτι πολλὰ καὶ καλὰ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν σωτηρίας· πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήσασί τε καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὅρκους λελύκασιν. οὕτω δ' ἐχόντων, εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς, κἂν ἐν δεινοῖς ᾧσι, σφῆξιν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.

» Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε, ὥς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σφῆζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάντων δεινῶν οἱ ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεὶ στόλῳ ὥς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ὑποστῆναι αὐτοὶ Ἀθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν αὐτούς. καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι, ὅπόσους κατακάνοιεν τῶν πολεμίων, τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν καὶ ἔτι νῦν ἀποθύουσιν. ἔπειτα, ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμη-

τον στρατιάν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὧν ἔστι μὲν τεκμήρια ὁρᾶν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων.

»Οὐ μὲν δὴ τοῦτό γε ἔρῳ, ὥς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὐ πολλαὶ ἡμέραι, ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐγκόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν ἐνικάτε σὺν τοῖς θεοῖς.

»Καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ', ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγὼν ἔστι, πολὺ δήπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμότερους εἶναι.

»Ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους· τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν, τὸ δὲ πλῆθος ἄμετρον ὁρῶντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονήματι ἰέναι εἰς αὐτούς. νῦν δέ, ὁπότε καὶ πείραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν, ὅτι οὐ θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι ὄντες δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι;

»Μηδὲ μέντοι τοῦτο μείον δόξετε ἔχειν, ὅτι οἱ Ἀριαίου πρόσθεν σὺν ἡμῖν τατιόμενοι νῦν ἀφεστήκασιν· ἔτι γὰρ οὗτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἡττημένων· ἔφυγον γοῦν ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς. τοὺς δὲ θέλοντας φυγῆς ἄρχειν πολὺ κρεῖττον σὺν τοῖς πολεμίοις τατιομένους ἢ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τάξει ὁρᾶν.

»Εἰ δέ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσιν ἱππεῖς, τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρεσιν, ἐνθυμήθητε, ὅτι οἱ μύριοι ἱππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοί εἰσιν ἄνθρωποι.

ὕπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες ὅ,τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. οὐκοῦν τῶν ἱππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμονται, φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες, πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παῖσομεν, ἢν τις προσῇ, πολὺ δὲ μᾶλλον, ὅτου ἂν βουλώμεθα, τευξόμεθα. ἐνὶ δὲ μόνῳ προέχουσιν οἱ ἱππεῖς· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν.

»Εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαρρεῖτε, ὅτι δὲ οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρνης ἡγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς· ἀγορὰν παρῆξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε πότερον κρεῖττον Τισσαφέρνην ἡγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπιβουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὐκ ἂν ἡμεῖς ἄνδρας λαβόντες ἡγεῖσθαι κελεύωμεν, οἱ εἴσονται, ὅτι, ἢν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα ἀμαρτήσονται. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖσθαι κρεῖττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἢς οὗτοι παρῆχον μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ αὐτοὺς λαμβάνειν, ἢν περ κρατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους, ὅπως ἂν ἕκαστος βούληται;

»Εἰ δὲ ταῦτα μὲν γινώσκετε, ὅτι κρεῖττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἡγεῖσθε ἔξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε, εἰ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι· πάντες γὰρ ποταμοί, ἂν καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι ᾖσι, προσιοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται, οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες.

»Εἰ δὲ μὴ· οἱ ποταμοὶ διήσουσιν ἡγεμόνων τε μηδεὶς ἡμῖν φανεῖται, οὐδ' ὧς ἡμῖν γε ἀθυμητέον· ἐπιστάμεθα μὲν γὰρ Μυσσοὺς, οὓς οὐκ ἂν ἡμῶν φαίημεν βελ-

τίους εἶναι, ὅτι ἐν βασιλέως χώρα πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδομεν, ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαβόντες τὴν τούτων χώραν καρποῦνται. καὶ ἡμᾶς δ' ἂν ἔφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἴκαδε ὠρμημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ οἰκήσοντας· οἶδα γάρ, ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὁμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσῃ γ' ἂν αὐτοῖς, καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλονται ἀπιέναι. καὶ ἡμῖν γ' ἂν οἶδ' ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν κατασκευαζομένους.

» Ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μὴ, ἂν ἅπας μάθωμεν ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ. δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδειξαι τοῖς Ἑλλησιν, ὅτι ἐκόντες πένονται, ἔξδὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἐκεῖ πολιτεύοντας, ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίους ὄραν.

» Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ δῆλον ὅτι τῶν κρατούντων ἐστὶ· τοῦτο δὲ δεῖ λέγειν, ὅπως ἂν πορευοίμεθα τε ὡς ἀσφαλέστατα καί, εἰ μάχεσθαι δεοί, ὡς κράτιστα μαχοίμεθα.

» Πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας, ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ξεύγη ἡμῶν στρατηγῇ, ἀλλὰ πορευώμεθα, ὅπῃ ἂν τῇ στρατιᾷ συμφέρῃ· ἔπειτα καὶ τὰς σκηνὰς συγκατακαῦσαι· αὗται γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλὴν

ὅσα πολέμου ἕνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵνα ὡς πλείστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ᾧσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι· κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

»Λοιπὸν μοι εἰπεῖν, ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι· ὁρᾶτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους, ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὶν τοὺς στρατηγούς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες, ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων, ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, λαβόντες δὲ τοὺς ἄρχοντας, ἀναρχία ἂν καὶ ἀταξία ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπολέσθαι. δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐκτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἄρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν· ἦν δέ τις ἀπειθῇ, ψηφίσασθαι τὸν αἰὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμιοι πλείστον ἐψευσμένοι ἔσονται· τῇδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψον· χαι ἀνθ' ἑνὸς Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέψοντας κακῶ εἶναι.

»Ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι αὐτίκα παρέσονται. ὅτῳ οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται· εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον ἢ ταύτῃ, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα».

§ 33

Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· «Ἄλλ' εἰ μὲν τινος ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις, οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἔξεσται σκοπεῖν· ἃ δὲ νῦν εἴρηκε, δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα

ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινᾶτω τὴν χεῖρα». ἀνέτειναν πάντες.

§ 34—39

Ἀναστὰς δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν· «ὦ ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσδοκεῖ μοι. δῆλον ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ, ὅπου ἔξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κόμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας. οὐκ ἂν οὖν θαυμάζοιμεν, εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκοντες καὶ δάκνουσιν, ἣν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοῖεν. ἴσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν πορεύεσθαι πλαισίον ποιησαμένους τῶν ὅπλων, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρῳ εἴη. εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθεῖν τίνας χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἑκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν, ὅποτε οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν, βουλευέσθαι ἡμᾶς δεοί, ἀλλὰ χρήμεθα ἂν εὐθύς τοῖς τεταγμένοις.

»Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τις βέλτιον ὀρεῖ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μή, Χειρίσοφος μὲν ἡγοῖτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιος ἐστὶ τῶν δὲ πλευρῶν ἑκατέρων δύο τῷ πρεσβυτάτῳ στρατηγῷ ἐπιμελοίσθην· ὀπισθοφυλακοῖμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι, ἐγὼ καὶ Τιμασίων τὸ νῦν εἶναι. τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύτης τῆς τάξεως βουλευσόμεθα ὅτι ἂν αἰεὶ κρᾶτιστον δοκῇ εἶναι. εἰ δὲ τις ἄλλο ὀρεῖ βέλτιον, λεξάτω».

Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν· «Ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινᾶτω τὴν χεῖρα». ἔδοξε ταῦτα.

«Νῦν τοίνυν, ἔφη, ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα· καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν,

μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τοῦ-
του τυχεῖν· ὅστις τε ζῇν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν
μὲν γὰρ νικῶντων τὸ κατακαίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ
ἀποθνήσκειν ἐστί· καὶ εἴ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρα-
τεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικῶντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν
σφύζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν».

[Περὶ λήψις τῶν κεφαλαίων γ', δ', ε'.

Πρὸς τοὺς Ἑλλήνας ἤδη πορευομένους προσέρχεται ὁ Μιθρα-
δάτης φιλικὰν ὑποκρινόμενος· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ προηγουμένως
εἶχον ἐξαπατηθῆ οἱ Ἑλληνες, ὑποπτεύουσιν αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ
καὶ τοῦτου ἕνεκα ἀποφασίζουσιν, ἐφ' ὅσον εὐρίσκονται ἐν τῇ πο-
λεμίᾳ χώρᾳ, μήτε περὶ ἀναχωχῆς μήτε περὶ εἰρήνης νὰ δια-
πραγματευθῶσι μετὰ τοῦ βασιλέως. Διαδόντες δὲ τὸν Ζαπάταν
ποταμὸν προσβάλλονται καὶ αὖθις ὑπὸ τοῦ Μιθραδάτου, τοῦτο δ'
ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ καταρτίσωσι δύο σώματα σφενδονητῶν καὶ
ἱππέων πρὸς ἀπόκρουσιν ἐνδεχομένων καὶ ἄλλων ἐπιθέσεων τῶν
πολεμίων.

Τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ τὸ τρίτον προσβαλὼν τοὺς Ἑλλήνας ὁ Μι-
θραδάτης εὐκόλως ὑπ' αὐτῶν ἀποκρούεται. Ἐξακολουθοῦντες δὲ
τὴν πορείαν οἱ Ἑλληνες ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν
καὶ προχωροῦσιν εἰς τὴν πόλιν Λάρισαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μέσπιλα.
Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν πορείαν παρηνωχλοῦντο ὑπὸ τοῦ Τισσα-
φέρνους, μεταβάλλουσι παράταξιν ἐπὶ τὸ ἀσφαλέστερον καὶ οὕτω
πορευόμενοι τέσσαρας ἡμέρας τῇ πέμπτῃ, ὅτε διήρχοντο λόφους
τινάς, τραυματίζονται πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν ὑπὸ τῶν πολε-
μίων, κατόπιν δ' ἀφικνοῦνται εἰς τινὰς κώμας. Μείναντες δ' ἐν
ταύταις τρεῖς ἡμέρας τῇ τετάρτῃ, καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν πολεμίων
κατὰ τὴν πορείαν παρενοχλούμενοι, ἀφικνοῦνται εἰς ἄλλην κώ-
μην, ἐξ ἧς ἀναχωρησάντων τῶν πολεμίων ἐν νυκτὶ ἀπελθόντες
τοσοῦτον μακρὰν πορείαν διανύουσιν, ὥστε μόλις μετὰ τρεῖς ἡμέ-
ρας καταφθάνουσιν αὐτοὺς οἱ πολέμιοι· οἵτινες προκαταλαβόντες
ἄκρον ὄρους τινός, δι' οὗ ἔμελλον νὰ διέλθωσιν οἱ Ἑλληνες,
ἐκδιώκονται ἐκεῖθεν εὐκόλως ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος.

Κατελθόντες εἰς τὴν πεδιάδα οἱ Ἕλληνες προσβάλλονται καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν τοῦ Τισσαφέρνους στρατιωτῶν, οἵτινες φονεύουσι μὲν τινὰς τῶν πρὸς διαρπαγὰς τραπέντων Ἑλλήνων, ἀρχίζουσι δὲ νὰ καίωσι τὰς κώμας. Ἀποκεκλεισμένοι δ' οὕτως εὗρεθέντες ὑπὸ τε τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ καὶ τῶν Καρδουχείων ὀρέων οἱ Ἕλληνες συσκέπτονται περὶ τῆς πορείας. Τὴν πρότασιν Ῥοδίου τινὸς περὶ διαβάσεως τοῦ ποταμοῦ δι' ἀσκῶν πεφυσιωμένων ἀποκρούσαντες οἱ ἀρχηγοὶ ὡς δυσεκτέλεστον λαμβάνουσιν ἀκριβεῖς πληροφορίας παρ' ἐπιχωρίων αἰχμαλώτων περὶ τῆς φύσεως τῆς χώρας καὶ οὕτως ἀποφασίζουσι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν πορείαν πρὸς βορρᾶν διὰ τῶν ὀρέων τῶν Καρδούχων].

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

§ 1—5

Γίγνομαι = εἶμαι, ὑπάρχω — *πρεσβύτερος* (πρέσβυς) = μεγαλύτερος (κατὰ τὴν ἡλικίαν) — *ἐπεὶ* = ἐπειδὴ — *ἡσθένει* παρὰ τ. τοῦ ἀσθενέω (ἀσθενής) = εἶμαι ἄρρωστος — *τελευτὴ τοῦ βίου* = τέλος τῆς ζωῆς — *βούλομαι* = ἐπιθυμῶ — *τὼ παῖδε ἀμφοτέρω* = τὰ δύο τοῦ παιδιᾶ — *παρεῖναι* ἀπαρ. τοῦ πάρειμι (παρὰ + εἶμι) = εἶμαι παρῶν, παρευρίσκομαι — *οὖν* = λοιπόν — *μεταπέμπομαι* *τινα* = προσκαλῶ *τινα* — *ἀρχή* = ἐπαρχία, διαμέρισμα — *ἐποίησε* = ἐποίηκε, εἶχε καταστήσει, τοποθετήτει — *ἀπέδειξε* = ἀπεδείχκει, εἶχε διορίσει — *πεδίον* = πεδιάς — *ἀθροίζονται* = συναθροίζονται — *ἀναβαίνει* = ἀνέβη — *ἔχων* = παραλαβὼν — *ἐπεὶ* = ἄφ' οὗ — *ἐτελεύτησε* ἀόρ. τοῦ τελευτάω (τὸν βίον) = ἀποθνήσκω (πρὸς ἀνωτέρω «τελευτὴ τοῦ βίου») — *κατέστη* ἀόρ. τοῦ καθίσταμαι (εἰς τὴν βασιλείαν) = γίνομαι (βασιλεύς) — *διαβάλλω* = κατηγοροῦ ψευδῶς — *ὡς ἐπιβουλεύει* = ὅτι ἐπιβουλεύει, ὅτι σχεδιάζει κακόν τι — *ὁ δέ* = οὗτος δέ — *ὡς ἀποκτενῶν* = ἵνα ἀποκτείνῃ, φονεύσῃ αὐτόν — *ἐξαιτησαμένη* ἀόρ. τοῦ ἐξαιτοῦμαι *τινα* = ζητῶ ὡς χάριν νὰ σώσω *τινά* — *ἀποπέμπω* = ἀποστέλλω — *πάλιν* = ὀπίσω — *ἐπὶ τὴν ἀρχὴν* = εἰς τὴν σατραπείαν του — *ὡς* = ἄφ' οὗ, ἐπειδὴ — *ἀτιμασθείς* ἀόρ. τοῦ ἀτιμάζομαι = προσβάλλομαι, ἐντροπιάζομαι — *βουλεύομαι* = σκέπτομαι, ζητῶ νὰ εὕρω τρόπον — *ὅπως μήποτε* ἔτι ἔσται *ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ* = πῶς νὰ μὴ εἶναι πλέον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ του — *ἦν* = ἔάν — *δὴ* = ὡς γνωστόν — *ὑπάρχω* *τινὶ* = ἐξ ἀρχῆς εἶμαι ὑπὲρ τινος, ὑποστηρίζω *τινά* — *φιλοῦσα* = ἐπεὶ ἐφίλει, διότι ἠγάπα — *ἀφικνοῦμαι* = ἔρχομαι — *τῶν παρὰ βασιλέως* = ἐκ τῶν ἀνθρώπων τοῦ βασι-

λέως, ἐκ τῶν αὐλικῶν—*διατιθεῖς* ἐνεστ. μετοχ. τοῦ *διατίθηναι* = *περιποιοῦμαι*—*ἀπεπέμπετο* = *ἀπέπεμπε*—*τῶν παρ' αὐτῷ* = τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του.—*ἐπιμελοῦμαί τινος* = φροντίζω περὶ τινος—ὥς εἶησαν—*ἵνα ᾧσι, διὰ τὰ εἶναι* = (ὥς) ἔχοιεν εὐνοϊκῶς αὐτῷ = *ἵνα ἔχωσιν εὐνοϊκῶς αὐτῷ*, διὰ τὰ διάκεινται εὐνοϊκῶς πρὸς αὐτόν, διὰ τὰ εἶναι ἀφωσιωμένοι πρὸς αὐτόν.

Δαρείου Δαρεῖος, ὁ ἐπικαλούμενος Νόθος, ἐδασίλευσεν εἰς τὸ Περσικὸν Κράτος ἀπὸ τοῦ 424—404 π. Χ.—*Γίγνονται* . . . *μεταπέμπεται* . . . *ἀναβαίνει* . . . *συλλαμβάνει* . . . *πείθεται* . . . *ἀποπέμπει* . . . *βουλεύεται*· οἱ ἐνεσιτώτερες οὗται τίθενται ἀντὶ ἀορίστων καὶ λέγονται *ἱστορικοὶ ἐνεσιτώτερες*, διότι μεταχειρίζοντο αὐτοὺς οἱ παλαιοί, ὅπως καὶ ἡμεῖς σήμερον, εἰς ἱστορικὰς διηγήσεις—*Παῖδες* δύο· εἶχε καὶ ἄλλους παῖδας ὁ Δαρεῖος, ἀλλὰ μόνοι οἱ δύο οὗτοι ἔχουν ἱστορικὴν ἀξίαν—*Σατραπὴς* ἐκαλεῖτο παρὰ τοῖς Πέρσαις ὁ διοικητὴς μιᾶς ἐκ τῶν εἰκοσι μεγάλων διοικητικῶν περιφερειῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἦτο διηρημένον τὸ Περσικὸν κράτος· ἡ σατραπεία τοῦ Κύρου περιελάμβανε τὴν Λυδίαν, τὴν Φρυγίαν καὶ τὴν Καππαδοκίαν—*Στρατηγὸς* ἡ *κράνος* ἐκαλεῖτο παρὰ τοῖς Πέρσαις ὁ ἀνώτατος στρατιωτικὸς ἐπιθεωρητής, ὅστις κατ' ἔτος ἐπεθεώρει τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις ὀρισμένου διαμερίσματος τοῦ Περσικοῦ κράτους· ὁ Κύρος ἦτο στρατηγὸς τῶν παραλίων ἐπαρχιῶν Λυδίας, Βιθυνίας, Παφλαγονίας, Καρίας, Λυκίας, Παμφυλίας καὶ Κιλικίας, τῶν ὁποίων τὰ στρατεύματα ἐπεθεωροῦντο ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Καστωλλοῦ—*Ἀναβαίνει*· ἡ πρόθεσις ἀνὰ δηλοῖ πορείαν ἐκ τῶν παραλίων εἰς τὰ μετόγεια (τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας)—*Τῶν Ἑλλήνων* μισθοφόρων, τοὺς ὁποίους εἶχεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του ὁ Κύρος—*Ὀπλῖται* ἐκαλοῦντο οἱ στρατιῶται ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔφεραν πλήρη τὸν ὅπλισμόν (κράνος, θώρακα, κνημῖδας—ξίφος, ἀσπίδα καὶ δόρυ).

§ 6—11

Δύναμις (στρατιωτικὴ) = στράτευμα—*ἠθροίζεν* ἰδὲ § 2 *«ἀθροίζονται»*—*μάλιστα ἐπικρυπτόμενος* = μετὰ μεγίστης ἐπιφυλάξεως (μυστικώτατα) ἐνεργῶν—*ὅπως λάβοι* = ἵνα καταλάβῃ

—ὅτι ἀπαρασνευότατον=ἔσον τὸ δυνατόν ἐντελῶς ἀνέτοιμον—
 ὦδε=οὕτως, ὡς ἐξῆς—ποιοῦμαι τὴν συλλογὴν = συλλέγω,
 ἀθροίζω—φυλακὴ=φρουρὰ—λαμβάνειν=να στρατολογῶσι, να
 προσλαμβάνωσιν ὡς μισθοφόρους—ὅτι πλείστους· πρβλ. ἄνωτ.
 «ὅτι ἀπκρασχευότατον»—βέλτιστος=ἰκανώτατος, πολεμικώτα-
 τος· τὸ θετικόν ; —ὡς ἐπιβουλεύοντος=διότι δῆθεν ἐπεβούλευε
 (πρβλ. § 3 «ὡς ἐπιβουλεύοι») —καὶ γὰρ = καὶ πράγματι—τὸ
 ἀρχαῖον=ἐξ ἀρχῆς, πρότερον—ἐκ βασιλέως = ὑπὸ τοῦ β.—
 ἀφειστήκεσαν· ὑπερσ. τοῦ ἀφίσταμαι=ἀπομακρύνομαι, ἀπο-
 στατῶ—προαισθόμενος· ἀόρ. τοῦ προαισθάνομαι = πληροφο-
 ροῦμαι ἐγκλίρως—βουλευομένους τοὺς Μιλησίους—ἀποστῆναι·
 ἀόρ. ἀπαρ. τοῦ ἀφίσταμαι — τοὺς μὲν, τοὺς δέ= ἄλλους μὲν,
 ἄλλους δέ—ἀπέκτεινε· ἰδὲ § 3 «ὡς ἀποκτενῶν» — ἐκβάλλω
 τινὰ=ἐξορίζω τινὰ—ὑπολαμβάνω=ὑποδέχομαι, λαμβάνω ὑπὸ
 τὴν προστασίαν μου—φεύγω=εἰμὶ φυγὰς, ἦτοι ἐξόριστος—
 πειρῶμαι=προσπαθῶ—κατάγω τινὰ=ἐπαναφέρω τινὰ εἰς τὴν
 πατρίδα του—τοὺς ἐκπεπτωκότας· παρὰ κ. τοῦ ἐκπίπτω=ἐκ-
 βάλλομαι, ἐξορίζομαι—αὖ=αὖθις, πάλιν—πέμπων ἀνθρώπους
 ἑαυτοῦ—ἡξίου· παρὰ κ. τοῦ ἀξιόω=ἔχω τὴν ἀξίωσιν, ἀπαιτῶ—
 ὦν=ἐπηδῆ ἦτο—οἷ=ἑαυτῷ (τῷ Κύρῳ)—συμπράττω τινί τι=
 συνεργάζομαι μετὰ τινος εἰς τι, βροθῶ τινι εἰς τι — ἀμφὶ τὰ
 στρατεύματα=εἰς συντήρησιν τῶν στρατευμάτων — ἄχθομαι=
 δυσχερεστοῦμαι—ἀποπέμπω=ἀποστέλλω—οἱ γιγνόμενοι δασμοὶ
 =οἱ εἰσπραττόμενοι φόροι—ἐκ τῶν πόλεων, ὦν=ἐκ τῶν πό-
 λεων, ἧς—ἔτι=ἄκόμη—αὐτῷ=χάριν αὐτοῦ—κατ' ἀντιπέραις
 =ἀπέναντι—τόνδε τὸν τρόπον= ὦδε § 6—φυγὰς=ἐξόριστος
 (πρβλ. § 7 «τοὺς φεύγοντας») —συγγενόμενος· ἀόρ. τοῦ συγγί-
 γνομαι τινι=συναναστρέφομαι μετὰ τινι—ἡγάσθη· ἀόρ. τοῦ ἡγα-
 μαί=θαυμάζω, ἐκτιμῶ τινι—χρυσίον=χρυσᾶ νομίσματα, χρή-
 ματα—ὁρμῶμαι=ἔχω ὁρμητήριον, ξεκινῶ—ὑπὲρ Ἑλλήσπον-
 τον=πέραν τοῦ Ἑ.—συμβάλλομαι τινι = συνεισφέρω εἰς τινι,
 ἐνεργῶ συνεισφοράς ὑπὲρ τινος—τροφή=διατροφή, συντήρησις—
 ἐκοῦσαι (ἐκὼν—ἐκοῦσα—ἐκὼν)=μὲ τὴν θέλησίν των, αὐθορμή-
 τως—τὸ στράτευμα λανθάνει τρεφόμενον=τὸ στράτευμα συν-
 τηρεῖται κρυφίως—ξένος=φίλος (ἐκ ξένης χώρας)—πιέζομαι=
 καταδιώκομαι, καταδυναστεύομαι—ὑπὸ τῶν οἴκοι = ὑπὸ τῶν

ἐν τῇ πατρὶδι τοῦ—ἀντιστασιώτης=ἀντίπαλος πολιτικός—αἰτῶ
 τινὰ μισθόν=ζητῶ παρὰ τινος μισθόν—εἰς δισχιλίους ξένους
 =διὰ δύο χιλιάδας μισθοφόρους—ὡς περιγενόμενος ἄν=λέγων
 ὅτι περιγένοιτο ἄν=περιγίνομαι τινος=ὑπερτερῶ τινος, κατα-
 δάλλω τινά—δέομαι τινος=παρακαλῶ τινά—πρόσθεν=πρότε-
 ρον—καταλύω πρὸς τινά = συμφιλιώνομαι μετὰ τινος—συμ-
 βουλευομαι τινι = ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος—κελεύω τινά=
 προτρέπω, παρακαλῶ τινά—λαβόντα=ἐπειδὴν λάβῃ—ὅτι πλεί-
 στους· πρβλ. § 6 «ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους»—παραγενέ-
 σθαι (εἰς τὰς Σάρδεις)· ἄρ. τοῦ παραγίνομαι=προσέρχομαι—
 ὡς βουλόμενος=διότι δέηεν ἐπεθύμει—εἰς Πισίδας=κατὰ τῶν
 Πισιδῶν—πράγματα παρέχω τινι = ἐνοχλήσεις παρέχω εἰς
 τινά, ἐνοχλῶ τινά—ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνει=λέγων, προ-
 φασιζόμενος ὅτι θὰ πολεμήτῃ κατὰ τοῦ Τ.

Βασιλέα ἢ μέγαν βασιλέα λέγοντες οἱ ἄρχαιοι ἐνόουν πάν-
 τοτε τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν — Τοὺς Πελοποννησίους προέ-
 κρινεν ὁ Κύρος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὡς πολεμικωτέρους — Αἱ
 Ἰωνικαὶ πόλεις ἦσαν 12 (Μίλητος, Μυοῦς, Πριήνη, Ἐφεσος,
 Κολοφῶν, Λέδεδος, Τέως, Κλαζομεναί, Ἐρυθραί, Φώκαια καὶ
 αἱ νῆσοι Σάμος καὶ Χίος) καὶ διετέλουν τότε ὑπὸ τὴν κυριαρ-
 χίαν τῶν Περσῶν κυβερνῶμεναι ὑπὸ τοῦ σατράπου τῆς Αὐδίας—
 Ὁ Τισσαφέρνης, ἂν καὶ ἦτο σατράπης τῆς Καρίας, ἐτύγγανεν
 ἔτι ἔχων ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν τοῦ τὰς ἐν τῇ Ἰωνίᾳ πόλεις, αἵτι-
 νες ἀνήκον μὲν εἰς τὴν σατραπείαν τῆς Αὐδίας, εἶχον ὅμως δοθῇ
 εἰς αὐτὸν δῶρον παρὰ τοῦ βασιλέως· τοὺς φόρους δὲ τῶν πόλεων
 τούτων, ὅτε ἀπεστάτησαν ἀπὸ τοῦ Τισσαφέρνους καὶ προσεχώρη-
 σαν πρὸς τὸν Κύρον, ὁ Κύρος εἰσπράττων ἀπέστελλεν εἰς τὰ Σοῦσα
 πρὸς τὸν βασιλέα—Δαρεικοὶ ἐκαλοῦντο τὰ νομίσματα, τὰ ὅποια
 ἔκοψεν ὁ Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπου· ἦσαν δὲ χρυσᾶ ἄξιας εἰκοσιν
 ἀττικῶν δραχμῶν καὶ ἔφερον τὴν εἰκόνα τοῦ Δαρείου, ὅστις πα-
 ριστάνετο κρατῶν τὸ τόξον διὰ τῆς ἀριστερᾶς καὶ τὸ σκήπτρον
 διὰ τῆς δεξιᾶς· τρέχων καὶ οὕτω συμβολικῶς παριστῶν τὴν ἐν τῷ
 προσώπῳ αὐτοῦ ἐρειδομένην πολιτικὴν ἐνότητά καὶ τὴν παντα-
 χοῦ παροῦσαν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν τοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

§ 1—5

Δοκεῖ τινι=φαίνεται καλὸν εἶς τινα, ἀποφασίζει τις—ἤδη=πλέον—πορεύομαι ἄνω=ἀναβαίνω (κεφ. α' § 2)—πρόφασιν ποιοῦμαι = προφασίζομαι (πρβλ. α', 6 «ἐποιεῖτο τὴν συλλογὴν») —ὡς βουλόμενος· ἰδὲ α', 11—ἐκ τῆς χώρας ἑαυτοῦ—ὡς ἐπὶ τούτους=δῆθεν κατὰ τούτων—τὸ βαρβαρικὸν = ἡ βαρβαρική δύναμις, τὸ βαρβαρικὸν στράτευμα—ἐνταῦθα (χρον.)=τότε—λαβόντι ὅσον στράτευμα ἦν αὐτῷ=ἐπειδὴν παραλάβῃ τὸ στράτευμα, ὅσον εἶχεν αὐτός—ἤκειν=νὰ ἔλθῃ (εἰς συνάντησιν του εἰς Μ. Ἀσίαν)—συναλλαγέντι = ἐπειδὴν συναλλαγῇ· ἄόρ. τοῦ συναλλάττομαι πρὸς τινα = συμφιλιώνομαι μετὰ τι-τινος—οἱ οἴκοι=οἱ ἐν τῇ πατρίδι, οἱ συμπολιταί—προειστήκει· ὑπερσ. τοῦ προΐσταμαι=εἶμαι προστάτης, ἀρχηγός — τὸ ξενικὸν=οἱ ξένοι (α', 10)—ἐν ταῖς πόλεσι· ἰδὲ α', 6 — πλὴν τοσούτων, ὅπόσοι—ὑποσχόμενος· ἄόρ. τοῦ ὑπισχνοῦμαι = διδῶ ὑπόσχεσιν—καταπράττω τι καλῶς=φέρω τι εἰς αἵσιον πέρας, τελειῶνω τι μὲ τὸ καλόν—ἐφ' α' = ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα — μὴ πρόσθεν παύσασθαι τὸν πόλεμον (πρβλ. α', 10 «μὴ πρόσθεν καταλῦσαι») — καταγάγοι· ἰδὲ α', 7 «κατάγειν» — οἴκαδε = εἰς τὸν οἶκον, εἰς τὴν πατρίδα (πρβλ. α', 10 «ὑπὸ τῶν οἴκοι») — ἡδέως (ἡδύς) = εὐχαρίστως—πιστεύω τινὶ=ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς τινα — παρῆσαν· παρὰ τοῦ πάρεμι = παραγίγνομαι § 11—δὴ=λοιπόν—εἰς (ἢ ὡς ἢ ἀμφὶ ἢ περὶ) τετρακισχιλίους = περίπου τετρακισχιλίους—στρατεύομαι ἀμφὶ Μίλητον=πολιορκῶ τὴν Μ.—αὐτῷ=πρὸς βοήθειαν αὐτοῦ—ἀφίκοντο· πρβλ. α', 5 «ἔστις δ' ἀφικνεῖτο» — κατανοῶ τι=ἀκριβῶς πληροφοροῦμαι τι—ἡγησάμενος· ἄόρ. τοῦ ἡγοῦμαι=νομίζω—ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας=παρὰ ὅση ἐχρειάζετο κατὰ τῶν Π.—ὡς βασιλέα=πρὸς τὸν βασιλέα—ἢ ἐδύνατο=ὅσον ἠμποροῦσε—Τισσαφέρνης= παρὰ τοῦ Τ.—στόλος=ἡ παρασκευὴ πρὸς ἐκστρατεῖαν, ἡ ἐπιστρατεία—ἀντιπαρασκευάζομαι=παρασκευάζομαι καὶ ἐγὼ ἐπίσης.

Ἄνω εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας—Ἐν ταῖς πόλεσι· τίσιν; — Γυμνῆς (ἢ ψιλὸς) ἐκαλεῖτο ὁ μὴ ὀπλίτης, ὁ ἐλαφρῶς ὥπλι-

σμένος, ὅστις ἔφερε μόνον ἐπιθετικὸν ὀπλισμόν, ἦτοι σφενδόνην (σφενδονήτης) ἢ ἀκόντιον (ἀκοντιστής) ἢ τόξον (τοξότης), πελταστής δ' ἐκαλεῖτο ὁ φέρων ὄρου, ξίφος καὶ μικρὰν ἡμίσεληνοειδῆ ἀσπίδα (πέλτην).

§ 5—10

Οὗς=τούτους, οὗς—εἴρηκα· παρακ. τοῦ λέγω—ὀρμῶμαι=ξεκινῶ (πρὸλ. α', 9 «ἐκ Χερρονήσου ὀρμώμενος») — ἐξελαύνω=προχωρῶ — τὸ εὖρος (ἦν) = πλάτος (ἦτο) — ἐπὶ πᾶσι· παρακ. τοῦ ἔπεστι=εἶναι ἐπάνω—ἐξευγμένη· παρακ. τοῦ ζεύγνυμαι=κατασκευάζομαι διὰ συνδέσεως—οἰκοῦμαι=κατοικοῦμαι—εὐδαίμων (πόλις)=εὐφορος, πλουσία—βασίλεια (δῶματτα)=οἶκος τοῦ βασιλέως, ἀνάκτορον—παράδεισος=κῆπος—θηρεύω ἀπὸ ἵππου=κυνηγῶ ἔφιππος—ὁπότε=ὁσάκις—ἐρυμνός = ὀχυρός—ἐπὶ ταῖς πηγαῖς = πλησίον τῶν πηγῶν—ἐμβάλλει = χύνεται μέσα—ἐκδείραι· ὄρ. τοῦ ἐκδέρω=ἀφαιρῶ τὸ δέριμα — ἐρίζω τινι=φιλονικῶ πρὸς τινά—οἷ=ἐαυτῷ (τῷ Ἀπόλλωνι)—σοφία=μουσικὴ τέχνη—ἀντρον=σπήλαιον—ὄθεν=ἐξ οὗ (ἄντρου)—αἱ πηγαὶ τοῦ Μαρσίου εἰσὶν—ἡττηθεῖς· ὄρ. τοῦ ἡττῶμαι (ἦττα)=νικῶμαι—τῇ μάχῃ=κατὰ τὴν (γνωστὴν) μάχην—ἀποχωρῶ=πρὸς τὰ ὀπίσω χωρῶ, ἐπιστρέφω—ἄμα=συγχρόνως—ἐξέτασις=ἐπιθεώρησις—ἀριθμὸς=ἀριθμησις—ἐγένοντο=ἡριθμήθησαν, εὐρέθησαν—ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους· πρὸλ. § 4 «ὡς πεντακοσίους».

Σταθμὸς (ἵσταμαι) ἐν τῇ στρατιωτικῇ γλώσσῃ λέγεται ἡ ἡμερησία πορεῖα τοῦ στρατεύματος—Παρασάγγης· λέξις περσικὴ δηλοῦσα μέτρον μήκου ἴσον πρὸς πέντε περίπου χιλιόμετρα, ἦτοι στρατιωτικὴν πορεῖαν μιᾶς ὥρας—Πλέθρον· μέτρον μήκου 100 ποδῶν (=31 μέτρων)—Ὁ Μαρσύας κατὰ τὴν μυθολογίαν ἦτο υἱὸς τοῦ Ὀλύμπου ἐν Φρυγίᾳ, εὗρε δὲ τὸν αὐλόν, ὃν εἶχεν ἀπορρίψει ἡ Ἀθηναῖα, διότι ἡσχίμειζε τὸ πρόσωπόν της, ὅτε ἔπαιζεν αὐτόν· ἀλλ' ὁ Μαρσύας τοσοῦτον καλῶς ἔμαθε τὴν αὐλητικὴν, ὥστε ἡλαζονεύετο ὅτι ἦτο σοφὸς αὐλητὴς καὶ ἐτόλμησε νὰ προκαλέσῃ εἰς διαγωνισμόν τὸν μουσικὸν Ἀπόλλωνα· ἡττηθεῖς δ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἀγῶνι ἐξεδάρη καὶ τὸ δέριμα του ἐκρεμάσθη εἰς τὸ σπήλαιον, ἐκ τοῦ ὁποῖου πηγάζει ὁ πο-

ταμὸς Μαρσούας—*Τῇ μάχῃ* τῇ ἐν Σαλαμῖνι κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 480 π. Χ.

§ 10—12

Θύω τὰ *Λύκαια*—διὰ θυσίας ἐορτάζω τὰ Λύκαια—*ἀγῶνα* τίθημι—ἀγωνοθετῶ, προκηρύττω ἀγῶνα—*ἄθλον*—τὸ ἔπαθλον τῶν ἀγώνων, τὸ βραβεῖον—*πρὸς τῇ Μυσίᾳ*—πλησίον τῆς Μ.—*πλέον ἢ*—πλείονων ἢ—*λόντες*—μετοχ. τοῦ ἔρχομαι—*θύραι*—ἡ σκηνή (τοῦ Κύρου)—*ἀπῆλθον*—παρὰ τοῦ *ἀπαιτῶ*—ζητῶ τὸ ὀφειλόμενον—*ἐλπίδας λέγων* *διάγω*—λέγω λόγους παρέχοντας ἐλπίδας—*δῆλός εἰμι*—φαίνομαι—*ἀνιῶμαι* (ἀνία)—*λυποῦμαι*—*οὐκ ἦν πρὸς τοῦ τρόπου Κύρου*—δὲν ἦτο σύμφωνον πρὸς τὸν χαρακτήρα τοῦ Κ.—*μὴ ἀποδιδόναι ἔχοντα*—νὰ μὴ δίδῃ τὰ ὀφειλόμενα, ἐὰν εἶχε—*οὖν*—τοῦλάχιστον, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι—*ἡ Κίλισσα*—ἡ βασιλισσα τῆς Κιλικίας—*φυλακὴ*—οἱ σωματοφύλακες.

Τὰ Λύκαια ἦσαν ἐορτὴ τῶν Ἀρκάδων, ἣτις ἐτελεῖτο πρὸς τιμὴν τοῦ Λυκαίου Διὸς—*Ἀγῶνα ἔθηκεν* ὁ Ξενίας, ὡς συνήθιζον οἱ Ἕλληνες νὰ πράττωσιν εἰς τὰς ἐορτάς των—*Ἡ στλεγγίς* ἦτο χρυσοῦν ἢ ἐπὶ χρυσοῦ κόσμημα, τὸ ὅποιον ἐφόρουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀντὶ στεφάνου συνήθως οἱ θεωροὶ κατὰ τὰς ἐορτάς, ἐνταῦθα δὲ ἐχρησίμευσαν ὡς βραβεῖα αἱ στλεγγίδες.

§ 13—18

Κρήνη—βρύσις—*ἐφ' ἧ*—παρὰ τὴν ὁποίαν—*θηρεῦσαι*—ὅτι θηρεύσας συνέλαβε (πρὸβλ. § 7 «ἐθήρευεν»)—*κεράσας*—ἀόρ. τοῦ *κεράννυμι*—ἀναμειγνύω—*αὐτήν*—τὸ ἐν αὐτῇ ὕδωρ—*δεθῆναι*—ἀόρ. τοῦ *δέομαι*—παρακαλῶ—*ἐξέτασιν*—ἰδὲ § 9—*πεδίον*—πεδιάς—*κελεύω*—διατάσσω—ὡς νόμοις αὐτοῖς ἦν—ὡς ἦτο συνήθεια εἰς αὐτούς, ὡς συνήθιζον αὐτοὶ—*ταχθῆναι καὶ στηῆναι*—ἀόρ. τοῦ *τάττωμαι*—παρατάσσομαι καὶ ἵσταμαι—*στέκομαι*—ἕκαστον τῶν στρατηγῶν—*τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας*—*ἐπὶ τεττάρων*—εἰς βάρους τεσσάρων ἀνδρῶν—*τὸ δεξιὸν* (κέρας)—τὴν δεξιὰν πτέρυγα τοῦ στρατοῦ—*τὸ εὐώνυμον*—τὸ ἀριστερόν—*θεωρῶ*—ἐπιθεωρῶ—*παρελαύνω*—κάμνω παρέλασιν (ἐπὶ στρατοῦ βα-

διζόντος συντεταγμένου ἔμπροσθέν τινος ἐπιθεωροῦντος αὐτὸν)—
 Ἰλη=τιμήμα ἱππικοῦ—τάξις=τιμήμα πεζικοῦ—ἄρμα=πολεμι-
 κὸν ὄχημα (ἄμαξα)—ἀρμάμαξα=ἄμαξα κλειστή—κράνος=πε-
 ρικεφαλαία—φοινικοῦς=ἐρυθρός, κόκκινος—κνημῖς=ἡ προ-
 φυλάττουσα τὰς κνήμας (κάλτσα)—ἐκκεκαλυμμένος=γυμνός—
 ἐπειδὴ (χρον.)=ἄφ' οὗ—πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης=πρὸ τοῦ
 μέσου τοῦ ὅλου στρατοῦ—ἐρμηνεύς=διερμηνεύς—προβάλλομαι
 =προτείνω—ἐπιχωρῶ=προχωρῶ, ἐπέρχομαι κατὰ τινος—
 ἐσάλπιγξε ὁ σάλπιγκτής—ἐπῆσαν' παρατ. τοῦ ἐπέρχομαι=
 (τῷ ἀνωτ.) ἐπιχωρῶ—ἐκ τούτου=μετὰ ταῦτα—θαῖτον=ταχύ-
 τερον τοῦ θέοντος—προϊόντων τῶν Ἑλλήνων—ἀπὸ τοῦ αὐτο-
 μάτου=αὐτομάτως, ἄνευ διαταγῆς—δρόμος γίνεται τοῖς στρα-
 τιώταις=τρέχουσιν οἱ στρατιῶται—ἐπὶ τὰς σκηνὰς=εἰς τὸ
 στρατόπεδόν των—φόβος ἐγένετο—ἐπὶ τῆς ἀρμαμάξης καθη-
 μένη—ὦνια (ὠνοῦμαι)=ὀψώνια—λαμπρότης=λαμπρά παρά-
 στασις—ἦσθη' ἀόρ. τοῦ ἡδομαι=εὐχαριστοῦμαι (πρὸλ. § 2
 «ἡδέως»)—ὁ ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβος=
 ὁ φόβος, ὃν οἱ Ἕλληνες ἐνεποίησαν εἰς τοὺς βαρβάρους.

Ὁ Μίδας κατὰ τὴν μυθολογίαν ἦτο βασιλεὺς τῶν Φρυγῶν,
 ὅστις συλλαβὼν ποτε παρὰ τὴν κρήνην τοῦ Θυμῆριου τὸν πλα-
 νώμενον Σάτυρον, παῖδόν τοῦ Διονύσου, παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν
 Διόνυσον καὶ ὡς ἀμοιβὴν ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὸ χάρισμα νὰ μετα-
 βάλληται εἰς χρυσὸν πᾶν ὅ,τι ἐλάμβανεν εἰς χεῖράς του· ἐπειδὴ
 δὲ καὶ ἡ τροφή του εἰς χρυσὸν μετεβάλλετο, παρεκάλεσε τὸν
 Διόνυσον νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν ὀλεθρίαν ταύτην χάριν, ὅπερ καὶ
 ἐγένετο, ἄφ' οὗ τῇ διαταγῇ τοῦ θεοῦ ἐλούσθη εἰς τὸν ποταμὸν
 Πακτωλὸν, ὅστις ἔκτοτε ἐγένετο χρυσορροάς.—Ἡ μὲν Ἰλη τῶν
 Περσῶν ἦτο μονὰς ἱππικοῦ 150 ἀνδρῶν, ἡ δὲ τάξις μονὰς πεζι-
 κοῦ δύο λόγων—Τὸ ἄρμα ἦτο δίτροχος πολεμικὴ ἄμαξα ὀπισθεν
 ἀνοικτὴ καὶ ἀσκεπὴς (δίφρος), ἐφ' ἧς ἴσταντο ὄρθιοι ὁ πολεμι-
 στής καὶ ὁ ἡνίοχος.—Ἡ ἀρμάμαξα ἦτο τετράτροχος ἄμαξα κλει-
 στή μετὰ παραπετασμάτων εἰς τὰ πλάγια, ἐπέβαινον δ' αὐτῆς
 συνήθως γυναῖκες.—Αἱ κνημῖδες ἦσαν καλύμματα ἐξωτερικῶς
 μὲν ἐκ χαλκοῦ, ἐσωτερικῶς δ' ἐκ πλῆμματος, προφυλάττοντα τὰς
 κνήμας ἀπὸ γονάτων μέχρι σφυρῶν.—Ἡ ἀσπίς συνέκειτο ἐκ ξυ-
 λίνης ἢ πλεκτῆς βάσεως καὶ ἐκ δέσμματος βοῶς ἐκκεκαλυμμένου

διὰ μετάλλου μετ' ἐξοχῆς (ὀμφαλοῦ) ἐν τῷ μέσῳ, εἶχε δὲ σχῆμα
 ὠρεϊδὲς καὶ προεφύλαττεν ὅλον τὸ σῶμα τοῦ ἀνδρός—*Ἐκκεκα-*
λυμμένοι ἦσαν αἱ ἀσπίδες, ἥτοι δὲν εἶχον τὴν συνήθη δερματίνην
 θήκην αὐτῶν—*Ἀγορά* ἐκαλεῖτο ὁ τόπος τοῦ στρατοπέδου, ὅπου
 οἱ παρακολουθοῦντες τὸν στρατὸν πωλεῖται ὧντων, οἱ καλούμενοι
κάπηλοι, ἐπώλουν εἰς τοὺς στρατιώτας διάφορα πράγματα—
Κῦρος ἤσθη· διὰ ποῖον λόγον ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

§ 1—2

Ἐνταῦθα (τοπικ.)=ἰδῶ—οὐκ ἔφασαν *λέναι*=ἔφασαν οὐκ
λέναι, ἔλεγον ὅτι δὲν θὰ προχωρήσωσι—τοῦ πρόσσω=*εἰς τὸ*
πρόσω, μακρύτερα—*ἤδη*=ἰώρα πλέον—*μισθοῦμαι*=προσλαμ-
 βάνομαι ὡς μισθοφόρος—*ἐπὶ τούτῳ*=πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον—
βιάζομαι τινα=ἐπιχειρῶ νὰ ἐξαναγκάσω τινὰ—*βάλλω τινὰ*
(λίθοις)=λιθοβολῶ τινὰ μακρόθεν—*ὑποξύνιον*=ζῶν—*ἐπεὶ ἄρ-*
ξαιντο=ἐσάκις ἤρχιζον—*μικρὸν ἐκφεύγω*=μόλις διαφεύγω
(γλυτύνω)—*καταπειροῦμαι*=ρονεύομαι διὰ λιθοβολίας—*συ-*
νάγω ἐκκλησίαν τῶν στρατιωτῶν=συγκλῶ εἰς σύσκεψιν τοὺς
 στρατιώτας—*ἐστὼς*=ἰστάμενος ὀρθίος—*θαυμάζω*=ἀπορῶ, ἐκ-
 πλήττομαι.

Ἐνταῦθα ἐν Ταρσοῖς τῆς Κιλικίας—*Οὐκ ἐπὶ τούτῳ μι-*
σθώθηται ἀλλὰ ἐπὶ τίνι ἐμισθώθηται ;—*Ὑποξύνια* καλοῦνται
 τὰ ὑπὸ ζυγὸν ζῶν, ἅτινα ἔλκουσιν ἀμάξας ἢ φέρουσι φορτίον
 ἐπὶ τῆς ῥάχεως.

§ 3—6

Χαλεπῶς φέρω=χαλεπαίνω, ἀγανακτῶ, λυποῦμαι σφόδρα
 —*τοῖς παροῦσι πράγμασι*=διὰ τὴν σημερινὴν κατὰστασιν (τὴν
 δυσάρεστον) τῶν πραγμάτων—*ξένος*=φίλος—*φεύγοντά με*· ἰδὲ
 α', 7 «*τοὺς φεύγοντας*»—*τά τε ἄλλα ἐτίμησε*=καὶ ἄλλας τιμὰς
 μοῦ ἔκαμε—*μύριοι*=δέκα χιλιάδες—*δαρεικοὺς*· ἰδὲ α', 9—*κα-*
πεθήμεν· ἄλλο τοῦ κατεπεθήμεναι τι=το· πεθῆναι τι=εἰς

τὸ ἴδιον=εἰς τὸ ἰδικίτερόν μου ταμεῖον, χάριν τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν μου — καθηδουπαθῶ τι=καταδαπανῶ τι εἰς ματαίᾳς ἡδονᾶς — τιμωροῦμαι τινα=τιμωρῶ τινα — ἐξελαύνω τινά=ἐκδιώκω τινά — ἀφαιροῦμαι τινά τι=ἀφαιρῶ τι παρὰ τινος — εἴ τι δέοιτο=ἂν εἶχεν ἀνάγκην τινά (ἐμοῦ) — ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον=ἀντὶ τούτων, ἃ εὖ ἔπαθον, ἀνταμείβων τὰς εὐεργεσίας, τὰς ὁποίας ἔλαβον· εὖ πάσχω ὑπὸ τινος=εὐεργετοῦμαι ὑπὸ τινος — συμπορεύεσθαι ἐμοί — ἀνάγκη δὴ (=βεβαίως) μοι ἐστὶ — προδόντα· ἀόρ. τοῦ προδίδωμί τινα=καταλείπω, ἀφίνω τινά — χρῶμαι τῇ φιλίᾳ τινός=διαμένω φίλος τινός — ψεύδομαι πρὸς τινα=λέγων ψεύματα ἀπατῶ τινα — οἶδα=γνωρίζω — αἰροῦμαι τινα=προτιμῶ τινα — οὖν· ἰδὲ ἑ', 12 «τῇ δ' οὖν στρατιᾷ» — ὅ,τι ἂν δέῃ (δεῖ)=ἕ,τι καὶ ἂν ἔλθῃ (καλὸν ἢ κακόν) — πείσομαι μέλλων τοῦ πάσχω — οὐποτε=οὐδέποτε — ἐρεῖ· μέλλων τοῦ λέγω — ἀγαγών· ἀόρ. τοῦ ἄγω=ὀδηγῶ — εἰς τοὺς βαρβάρους=εἰς τὴν χώραν τῶν βερβάρων — εἰλόμην· ἀόρ. τοῦ αἰροῦμαι — ἔψομαι μέλλων τοῦ ἔπομαι=ἠκολουθῶ — ἐμοί=ἔμ' ἐμέ, ὡς πρὸς ἐμέ — οἶμαι· ἂν εἶναι=νομίζω ἕτι δύναμαι νῦν εἶμαι — τίμιος=ἀξιολύβητος — ἔρημος ὧν ὑμῶν=ἔὰν χωρισθῶ ὑμῶν — ἀλέξομαι τινα=ἀποκροῶ τινά — ὡς λόντος ἐμοῦ=ἔχοντες ὑπ' ὄψει ἕτι θὰ πορευθῶ ἐγώ — ὅλην=ἐκεῖσε ὅλην, ἐκεῖ ἔπου — οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε=οὕτως ἀποφασίσατε.

Φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος· ὁ Κλέαρχος, πολλάκις ναυαρχήσας τοῦ στόλου τῶν Σπαρτιατῶν ἐπὶ τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου, μετὰ τὸ πέρας τούτου (403 π. Χ.) ἔπεισε τοὺς ἐφόρους ν' ἀποστείλωσιν αὐτὸν εἰς Θράκην, ὅπως πολεμήσῃ κατὰ τῶν Θρακῶν, οἵτινες ἠδίκουν τοὺς γείτονας αὐτῶν Ἕλληνας· ἐπειδὴ δ' ἔμως, ὅτε ὁ Κλέαρχος εἶχεν ἤδη ἀναχωρήσει ἐκ Σπάρτης, οἱ ἔφοροι μετανόησαντες ἐμήνυσαν εἰς αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Σπάρτην καὶ αὐτὸς δὲν ἐπέσθη, ἀλλ' ἐξηκολούθει πλέων εἰς Ἑλλησποντον, οἱ ἔφοροι κατεδίκασαν αὐτὸν ἐρήμην εἰς θάνατον καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐπανήλθε πλέον εἰς Σπάρτην.

§ 7

“Οἱ οὐ φαίη πορεύεσθαι = ὅτι ἔφη οὐ βούλεσθαι πα-

πρεσβύται — παρὰ βασιλέα = κατὰ τοῦ β. — ἐπαινώ = ἐπιδιοκί-
μάζω — σκευοφόρα = τὰ φέροντα τὰς ἀποσκευὰς ζῶν — τούτοις
= ἐπὶ τούτοις, διὰ ταῦτα.

8—9

Μεταπέμπεται· ἰδὲ α', 2 «Κῦρον δὲ μεταπέμπεται» — λά-
θρα = κρυφά — θαρρῶ = ἔχω θάρρος, ζῆν φοβεῖσθαι — ὡς
καταστησομένων τούτων εἰς τὸ δέον = διότι κατὰ τὴν κρίσιν
τοῦ θά. ἔλθωσι τὰ πράγματα εἰς τὴν προσήκουσαν θέσιν των·
θά τακτοποιηθῶσι τὰ πράγματα — ἐκέλευε δὲ τὸν Κῦρον =
παρεκάλει δὲ τὸν Κ. (πρὸλ. α', 11 «Πρόξενον ἐκέλευσε») —
αὐτὸς δὲ ἔφη τῷ Κύρῳ οὐκ ἔναι παρ' αὐτόν — συναγαγόν·
ἰδὲ § 2 «συνήγαγεν».

§ 9—12

Τὰ Κύρου = ἡ θέσις, ἡ σχέσις τοῦ Κ. — οὕτως ἔχει = τοιαύτη
εἶναι — ὥσπερ = ὥπως ἀκριβῶς — τὰ ἡμέτερα = αἱ ἰδικαὶ μὲν σχέ-
σεις — γὰρ = δηλαδὴ — ἔτι = πλέον — συνεπόμεθα· πρὸλ. § 6 «ἔφο-
μαι» — μέντοι = ὅμως — μεταπεμπομένου ἐμέ — τὸ μὲν μέγιστον
= πρὸ πάντων μὲν — αἰσχύνομαι (αἰσχύνῃ) = ἐντρέπομαι — σύ-
νοιδα ἐμαντῶ = συναισθάνομαι — ἐψευσμένος αὐτόν· πρὸλ. § 5
«ψευσάμενον πρὸς ἐκεῖνον» — δεδιὼς (δέος, δεινός) = φοβούμενος
— μὴ = μήπως — λαμβάνω τινὰ = συλλαμβάνω τινά — δίκην
ἐπιθῆ μοι = τιμωρίαν ἐπιβάλλῃ μοι, τιμωρήσῃ με — ὧν = τούτων,
ἃ, δι' ἑτα — καθεύδω = κοιμῶμαι, ἀμερινῶ — ὅ, τι χρὴ πειεῖν
ἐκ τούτων = τί χρεωστοῦμεν νὰ πράττωμεν κατόπιν τούτων —
αὐτοῦ = ἐδῶ — δοκεῖ μοι σκεπτόν εἶναι = δοκεῖ μοι δεῖν σκο-
πεῖν, φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν — ὅπως = πῶς — ἄπιμεν·
μέλλων τοῦ ἀπέρχομαι — τὰ ἐπιτήδεια = τὰ τρέφιμα — ἰδιώτης
= ἀπλοῦς στρατιώτης — ὁ ἀνὴρ· ὁ Κῦρος — πολλοῦ ἄξιός (ἄξιό-
λογος, πολύτιμος) ἐστὶν ἐκεῖνος, ὃς ἂν ᾖ φίλος — πολέμιος =
ἐχθρός — ἐπίσταμαι = γνωρίζω καλῶς — πόρρω = μακράν — δο-
κοῦμέν μοι = δοκεῖ μοι, νομίζω — καθῆσθαι = εἶναι εἰμῆθα ἐστρη-
τοπεδευμένοι — ὥρα ἐστί — ἄριστον ἡμῖν = ὠφελιμώτατον, συμ-
φορώτατον εἰς ἡμᾶς.

§ 13—14

Ἀνίσταμαι = ἵνεγείρομαι, σηκώνομαι — οἱ μὲν . . . οἱ δὲ = ἄλλοι μὲν . . . ἄλλοι δὲ . . . — ἐκ τοῦ αὐτομάτου· ἰδὲ β', 17 — *λέξοντες* = ἵνα λέξωσιν, εἴπωσιν — *γινώσκω* = φρονῶ — *ἐγκέλευστος* = προτραπείς, βαλμένος — οἷα εἶη = οἷα ἦν, πόσον μεγάλη ἦτο — εἷς δὲ δὴ = ἕκαστος δὲ μάλιστα — *σπεύδω* = βιάζομαι — ὡς τάχιστα = ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα (πρὸλ. § 11 «ὡς ἀσφαλίστατα») — *ἐλέσθαι*· ἀόρ. τοῦ αἰροῦμαι = ἐκλέγω — *ἀπάγω* τινὰ = ὁδηγῶ τινὰ ὀπίσω, ἐπαναφέρω τινὰ — *συσκευάζομαι* = ἐτοιμάζω τὰς ἀποσκευὰς πρὸς ἀναχώρησιν — *αἰτῶ* τινὰ τι = ζητῶ παρὰ τινός τι — ὡς ἀποπλέοιεν = ἵνα ἀποπλέωσι — *ἡγεμών* = ὁ ἡγούμενος ἐν τῇ ὁδῷ, ὁ ὁδηγός — *διὰ φιλίας τῆς χώρας* = διὰ μέσου φιλικῆς χώρας — *τὴν ταχίστην* (ἐπίρρ.) = τάχιστα — *πέμψαι* ἄνδρας προκαταληψομένους = ἵνα προκαταλάβωσι — *τὰ ἄκρα* = αἱ κορυφαὶ τῶν ὀρέων — *φθάνω* = προφθάνω, προλαμβάνω — *χρήματα* = πράγματα — *ἔχομεν* ἀνηρπακότες = ἀνηρπάκαμεν.

Πολλοὺς Κίλικας ἡχμαλώτισαν καὶ πολλὰ πράγματα αὐτῶν διήρπασαν οἱ Ἕλληνες ἐκδικούμενοι αὐτούς, διότι 100 ὀπλίτας ἐκ τοῦ στρατεύματος τοῦ Μένωνος κατέκοψαν καθ' ὃν χρόνον διαβαίνοντες τὰ πρὸ τῆς Ταρσοῦ ὄρη κατήρχοντο εἰς τὴν πεδιάδα αὐτῆς.

§ 15—19

Μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω ἐμὲ ὡς στρατηγήσοντα ταύτην τὴν στρατηγίαν = κανεὶς ἐξ ὑμῶν ἅς μὴ λέγῃ ὅτι ἐγὼ θὰ ἀναλάβω ταύτην τὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατεύματος — *ἐνορῶ* = ὁρῶ ἐν (τῇ στρατηγίᾳ ταύτῃ) — οὐ ποιητέον ἐμοὶ τοῦτο = οὐ δεῖ ποιεῖν ἐμὲ τοῦτο — ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ . . . πείσομαι πάντες λέγετε = πάντες πιστεύετε — ὃν ἂν ἐλθῇτε· ἰδὲ § 14 «ἐλέσθαι» — ἧ δυνατόν = ὅσον εἶναι δυνατόν — *εἰδῆτε*· ὑποτ. τοῦ οἶδα § 10 — *ἄρχεσθαι* = πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι — *ἐπίσταμαι*· ἰδὲ § 12 «ἐπιστάμεθα» — ὡς τις καὶ ἄλλος = ὑπὲρ πάντα ἄλλον — *ἐπιδείκνυμι* = καταδεικνύω — *εὐήθεια* (εὐήθης) = ἀνεχσία — *πάλιν* = ὀπίσω — τὸν στόλον ποιοῦμαι = τὴν πορείαν κόμηνω, πορεύομαι· ὥσπερ Κύρου

ποιουμένου τὸν στόλον πάλιν = ὥσει ἐσκόπευεν ὁ Κύρος νὰ γυρίσῃ ὀπίσω—ὡς εὐήθες εἶη—ὅτι εὐήθες ἦν—λυμαίνομαι τὴν *πρᾶξιν* *τινι*=προσπαθῶ νὰ βλάψω τὴν ἐπιχείρησιν τινος—τί κωλύει *Κῦρον* *κελεύειν* ἄνδρας ἐκυτοῦ *προκαταλαβεῖν* τὰ ἄκρα ἡμῶν = πρὸς ὄλεθρον ἡμῶν — ἐγὼ γὰρ = ἐγὼ βέβαια — ὀκνοίην ἂν=ὀκνήσω· ὀκνῶ=διστάζω, φοβοῦμαι—αὐταῖς ταῖς *τριήρεσι*=μαζὶ μὲ αὐτὰ τὰ πλοῖα—*καταδύσῃ*· ἄορ. τοῦ *καταδύω*=καταδυθίζω — ἀγάγῃ ἐκεῖσε, ὅθεν — οὐκ ἔσται μέλλων τοῦ οὐκ ἔστιν=οὐχ οἶόν τέ ἐστιν, δὲν εἶναι δυνατὸν—ἄκοντος *Κύρου*=χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ Κ.—*ἀπιὼν*=εἰ ἀπιοίμι—*λαθεῖν* αὐτὸν ἀπελθὼν = ἀπελθεῖν λάθρᾳ αὐτοῦ — οὔτινες ἐπιτήδριοι εἰσι—τί *χρησθαι* ἡμῶν=εἰς ποῖον ἔργον νὰ χρησιμοποιῶνται ἡμᾶς — ἡ *πρᾶξις*=ἡ ἐπιχείρησις, ἡ ἐκστρατεία—*παραπλήσιοι*=παρόμοιοι—*τοῖς ξένοις*=τοῖς μισθοφόροις (πρβλ. β', 1 «τοῦ ξενικοῦ») — *κακίων*=δειλότερος, ἀνανδρότερος — *τούτῳ συνανabάντων*=ἀναbάντων σὺν τούτῳ (πρβλ. α', 2 «ἀναbαίνει ὁ Κῦρος») — *ἐπίπονός*=κοπιώδης — δοκεῖ μοι ἀξιοῦν παρ' αὐτοῦ ἢ ἄγειν ἡμᾶς *πείσαντα* ἢ ἀφιέναι ἡμᾶς *πρὸς φιλίαν* *πεισθέντα* ὑφ' ἡμῶν· *πρὸς φιλίαν*=φιλικῶς, χωρὶς νὰ διακόψωμεν τὴν φιλίαν—*οὕτω* = τοιοῦτοτρόπως (ἐὰν πράξωμεν) — *ἐπόμενοι* = εἰ ἐποίμεθα τῷ Κύρῳ—*ἀπιόντες*=; — *δεῦρο*=ἐδῶ—*πρὸς ταῦτα* = ἀναλόγως τούτων, ἥτοι τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Κύρου.

Τῶν *πρόσθεν* *τούτῳ συνανabάντων*· τίνες συνανέδησαν τῷ Κύρῳ πρότερον ἰδὲ α', 2.

§ 20—21

**Ἔδοξε ταῦτα* τοῖς στρατιώταις = ἐπεδοκιμάσθη ἡ πρότασις αὕτη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν — *ἐλόμενοι*· πρβλ. § 15 «ὃν ἂν ἔλησθε»—τὰ *δόξαντα* *τῇ στρατιᾷ*=ἂ ἔδοξε *τῇ στρατιᾷ*, τὰς ἀποφάσεις τοῦ στρατοῦ—*ὅτι ἀκούοι* = ὅτι ἤκουε (πρβλ. § 7 «ὅτι φαίη») — *ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ*=πλησίον τοῦ Εὐφράτου (πρβλ. β', 8 «ἐπὶ ταῖς πηγαῖς») — *πρὸς τοῦτον*=ἐναντίον τούτου—*κἂν*=καὶ ἐὰν—*τὴν δίκην ἐπιτίθημί τινι*=τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν ἐπιβάλλω εἰς τινά, πρεπόντως τιμωρῶ τινά (πρβλ. § 10 «δεδιὼς μὴ δίκην ἐπιθῇ») — *χρήζω*=ἔχω χρεῖαν, ἐπιθυμῶ—*πρὸς ταῦτα* = ἀναλόγως τῆς καταστάσεως, ὅπως θὰ ἴδωμεν τὰ πράγματα ἐκεῖ—

οἱ αἵρετοὶ (αἵρεοῦμαι) = οἱ ἐκλεχθέντες ἄνδρες — τοῖς δὲ = τοῖς τοῖς δέ — προσαιτοῦσι = ζητοῦσι περισσότερον — ἡμιόλιον (ἡμισυς + ὄλος) = τὸ ὅλον σὺν τῇ ἡμίσει, ἦτοι ἕνα καὶ ἡμισὺν ἡμιόλιον οὗ πρότερον ἔφερον = κατὰ τὸ ἡμισυ μεγαλύτερον ἐκείνου, τὸν ὅποιον πρότερον ἐλάμβανον — τοῦ μηνός = κατὰ μῆνα — ἐπὶ βασιλέα = πρὸς β., κατὰ τοῦ β. — ἐν τῷ γε φανερώ = τοῦλάχιστον φανερά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

§ 1—4

Ἐξελαύνει· ἰδὲ β', 5 — ἐξέτασιν· ἰδὲ β', 9 — περὶ μέσας νύκτας = περὶ τὸ μεσονύκτιον — ἐδόκει ὁ Κύρος = ἐνόμιζεν ὁ Κ. — εἰς τὴν ἐπιούσαν ἕω (ἢ ἕως) = κατὰ τὴν ἐπομένην πρωΐαν — μαχοῦμενον (μέλλων τοῦ μάχομαι) = ἕνα συνάψῃ μάχην — κέρως = ἡ πτέρυξ (τοῦ στρατοῦ· πρβλ. β', 15) — ἡγοῦμαί τινος = εἰμαι ἡγεμών τινος, διοικῶ τι — εὐώνυμος = ἀριστερός — διατάττω τοὺς ἑαυτοῦ = παρατάσσω τοὺς ἰδικούς μου στρατιώτας — ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ = εὐθὺς κατὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν — αὐτόμολος = ὁ ἐγκαταλείπων αὐτοβούλως τὴν τάξιν του στρατιώτης καὶ μεταβαίνων πρὸς τοὺς πολεμίους, λιποτάκτης — ἀπαγγέλλω = ἀναγγέλλω — συμβουλευομαι = συσκέπτομαι — πῶς ἂν ποιοῖτο = πῶς ποιήσεται· μάχην ποιοῦμαι = μάχομαι — παραινῶ τοιάδε = δίδω συμβουλὰς τοιαύτας περίπου (πρβλ. γ', 9 «ἔλεξε τοιάδε») — θαρρύνω = ἐμβάλλω θάρρος — ἀπορῶ τινος = στεροῦμαι τινος — ἀμείνων καὶ κρείττων = ἀνδρεϊότερος καὶ δυνατώτερος — ὅπως ἔσεσθε = (προσέξατε) πῶς θὰ εἴσθε, πῶς θὰ φανῆτε — ἥς κέκτησθε = ἣν κέκτησθε, ἣν ἔχετε — εὐδαιμονίζω τινά τινος = θεωρῶ τινὰ εὐτυχῇ διὰ τι, μακαρίζω τινὰ διὰ τι — ἴστε· προστ. τοῦ οἶδα = γνωρίζω — ἐλοίμην ἂν = αἰρησομαι (πρβλ. γ', 5 «ἐλοίμην») — ἀνθ' ὧν ἔχω = ἀντὶ τούτων, ἃ ἔχω (πρβλ. γ', 4 «ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον») — πολλαπλάσια = πολὺ περισσότερα — εἰδῆτε· ὑποτ. τοῦ οἶδα — εἰδώς· μεταχ. τοῦ οἶδα — διδάσκω = ἐξηγῶ, ἀναπτύσσω — τὸ πλῆθος αὐτῶν ἐστὶ πολὺ = πολλοὶ εἰσὶ — καὶ ἐπείσιν ἡμῖν (μέλλ. τοῦ ἐπέρχομαι) = καὶ θὰ ἐφορμήσωσι καθ' ἡμῶν — κραυγῇ πολλῇ = μετὰ κραυγῆς

πολλῆς — ἀνάσχησθε· ἀόρ. τοῦ ἀνέχομαι τι = ὑπομένω τι, δὲν φοβοῦμαι τι — τὰλλα = ὡς πρὸς τὰ ἄλλα — δοκῶ μοι αἰσχυνεῖσθαι = νομίζω ὅτι θὰ ἐντροπισθῶ (ὡς Πέρσης) — οἴους γνώσεσθε = διότι τοιαύτους θὰ γνωρίσητε (ἦτοι δειλοὺς καὶ ἀπειροπολέμους) — τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῖν ὄντας = τοὺς ζῶντας ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν — ὄντων ἀνδρῶν = ἐὰν ᾗτε ἄνδρες, ἐὰν φανῇτε ἀνδρεῖοι — εὖ τὰ ἐμὰ γίγνεται = καλὸν τέλος λαμβάνουν αἱ ἐπιχειρήσεις μου — ἐγὼ τὸν βουλόμενον ὑμῶν ἀπιέναι οἴκαδε ποιήσω ἀπελθεῖν ζηλωτὸν τοῖς οἴκοι — ζηλωτὸς = ἀξιοζήλευτος — τοῖς οἴκοι = ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του — ἐλέσθαι τὰ παρ' ἐμοὶ = νὰ προτιμήσωσι τὰ ἰδικά μου, ἦτοι νὰ μένωσι μαζὶ μου — ἀντὶ τῶν οἴκοι = ἀντὶ νὰ ἐπανέλθωσιν οἴκαδε.

Τὴν ἐλευθερίαν, ἣν δὲν εἶχον οἱ Πέρσαι, οἵτινες ἐθεωροῦντο πάντες γενικῶς δοῦλοι τοῦ βασιλέως.

§ 5—10

Ἐνταῦθα (χρον.) = ; — καὶ μὴν = καὶ ὅμως — ὑπισχνῆ' 6' πρὸς. τοῦ ὑπισχνοῦμαι — διὰ τὸ εἶναι ἐν τοιοῦτῳ σε = διότι εἰς τοιαύτην (δύσκολον) θέσιν εὗρίσκεσαι — ἂν εὖ γένηται τι = εὖ τῶν σῶν γενομένων § 4 — μεμνήσεσθαι· τετελ. μέλλων τοῦ μιμνήσκομαι = ἐνθυμοῦμαι — ἔνιοι δέ φασιν οὐκ ἂν δύνασθαι σε ἀποδοῦναι = τινὲς δέ φασιν ὅτι οὐκ ἂν δύναιο σὺ ἀποδοῦναι ἔσα ὑπισχνῆ — καὶ βούλοιο ἀποδοῦναι — ἔστι = ὑπάρχει, ἐκτείνεται — ἡ πατρώα ἀρχή = τὸ πατρικόν μου κράτος — μέχρι οὗ = ἕως ἐκεῖ ὅπου — τὸ καῦμα = ἡ ζέστη — ἡ ἄρκτος = ὁ βορρᾶς — χειμῶν = ψυχρός — σατραπεύω τι = ὡς σατράπης διοικῶ τι (πρὸλ. α', 2) — ἡμᾶς = ἐμέ — ἡμετέρους = ἐμοὺς — ἐγκρατὴς τινος = κύριός τινος — δέδοικα μὴ' = φοβοῦμαι μήπως (πρὸλ. γ', 3 «δεδιὼς μὴ») — ὅ,τι δῶ = τί δῶ, τί νὰ δώσω — ἐκάστηρ ὑμῶν τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν — ἐξαγγέλλω τινί = ἀναγγέλλω εἰς τινά — εἰσῆσαν· παρατ. τοῦ εἰσερχομαι — ἀξιοῦντες· ἰδὲ α', 7 «ἡξίου» — τί ἔσται σφίσιν = τί θὰ εἶναι εἰς αὐτούς, τί θὰ ὠφεληθῶσιν αὐτοί — κρατῶ = νικῶ — ἐμπιμπλᾶς· μετοχ. τοῦ ἐμπίμπλημι τὴν γνώμην = γεμίζω τὴν ὁρεξίν, ὑπόσχομαι πᾶν ἀρεστόν — παρακελεύομαι τινί = προτρέπω τινά — διαλέγομαι τινί = συνομιλῶ μέ τινά — τάττομαι =

λαμβάνω θέσιν — καιρὸς = εὐκαιρία — ἤρετο· ἄρ. τοῦ ἐρωτῶ — οἶε γὰρ = νομίζεις τῷ ὄντι — μαχεῖσθαι σοι = ὅτι μαχεῖται κατὰ σοῦ — νῆ Δί(α) = ναι μὰ τὸν Δία — εἴπερ γε = ἄφ' οὗ βέβαια — ἀμαχεί = ἄνευ μάχης.

Στέφανος χρυσοῦς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐδίδοτο εἰς τοὺς μεγάλους εὐεργέτας τῆς πατρίδος — Μὴ μάχεσθαι· ἄλλοι ἱστοροῦσιν ὅτι ὁ Κλέαρχος, προτρέψας τὸν Κῦρον νὰ μὴ λάβῃ μέρος εἰς τὴν μάχην, ἔλαβε τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν αὐτοῦ· «σὺ κελεύεις με, τὸν βασιλείας ὀρεγόμενον, ἀνάξιον εἶναι βασιλείας»;

§ 10—12

Ἐξοπλισία = ἡ ἐν ὗπλοις ἐξέτασις, ἐπιθεώρησις τοῦ στρατοῦ — ἐγένετο ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων = ἀριθμηθέντες εὐρέθησαν οἱ Ἕ. (πρὸ βλ. 6', 9 «ἐξέτασιν καὶ ἀριθμόν... ἐγένοντο μύριοι») — ἀσπίς μυρία καὶ τετρακοσία = ἀσπιδοφόροι μύριοι καὶ τετρακόσιοι, ἦται 10400 — ἄλλοι δὲ = πρὸς τοῦτοις δέ — παραγίγνομαι = παρευρίσκομαι.

Περὶ τῶν δρεπανηφόρων ἁρμάτων ἰδὲ κατωτέρω κεφ. 7', 10 — Ἐλέγοντο ὑπὸ τῶν αὐτομολησάντων πρὸς τὸν Κῦρον παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸ τῆς μάχης καὶ μετὰ τὴν μάχην ὑπὸ τῶν ἀλχημλωτισθέντων πολεμίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

§ 1—3

Πλήθω = εἶμαι πλήρης· ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσιν = ἦτο περίπου ἡ ὥρα, καθ' ἣν ἡ ἀγορὰ εἶναι πλήρης (ἀνθρώπων) — σταθμὸς (ἐνταῦθα) = κατάλυμα, τόπος διαμονῆς στρατιωτῶν — καταλύω = σταθμεύω — ἡνίκα = ὅτε — οἱ ἀμφὶ Κῦρον πιστοὶ = οἱ ἔμπιστοι τοῦ Κ. — προφαίνομαι = φαίνομαι μακρόθεν — ἐλαύνω ἀνὰ κράτος = τρέχω ἐφίππος μὲ ὄλην τὴν δυνατὴν ταχύτητα — ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ = μὲ ἰδρωμένον τὸν ἵππον του — ἐντυγχάνω τινὶ = συναντῶ τινα — βαρβαρικῶς = βαρβαριστί, εἰς γλῶσσαν βάρβαρον (Περσικὴν) — Ἑλληνικῶς = Ἑλληνιστί — ἐνθα δὴ = τότε λοιπόν — τάραχος = ταραχή — αὐτίκα = ἀμέσως τότε — ἐδόκουν· ἰδὲ ζ', 1 «ἐδόκει» — καὶ πάντες δὲ ἐδόκουν —

σφίσιν = κατ' αὐτῶν — ἐπιπесеῖσθαι τὸν βασιλέα· μέλλ. τοῦ ἐπιπίπτω—ἐνέδν· ἄρ. τοῦ ἐνδύομαι—παλτὸν = ἀκόντιον — καθίσταμαι = τοποθετοῦμαι.

Ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγορὰν· οἱ ἀρχαῖοι διήρουν τὴν ἡμέραν εἰς τέσσαρα μέρη, α') πρωῒ (ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς 9 π. μ.), β') πλήθουσαν ἀγορὰν (ἀπὸ τῆς 9—12 π. μ.), γ') μεσημβρίαν (ἀπὸ τῆς 12—2 μ. μ.) καὶ δ') δείλην (ἀπὸ τῆς 2—6 μ. μ.)—Ὁ θώραξ ἦτο ἐκ τῶν ἀμυντικῶν ὕπλων τοῦ ὀπλίτου, ἐκάλυπτε δὲ τὸν κορμὸν αὐτοῦ, συγκεῖμενος ἐκ δύο μεταλλίνων πλακῶν, αἵτινες πλαγίως καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων συνεδέοντο διὰ περονῶν—Παλτὰ ἔφερεν ἕκαστος Πέρσης δύο, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἐν ἔβαλλεν, τὸ δὲ ἕτερον ἐκράτει πάντοτε—Καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον· ποῖα ἦτο ἡ τάξις ἕκαστου ἐγνώριζον· ἰδὲ ζ', 1.

§ 4—7

Σπουδὴ (σπεύδω)= βία, ταχύτης—τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος= τὸ δεξιὸν κέρας—πρὸς τῷ Εὐφράτῃ· πρὸλ. β', 10 «πρὸς τῇ Μυσίᾳ»—ἐχόμενος Κλεάρχου=πλησίον τοῦ Κ.—ἔσχε· ἄρ. τοῦ ἔχω=καταλαμβάνω—εἰς χιλίους· ἰδὲ α', 10 «εἰς δισχιλίους»—ἔστησαν· ὁ ἐνεστώς ; —καὶ παρὰ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικὸν =καὶ παρὰ τοὺς πελταστὰς τῶν Ἑ.—ὑπαρχος=ὑπαρχηγός—ὅσον=περίπου — παραμυρίδιον = προφύλαγμα τῶν μηρῶν — κράνεσι· ἰδὲ β', 16—ψιλή=γυμνή, ἀπροφύλακτος — καθίσταμαι=πορεύομαι—προμετωπίδιον = κάλυμμα προφυλάττον τὸ μέτωπον—προστερνίδιον = κάλυμμα προφυλάττον τὸν στήρνον (στηθος).

Ἡ Ἑλληνικὴ μάχαιρα μετὰ μιᾶς κόψεως ἦτο ὀλίγον κυρτή.

§ 8—11

Μέσον ἡμέρας= μεσημβρία (πρὸλ. ζ', 1 «μέσαι νύκτες») — οὕτω καταφανῆς εἰμι= δὲν φαίνομαι καλῶς ἀκόμη — ἡνίκα· ἰδὲ § 1—δείλη=τὸ δειλινόν (2—4 μ. μ. πρὸλ. § 1)—συχνῶ=πολλῶ—μελανία=μαυρίλα, μαθρον νέφος—ἐπὶ πολὺν = εἰς πολ.

λὴν ἔκτασιν—ἐγγύτερον γίγνομαι = ἐγγίζω, πλησιάζω περισ-
 σότερον—τάχα δὴ = εὐθὺς πλέον—χαλκός τις = χάλκινόν τι
 ὄπλον — αἱ τάξεις = τὰ σώματα τοῦ στρατοῦ—λευκοθώραξ=
 ὁ λευκὸν θώρακα φορῶν — ἄρχω τινός = εἶμαι στρατηγός τινος
 —ἐχόμενοι τούτων ἦσαν = κατόπιν τούτων ἦσαν—γεροφό-
 ρος=ἀσπιδοφόρος — ποδήρης= ὁ μέχρι τῶν ποδῶν φθάνων —
 κατὰ ἔθνη=χωριστὰ ἕκαστον ἔθνος —πλᾶισιον = τετράγωνος
 παράταξις στρατοῦ — πρὸ δὲ αὐτῶν ἐπορεύετο — διαλείπω =
 ἀπέχω—συχνόν· ἰδὲ § 8 «χρόνῳ δὲ συχνῶ»—τὰ δὴ=τὰ γνω-
 στὰ ἐκεῖνα—δρεπανηφόρα· ἰδὲ ζ', 11 — ἀποτεταμένα· παρακ.
 τοῦ ἀποτείνομαι=ἐκτείνωμαι —τὰ δρέπανα βλέπει εἰς γῆν=
 τὰ δρέπανα εἶναι ἐστραμμένα, διευθύνονται πρὸς τὴν γῆν—ὡς
 διακόπτειν=ὥστε νὰ κατακόπτωσιν—ὅτε ἐντυγχάνοιεν=πᾶν
 ὅ,τι συνήντων—ἡ δὲ γνώμη ἦν τῶν ὁδηγούντων τὰ ἄρματα —
 ὡς ἐλῶντα (μέλλων τοῦ ἐλαύνω) καὶ διακόποντα=ὅτι θὰ ἐλά-
 σωσιν (εἰσορμήσωσιν) καὶ θὰ διασπᾶσωσιν—παρεκελεύετο τοῖς
 Ἕλλησι· ἰδὲ ζ', 9 «παρεκελεύοντο αὐτῶ»—ψεύδομαι τοῦτο=
 ἀπατῶμαι εἰς τοῦτο—ὡς ἀνυστὸν ἦν=ἕσον ἦτο δυνατόν—ἡσυχῇ
 =ἡσυχῶς—ἐν ἴσῳ βήματι — προσῆσαν· παρατ. τοῦ προσέρ-
 χομαι.

Ἡ δαίλη ὑπὸ τῶν παλαιῶν διηρεῖτο εἰς δαίλην πρῶταν (2
 —4 μ. μ.) καὶ εἰς δαίλην δευτέραν (4—6 μ. μ.)· ἐνταῦθα νοεῖται
 ἡ πρώτη—Λευκὴ ἕνεκα τοῦ χρώματος τοῦ κονιορτοῦ—Τὰ γέρρα
 τῶν Περσῶν ἦσαν ἀσπίδες ἐπιμήκεις τετράγωνοι, ἃς κατεσκεύα-
 ζον ἐκ κλάδων ἱτέας ἢ λύγων πλεκτῶν καὶ ἐπικεκλυμμένων διὰ
 βελῶν ἀκατεργάστων δερμάτων—Αἰγύπτιοι νοοῦνται οὐχὶ κά-
 τοικοι τῆς Αἰγύπτου (ἦτις τότε δὲν ἦτο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν
 Περσῶν), ἀλλ' ἀπόγονοι τῶν Αἰγυπτίων ἐκείνων, οἵτινες ὑπὸ Κύ-
 ρου τοῦ πρεσβυτέρου μετακίσθησαν εἰς τὸ Περσικὸν κράτος—Τὸ
 πλᾶισιον ἦτο τετράγωνον ἔχον βάθος 100 ἀνδρῶν καὶ μέτωπον
 ἐπίσης 100—Δίφρος ἐκαλεῖτο τὸ μέρος τοῦ ἄρματος, ὅπου ἵστατο
 ὁ ὁδηγῶν τοῦτο ἡνίοχος—"Ὁ εἶπεν ἐν ζ', 4.

§ 12—13

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ—παρελαύνων τὰς τάξεις τῶν Ἑλλή-

νων (πρβλ. γ', 17 «πάντας παρήλασε»)—βοᾶ τινι=μεγαλοφώνως διατάσσω τινά—ἄγω=ὁδηγῶ—κατὰ μέσον=εἰς τὸ κέντρον (πρβλ. γ', 15)—ὅτι εἴη=ὅτι (=διότι) ἦν (πρβλ. γ', 20 «ὅτι ἀκούει»)—πάντα πεποιηται ἡμῖν=τὸ πᾶν κατωρθώσαμεν, ἐνικήσαμεν—ὁρῶν καὶ ἀκούων=εἰ καὶ εἶδρα καὶ ἤκουε—τὸ μέσον στυφος=τὸ στυφος [τὸ ἐν] μέσῳ, τὸ πλήθος τὸ συμπεπυκνωμένον ἐν τῷ κέντρῳ—ἀκούων Κύρου· ἰδὲ β', 5 «ἐκεῖ ἤκουσε Τισσαφέρνους»—βασιλέα ὄντα ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος τοῦ Κύρου=ὅτι ὁ βασιλεὺς ἦτο πέραν τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ Κύρου—πλήθει=ἐνεκα τοῦ πλήθους (τοῦ στρατοῦ του)—περιῆν' παρατ. τοῦ περιέμι=εἰμι ὑπέρτερος, ὑπερέχω—ἀποσπῶ=ἀπομακρύνω—ἐκατέρωθεν=καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν—ὅτι αὐτῷ μέλοι=ὅτι αὐτῷ ἔμελεν, ὅτι αὐτὸς ἐφρόντιζεν—ὅπως καλῶς ἔχοι τὸ πρᾶγμα=πῶς νὰ λάβῃ καλὴν ἔκθεσιν ἢ μάχη.

Τὸ στράτευμα τοῦ Κλεάρχου, ἦτοι τὸ δεξιὸν κέρας—Πλήθει περιῆν βασιλεύς· ἰδὲ § ζ', 10—13—'Απὸ τοῦ ποταμοῦ τίνος; ἰδὲ § 4.

§ 14—17

'Εν τούτῳ τῷ καιρῷ=κατὰ τὴν κρίσιν ταύτην στιγμὴν—δμαλῶς=ἐν ἴσῳ § 11—προῆει' παρατ. τοῦ προέρχομαι—ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ—προσιὼν=προσερχόμενος—οὐ πᾶνυ πρὸς τινι=οὐχὶ πολὺ πλησίον τινός, μακράν τινος—καταθεῶμαι=μετὰ προσοχῆς παρατηρῶ—ἀποβλέπω=διευθύνω τὰ βλέμματά μου—ὑπελάσας' ἄόρ. τοῦ ὑπελαύνω=βραδέως καὶ μετὰ τινος συστολῆς προχωρῶ—ὥς συναντῆσαι=ὥστε συναντῆσαι τῷ Κύρῳ (πρβλ. § 10 «ὥς διακόπτειν»)—ἤρετο' ἄόρ. τοῦ ἐρωτῶ—εἴ τι παραγγέλλοι=ἂν εἶχε νὰ δώσῃ διαταγὴν τινά—ἐπιστήσας' ἄόρ. τοῦ ἐφίστημι=σταματῶ (τὸν ἵππον)—ἱερὰ=τὰ μαντικά σημεῖα τὰ φαινόμενα ἐπὶ τῶν σπλάγχχνων τῶν θυμάτων (ζώων)—καλὰ=εὐδῶνα, ἀγαθὸν προσημαίνοντα—σφάγια=τὰ μαντικά σημεῖα τὰ φαινόμενα ἐπὶ τῶν ζώων πρὸ τῆς σφαγιάσεως αὐτῶν—ἰόντος=ὅστις ἦει, ἦρχετο—τίς εἴη=τίς ἦν, τί ἐσήμεναι—παρέρχεται δευτέρον ἤδη=ἐπαναλαμβάνεται δευτέραν ἡδὴ φορὰν—καὶ ὅς=καὶ οὗτος—ἐθαύμασε=ἀπορήσας ἠρώτησε—παραγγέλλω τὸ σύνθημα=δίδω τὸ σ.—ὅτι εἴη=τί ἦν

—ἔστω τοῦτο=εἶθε νὰ εἶναι τοῦτο, ἦτοι σωτηρία καὶ νίκη —
χώρα=θέσις—ἀπελαύνω=ἀπέρχομαι ἔφιππος.

Τὸ βαρβαρικὸν τοῦ Κύρου—Προσιόντων ἐκ τῆς πορείας—
‘Υπελάσας’ ἐπειδὴ ὁ Ξενοφὼν οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς
οὔτε κἄν στρατιώτης ἦτο, ἀλλ’ ἀπλῶς συνώδευε τὸν Πρόξενον,
μετὰ τινος συστολῆς προσέρχεται πρὸς τὸν Κύρον—‘Ἰερὰ, σφά-
για’ οἱ παλαιοὶ παρατηροῦντες τὰ ἐπὶ τῶν σπλάγχχνων τῶν θυ-
σιαζομένων ζώων σημεῖα καὶ τὰς κινήσεις αὐτῶν πρὸ τῆς θυσίας
προεμάντευον τὸ μέλλον—Τὸ σύνθημα ἦτο μία ἢ περισσότεραι
λέξεις, αἵτινες ἐχρησίμευον πρὸς ἀναγνώρισιν τῶν στρατιωτῶν,
ὡς ἐδῶ αἱ λέξεις «Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη»· τὸ σύνθημα χαμηλῇ
τῇ φωνῇ ἐδίδοτο ὑπὸ τοῦ ἀρχιστρατήγου καὶ ἐπανελαμβάνετο
ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου στρατιώτου· ἵνα δὲ βε-
βαιωθῇ ὁ ἀρχιστράτηγος ὅτι δὲν παρήκουσέ τις καὶ ἵνα ἐντυ-
πωθῇ καλύτερον εἰς τὴν μνήμην τῶν στρατιωτῶν τὸ σύνθημα,
ἐπαναλαμβάνετο τοῦτο ἀπὸ τοῦ τελευταίου στρατιώτου μέχρι τοῦ
ἀρχιστρατήγου—Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη· ὡς συνθήματα ἐχρησί-
μευον λέξεις αἷσιον τὸ τέλος τῆς μάχης προσημαίνουσαι, ὡς ἐδῶ
ὁ σώζων τοὺς μαχομένους Ζεὺς καὶ ἡ νίκη ἢ προσημαίνουσα τὴν
ἐκδοσιν τῆς μάχης—‘Ἀλλὰ δέχομαι’ ἂν καὶ δὲν ἔδωκα τὸ σύν-
θημα ἐγὼ ὡς ἀρχιστράτηγος, ὅμως δέχομαι αὐτό, ἀφ’ οὗ προ-
σημαίνει σωτηρίαν καὶ νίκην.

§ 17—20

Οὐκέτι διειχέτην=οὐ διειχέτην ἔτι παρὰ τοῦ διέχω=
ἀπέχω—ἡνίκα· ἰδὲ § 1—παιανίζω=ψάλλω τὸν παιᾶνα—ἤρ-
χοντο· παρὰ τοῦ ἄρχομαι=ἀρχίζω—ἀντίος ἔρχομαι· τινι=
προχωρῶ ἐναντίον τινός—ὡς ἐξεκύναινε τι τῆς φάλαγγος
(παρὰ τοῦ ἐκκυμαίνω)=ἔτε μέρος τι τῆς φάλαγγος ἐξήρχειτο
ἐκ τῆς γραμμῆς του ὡς κύμα (καὶ προσέτρεχε τῶν ἄλλων)—πο-
ρευομένων τῶν στρατιωτῶν—δρόμῳ=μέ ταχὺ βῆμα, ὁρομαίως
—θεῖν· ἀπαρ. τοῦ θέω=τρέχω—φθέγγομαι=ἐκθάλλω κραυ-
γὴν—οἶόν περ=καθ’ ὃν ἀκριβοῶς τρόπον—ἐλελίξω=ἀλαλάζω
—δουπῶ=κροτῶ—φόβον ποιῶ τινι=ἐκφοβῶ τινα—τὸ τό-
ξον αὐτὸ ἐξήνευσεν=ὁ δὲ τὸ τόξον ῥιπτόμενον βέλος ἐκένει

εἰς τὸν σκοπὸν—*ἐκκλίνω*—στρέφω τὰ νῶτα—*ἐνταῦθα* (χρονικόν) δὴ—τότε πλέον—*κατὰ κράτος*—ἔλαις δυνάμει—τὰ ἄρματα· ἰδὲ γ', 20—τὰ μὲν . . .—τὰ δὲ—ἄλλα μὲν . . . ἄλλα δὲ—*ἐπεὶ προΐδοιεν*—ἐσάκις ἔδλεπον αὐτὰ μακρόθεν (ἐπερχόμενα)—*διΐσταμαι*—διαχωρίζομαι, ἀνοίγω δρόμον—*ἔστιν ὅστις*—τίς, ἁποποιος—*κατελήφθη*· ἄρ. τοῦ καταλαμβάνομαι—προφθάνομαι, δὲν προφθάνω νὰ φύγω—*ἐκπλαγεῖς*· ἄρ. τοῦ ἐκπλήττομαι—τὰ χάνω—*καὶ μέντοι*—καὶ ἐν τούτοις—*τοξεύομαι*—διὰ βέλους βάλλομαι (πρβλ. *τόξευμα*).

Στάδιον· μέτρον μήκους ἴσον πρὸς 185 μέτρα περίπου—*φάλαγξ* καλεῖται πᾶσα συντεταγμένη μονὰς στρατοῦ ἐτοίμη πρὸς ἐπίθεσιν· ἰδὲ δ', 17—*Ἠνίκα*· ἡ μάχη ἐγένετο τῇ 3ῃ Σεπτεμβρίου 401 π. Χ. παρὰ τὴν κώμην Κούναξα περὶ τὰ 360 στάδια ἀπέχουσιν τῆς Βαβυλώνος—*Ἐπαιάνισαν*· οἱ Ἕλληνες πρὸ τῆς μάχης ἔψαλλον πολεμικὸν ἐμβατήριον εἰς τὸν θεὸν τοῦ πολέμου Ἄρην, τὸν *παιᾶνα*, εὐθὺς δ' εἶτα κραυγάζοντες ἁλαλὰ ἢ ἐλελεῦ καὶ ἐπικαλούμενοι τὸν Ἐνυάλιον (ἁλαλάξειν ἢ ἐλελίξειν) ὥρμων κατὰ τῶν πολεμίων—*ἤρξατο δρόμῳ θεῖν*, ὅπως προφθάσῃ τὸ ἐξελθὸν τῆς γραμμῆς μέρος τῆς φάλαγγος—*Τὸ τόξευμα ἐξικνεῖτο* εἰς ἀπόστασιν 200—300 μέτρων—*Κενὰ ἡνίοχων*, διότι φοβηθέντες οἱ ἡνίοχοι κατεπήδησαν ἀπὸ τῶν ἄρμάτων καὶ ἔφευγον μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων—*Ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγεῖς*· ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ ἐνίκατε οἱ ἵπποις ἐκπληττόμενοι ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν τῶν δρομαίως ἐλαυνόντων καταπατοῦνται ὑπ' αὐτῶν.

§ 21—24

Ὅρῶν—ἐπειδὴ ἐώρα—τὸ καθ' αὐτοὺς—τὸ ἀπέναντί των στρατεύμα των πολεμίων—*ἡδόμενος*—εἰ καὶ ἡδέτο, ἔχαιρε (πρβλ. δ', 18 «Κῦρος ἡγήθη») —*ἀμφ' αὐτὸν*—περὶ αὐτὸν (πρβλ. § 1 «τῶν ἀμφὶ Κῦρον») —*οὐδ' ὥς*—οὐδὲ οὕτως, ὅμως δὲν—*ἐξήχθη*· ἄρ. τοῦ ἐξάγομαι—παρασύρομαι, ἀποφασίζω—*συνεσπειραμένην*· παρακ. τοῦ συσπειρῶμαι—συμπυκνοῦμαι—*τάξις*—τάγμα—*ἐπιμελοῦμαι*—μετὰ προσοχῆς παρατηρῶ—*καὶ γάρ*· ἰδὲ γ', 12—*ἤδεις*· ὑπερσ. τοῦ οἶδα—*οὐ ἔχοι*—οὐ εἶχεν, οὐ κατεῖχε—*ἡγοῦνται* τοῦ στρατοῦ—*ἐν ἀσφαλεστάτῳ τόπῳ*—

ἀσφαλέστατοι — *ισχύς* = δύναμις (στρατιωτική) — *εἰ χορήξοιεν*· ἰδὲ γ', 20 «ἔφη χρήζειν» — *αἰσθάνομαι* = λαμβάνω γνῶσιν, μανθάνω — *ἔχων* = *εἰ καὶ εἶχε* — *ἔξω ἐγένετο*· ἰδὲ § 13 — *ἐκ τοῦ ἀντίου* = ἐκ τοῦ ἀπέναντι (σώματος τῶν πολεμίων) — οὐδὲ τοῖς *τεταγμένοις* ἔμπροσθεν αὐτοῦ — *ἐπικάμπω* = κάμνω καμπήν, στροφὴν — ὡς *εἰς κύκλωσιν* = ἵνα περικυκλώσῃ — *δείσας*· ἄορ. τοῦ *δέδοικα* (δέδωκα) = φοβοῦμαι — *γενόμενος ὀπισθεν* τοῦ Ἑλληνικοῦ ὁ βασιλεύς· *γίγνομαι ὀπισθεν* = καταλαμβάνω τὰ νῶτα — *ἐλαύνω ἀντίος τινι* = τρέχω κατὰ τινος — *ἐμβάλλω* = ἐφορμῶ — *αὐτὸς* = ὁ ἴδιος.

§ 25—29

Τροπὴ (τρέπομαι) = φυγὴ (τῶν ἐξακισχιλίων) — *πάνυ ὀλίγοι* = ἐλάχιστοι — *κατελείφθησαν*· ἄορ. τοῦ *καταλείπομαι* = μένω — *σχεδὸν* = σχεδὸν μόνον — *στῖφος*· ἰδὲ § 13 — *ἠνέσχετο*· ἄορ. τοῦ *ἀνέχομαι* = συγκρατοῦμαι, ὑπομένω — *ἔμαι ἐπὶ τινα* = ἐπιπίπτω κατὰ τινος — *παίω* = κτυπῶ — *στέρον* = στήθος — *τιτρώσκω* = πληγώνω — *ἰάσασθαι*· ἄορ. τοῦ *ἰάομαι* = θεραπεύω, ἰατρεύω — *ἀκοντίζει τις παλτιῶ* = κτυπᾷ τις μὲ ἀκόντιον — *βιαίως* = βίᾳ, μεθ' ὀρμῆς — *ἀποθνήσκω* = φονεύομαι — *ἔκειντο* = εἶχον πέσει νεκροί — *αὐτῶ* = αὐτοῦ — *περιπεσεῖν*· ἄορ. τοῦ *περιπίπτω* *τινι* = ῥίπτομαι ἐπάνω εἰς τινα — *ἐπισφάξαι Κύρῳ* = σφάξαι ἐπὶ τῷ Κύρῳ — *ἐπισφάξασθαι Κύρῳ* — *σπασάμενον* = ἐπεὶ ἐσπάσατο· ἄορ. τοῦ *σπῶμαι* = σύρω — *ἀκινάκης* = μάχαιρα — *στρεπτός* = περιδέραιον — *ψέλιον* = βραχιόλιον — *ἐτετίμητο* τοῦ τοις = εἶχε τιμηθῇ διὰ τούτων, εἶχε λάβει τὰ τιμητικὰ ταῦτα κοσμήματα — *εὐνοια* = ἀφροσύσις.

Ὅμοτράπεζοι ἐκαλοῦντο οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἀκολουθίαν βασιλέως ἢ ἄλλου τινὸς μεγιστάνος, οἵτινες συνέτρωγον μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ αὐτῇ τραπέζῃ κατὰ τὰς ἐορτάς — *Τὸν ἄνδρα*, τὸν ὁποῖον ζητῶ — Ὁ *Κτησίας* λέγει ὅτι ἐφονεύθησαν τότε ἐκ τοῦ στρατοῦ τοῦ βασιλέως περίπου 20000 — *Σκηπτοῦχοι* (*σκήπτρον* = σκήπτρον καὶ *ἔχω*) ἐκαλοῦντο ὡς κρατοῦντες σκήπτρον οἱ ἀνώτατοι αὐλικοὶ ὑπάλληλοι παρὰ Πέρσας — Ὁ *ἀκινάκης* ἦτο μάχαιρα τῶν Περσῶν βραχεῖα καὶ εὐθεῖα, ἣν ἔφερον παρὰ τὸν

δεξιὸν μηρὸν ἀνηρτημένην ἀπὸ δερματίνης ζώνης — Ὁ στρεπτός ἦτο ἕρμος (κορδέλι) χρυσοῦς, ὃν ἐφόρουν περὶ τὸν τράχηλον οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν Περσῶν, ὡς ἐπίσης καὶ τὰ ψέλια περὶ τὸν βραχίονα—Τᾶλλα κοσμήματα, ἧτοι πορφυροῦν (κόκκινον) ἐπενδύτην καὶ χρυσοῦν στέφανον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄

§ 1—4

Ἐνταῦθα δὴ=τότε λοιπὸν — ἀποτέμνομαι=ἀποκόπτομαι βιαίως—εἰσπίπτω=κίπτω ἐντός, εἰσβάλλω — Κύρειον=τὸ τοῦ Κ.—οὐκέτι ἵσταμαι=δὲν μένω πλέον ἐν τῇ θέσει μου—σταθμόν· ἰδὲ ἡ', 1—ἐνθεν=ἐκ τοῦ ὁποίου — ἔωθεν=ἀπὸ τῆς ἔω, ἀπὸ τῆς πρωΐας (πρβλ. ἡ', 17 «ἡ ἐπιούσα ἔως») — ὠρμῶντο=ὠρμηντο· ἰδὲ β', 5 «ὠρμάτο» — διέσχον· ἄρ. τοῦ διέχω=ἀπομακρύνομαι (πρβλ. ἡ', 17 «διειχέτην») — οἱ μὲν Ἕλληνες διώκοντες—τοὺς καθ' αὐτούς· ἰδὲ ἡ', 21 «τὸ καθ' αὐτούς» — ὡς νικῶντες πάντας=μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ἦσαν νικηταὶ ὅλων τῶν πολεμίων—οἱ δὲ βάρβαροι τοῦ βασιλέως ἀρπάζοντες—πάντες οἱ Πέρσαι.

Ἐνταῦθα, ἧτοι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου — Τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπὸ τοῦ Κυρείου στρατοπέδου μέχρι τοῦ σταθοῦ.

§ 5—7

Ἦισθοντο· ἄρ. τοῦ αἰσθάνομαι=μανθάνω (πρβλ. α', 7 «προαἰσθόμενος») — σκευοφόρα ὑποζύγια=τὰ φέροντα τὰς ἀποσκευὰς ζῶν, ἔπειτα δὲ αἱ ἀποσκευαὶ τοῦ στρατοῦ—αὐ=ἄφ' ἑτέρου, ἐξ ἄλλου—ὅτι νικῶν=ὅτι ἐνίκων—εἰς τὸ πρόσθεν=εἰς τὰ ἔμπροσ—οἴχομαι διώκων=ῥομαίως καταδιώκω—ἐνθα δὴ· ἰδὲ ἡ', 1—ἐβουλευέτο σὺν τῷ Προξένῳ—πλησιαίτατος· ὑπερθ. τοῦ ὁ πλησίον — εἰ πέμποιεν=ἂν ἔπρεπε νὰ στείλῃσι — ὡς ἀρήξοντας=ἵνα ἀρήξιαν· ἄρ. τοῦ ἀρήγω=βοηθῶ — παντὶ σθένει (τὸ σθένος)=πάσῃ δυνάμει—ἐν τούτῳ· ἰδὲ ἡ', 12—δῆλος ἦν προσιῶν=ὅτι προσήει· παρατ. τοῦ προσέρχομαι (πρβλ.

6', 11 «δηλος ἦν ἀνιώμενος») — ὥς ἐδόκει τοῖς Ἑλλησιν — ὀπισθεν = ἐκ τῶν νώτων τῶν Ἑλλήνων (πρβλ. ἡ', 24 «ὀπισθεν γινόμενος») — στραφέντες· ἄορ. τοῦ στρέφομαι = κάμνω μεταβολήν — ὥς προσιόντος τοῦ βασιλέως ταύτη καὶ ὥς δεξόμενοι αὐτὸν = μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ προσέλθῃ ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τούτου τοῦ μέρους (ἦτοι ἀπὸ τῶν νώτων) καὶ μὲ τὸν σκοπὸν ν' ἀντιταχθῶσι κατ' αὐτοῦ — οὐκ ἦγε τὸν στρατὸν — ἥ δὲ ὁδὸν παρῆλθεν ἔξω = ἀπ' ἐκεῖ δέ, ὅπου ἐπέρασε πέραν — τοῦ εὐωνύμου κέρατος τῶν Ἑλλήνων — ἀπῆγεν = ἀπεχώρει, ἐπέστρεφεν — ἀναλαμβάνω = παραλαμβάνω — αὐτομολήσαντας· ἰδὲ ζ', 2 «αὐτόμολοι» — σύνοδος = συμπλοκή — διήλασε (ἄορ. τοῦ διελαύνω) κατὰ τοὺς Ἑλληνας πελταστὰς = μὲ τὸ ἱππικόν του διήλθε διὰ μέσου τῶν Ἑ. πελταστῶν — κατέκανε· ἄορ. τοῦ κατακαίνω = φονεύω — διαστάντες· ἄορ. τοῦ δίσταμαι· ἰδὲ ἡ', 20 «δίσταντο» — ἔπαιον· ἰδὲ ἡ', 26 «παίει» — ἡκόντιζον· ἰδὲ ἡ', 27 «ἡκοντίζει» — φρόνιμος γίγνομαι = ἐνεργῶ μετὰ περισκέψεως.

Ἐν τοῖς σκευοφόροις, ἦτοι ἐν τῇ στρατοπέδῳ, ὅπου εὗρισκοντο τὰ σκευοφόρα — Ἦκουσε Τισσαφέρνους, ὅστις δὲν εἶχε τραπῆ εἰς φυγὴν κατὰ τὴν πρώτην ἔφοδον τῶν Ἑλλήνων, ὥς οἱ ἄλλοι Πέρσαι· ἰδὲ κατωτέρω § 6—8 — Φρόνιμος ἐγένετο ὁ Ἐπισθένης, διότι δὲν ἔσπευσε νὰ ἀποκρούσῃ τοὺς ἱππεῖς τοῦ Τισσαφέρνους, ἀλλ' ἀφῆκε νὰ διέλθωσι καὶ ἔπειτα προσέβαλεν αὐτούς.

§ 8—15

Ὁ δ' οὖν Τ. ἰδὲ 6', 12 «τῇ δ' οὖν στρατιᾷ» — ὥς ἀπηλλάγη· ἄορ. τοῦ ἀπαλλάττομαι = ἀπομακρύνομαι, σώζομαι — μείον ἔχω = μειονεκτῶ, δὲν κατορθῶνω τίποτε, ἡττῶμαι — πάλιν = εἰς τὰ ὀπίσω — ἀναστρέφω = ἐπιστρέφω — ὁμοῦ δὴ = μαζί· πλέον — ἔδεισαν· ἰδὲ ἡ', 24 «δείσας» — προσάγω τὸν στρατὸν πρὸς τι = ὁδηγῶ τὸν στρατὸν κατὰ τινος — περιπτύξαντες· ἄορ. τοῦ περιπτύσσω = περικυκλῶνω — ἀναπτύσσω = ἀπλώνω, πλατύνω — ποιοῦμαι ὀπισθεν = ἔχω ἀπ' ὀπίσω — καὶ δὴ = εὐθύς — παραμειψάμενος· ἄορ. τοῦ παραμείβομαι = ἀντιπαρέρχομαι, διέρχομαι πλησίον — εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα... ὥσπερ = ὁμοίως... ὅπως — ἀντίαν τοῖς Ἑλλησι — τὸ πρῶτον = κατ' ἀρχάς — συνήει·

παρὰ τοῦ συνέρχομαι=ἐπέρχομαι — μαχοῦμενος=ἵνα μάχηται (πρὸλ. ζ', 1 «ἤξειν βασιλεὺς μαχοῦμενον») — αὖθις=πάλιν — παλαιάνισαντες· ἰδὲ ἡ', 17 «ἐπαιάνιζον» — ἔτι πολὺ προθυμότερον — αὖ· ἰδὲ § 5 — δέχομαι τὴν ἑροδον=ἀνθίσταμαι — ἐκ πλέονος=ἐκ μεγαλυτέρως ἀποστάσεως — ἐπιδιώκω τινά=καταδιώκω τινά — ἔστησαν=ἐστάθησαν· ὁ ἐνεστιώς; — γήλοφος=λόφος — ἀνεστράφησαν=στραφέντες (ἦτοι μὲ μέτωπον πρὸς τοὺς Ἑλληνας) ἔστησαν — πεζοὶ οὐκέτι=ὄχι πλέον πεζοὶ — τῶν ἱππέων ἐνεπλήσθη· ἄορ. τοῦ ἐμπίμπλαμαι = γίνομαι πλήρης, γεμίζω (πρὸλ. ζ', 8 «ἐμπιμπλάς») — μὴ γινώσκειν τοὺς Ἑλληνας — τὸ ποιούμενον=τὸ γινόμενον — τὸ βασιλεῖον σημεῖον=ἡ βασιλικὴ σημαία — αἰετὸς ἀνατεταμένος=αἰετὸς ἔχων ἀνοικτὰς τὰς πτέρυγας — κέλητ (ἐνταυθα)=κοντός, κοντάρι — δῆ=ἦδη — οὐ μὴν ἔτι=ὄχι ἔτι πλεον — ἀθρόοι=ὄλοι μαζί — ἄλλοι ἄλλοθεν=ἄλλοι ἀπὸ τοῦτο καὶ ἄλλοι ἀπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος — ψιλοῦμαι=χυνοῦμαι, κενοῦμαι — ἀνεβίβαξε τὸ στράτευμα — ὑπ' αὐτὸν=εἰς τοὺς πρόποδας αὐτοῦ — κατιδόντας=ἐπειδὴν κατίδωσι· ἄορ. τοῦ καθορῶ — τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου=τὰ συμβαλόντα πέραν τοῦ λόφου — ἀπαγγέλλω=φέρω εἶδησιν ὀπίσω — ἤλασε· ἄορ. τοῦ ἐλαύνω=ἐπέρχομαι ἑφιππος — φεύγουσιν ἀνὰ κράτος· ἰδὲ ἡ', 1 «ἐλαύνων ἀνὰ κράτος» — ἦν=ἐγένετο — ὁ ἥλιος δύεται=ὁ ἥλιος βυθίζεται, βασιλεύει.

Μεῖον εἶχεν ὁ Τ. διότι διήλασε μὲν διὰ τῶν πελταστῶν, ἀλλὰ παιόμενος καὶ ἀκοντιζόμενος ὑπ' αὐτῶν, οὐδένα ἐξ αὐτῶν ἐφόνευσε — Ἀναστρέφει, ἦτοι βαδίζει ἐπὶ τοὺς πελταστὰς — Κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων, τὸ ὅποιον ὅμως μετὰ τὴν στροφὴν αὐτῶν ἔγινε δεξιόν, ἀλλὰ φυλάττει τὴν πρώτην του ὀνομασίαν· ἰδὲ τὸν Γ' πίνακα — Ἀμφοτέρωθεν, ἦτοι ἔμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν — Ἀναπτύσσειν τὸ κέρας, ἦτοι εἰς τὸ (πρῶην εὐώνυμον καὶ νῦν) δεξιὸν κέρας ἔδωκαν τοιαύτην ἑκτασιν, ὥστε νὰ γίνῃ τοῦτο μέτωπον καὶ τότε ἡ φάλαγξ θὰ εἶχε τὸν ποταμὸν ὀπίσθεν (καὶ ὄχι εἰς τὰ πλάγια) καὶ θ' ἀπεφεύγετο οὕτως ἡ κύκλωσις τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τῶν πολεμίων — Παραμειψάμενος τὸ εὐώνυμον (νῦν δεξιόν) κέρας τῶν Ἑλλήνων — Εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα, ἦτοι μὲ μέτωπον πρὸς τὸν ποταμὸν — Τὸ πρῶτον· ἐννοεῖ τὴν ἐν ἡ', 14 τάξιν — Ἐκ πλέονος ἢ τὸ πρόσθεν· ἰδὲ ἡ', 19 «πρὶν δὲ

τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσιν» — *Μέχρι κόμης τινός*· πιθανώτατα ἡ κόμη αὕτη ἦταν τὰ Κεῦ· ναξα — *Πεξοὶ μὲν οὐκέτι*, διότι οὗτοι ἐξηκολοῦθουν νὰ φεύγωσι — *Τὸ ποιοῦμενον ὑπὸ τῶν βαρβάρων* (ἦτοι ἂν συνετάττοντο πρὸς ἐπίθεσιν ἢ ἀπλῶς ἀνεστράφησαν, ὥπως ἴδωσι τὰ συμβαλλοντα) δὲν ἐγίγνωσκον οἱ Ἕλληνες ἕνεκα τοῦ γηλόφου καὶ τοῦ πλῆθους τῶν ἱππέων — *Ἐνταῦθα*, ἦτοι εἰς τὸν λόφον.

§ 16—19

Θέμενοι ἄρ. τοῦ τίθεμαι τὰ ἔπλα=τοποθετῶ κατὰ γῆς τὸν ὅπλισμόν μου — καὶ ἅμα μὲν . . . καὶ ἅμα δὲ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο· ἅμα μὲν . . . ἅμα δὲ=ἄφ' ἑνὸς μὲν . . . ἄφ' ἑτέρου δὲ — *ἐθαύμαζον*· ἰδὲ γ', 16 «καὶ οὐ· ἐθαύμασε» — ὅτι οὐδεὶς παρήγει=διότι οὐδεὶς ἤρχετο πρὸς αὐτούς· ὁ ἐνεστῶς; — οὐκ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα = οὐκ ἤδεσαν ὅτι αὐτὸς ἐτεθνήκει — *εἰκάσω*=συμπεραίνω — ἢ οἴχεσθαι αὐτὸν διώκοντα τοὺς πολεμίους=ἢ ὅτι ὤχετο αὐτὸς διώκων τοὺς πολεμίους· οἴχομαι=ἀπομακρύνομαι — ἢ προσεληλακέναι καταληψόμενόν τι=ἢ ὅτι προσεληλάκει, ἵνα καταλάβοι τι, ἦτοι ὀχυρόν τι μέρος — *εἰ ἄγρουντο*=ἂν ἔπρεπε νὰ μεταφέρωσι (πρὸλ. § 5 «εἰ πέμποιεν») — αὐτοῦ· ἐπίρρ. τοπικόν — *ἀμφὶ δορπηστὸν*=περὶ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου, περὶ τὴν ἐσπέραν — *καταλαμβάνω τι*=εὐρίσκω τι — *χρημάτων*· ἰδὲ γ', 14 «πολλὰ χρήματα» — *σιτίον*=τρόφιμον — *μεστὰς οὔσας* — *ἵνα διαδιδόη*=ἵνα διαδιδῶ· διαδίδωμι=διαμοιράζω — *εἰ* . . . *λάβοι*=ἂν καταλάβῃ — *σφόδρα*=παρὰ πολὺ, μεγάλη — *ἐνδεια* (ἐνδείξ) = ἔλλειψις — *ἄδειπνος* = ὃ μὴ φαγὼν τὸ δείπνον — *ἀνάριστος* = ὃ μὴ φαγὼν τὸ ἄριστον, ἦτοι τὸ γεῦμα — *δῆ*=ὥς γνωστόν, ὥς προσελέχθη — *καταλῦσαι*· ἰδὲ γ', 1 «καταλύειν» — *διαγίγνομαι*=διάγω, περνῶ.

Ἀνεπαύοντο, διότι ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς δύσεως αὐτοῦ συνεχῶς ἐβάδιζον καὶ ἐμάχοντο — *Αὐτοῦ μέναντες*· ποῦ; — *Ἀμαξαι* ἐννοοῦνται τὰ τετράτροχα ὀχήματα, αἵτινα ὑπὸ βοῶν (ἢ ἱππῶν ἢ καὶ ὄνων) συρόμενα ἐχρησίμευον πρὸς μεταφορὰν σκευῶν καὶ τροφίμων τοῦ στρατεύματος — *Ἄριστον*· οἱ ἀρχαῖοι τὸ πρῶτον φαγητὸν ἐκάλουν ἀκράτισμα (διότι τεμάχιον ἄρτου βραπτίζοντες εἰς ἄκρατον οἶνον ἔτρωγον), τὸ μεσημβρινὸν ἄριστον καὶ τὸ ἐσπερινὸν δείπνον.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

§ 2—3

“*Αμα τῇ ἡμέρᾳ* ἰδὲ Α΄, 2—*οὗ πέμποι=οὗ ἔπεμπε* (πρβλ. Α΄, ι΄, 19 «*ὅτι φαίνοιτο*»)—*σημανοῦντα* μέλλ. τοῦ σημαίνω= *παραγγέλλω* (πρβλ. Α΄, ι΄, 6 «*εἰ πέμποιέν τινες ἀρήξοντας*»)—*οὗ χροή=τί χροή* (πρβλ. Α΄, γ΄, 11)—*ἔδοξεν αὐτοῖς . . . προῖέναι* ἰδὲ Α΄, ι΄, 17 «*ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι*» — *συσκευάσαμενοις* ἰδὲ Α΄, γ΄, 14 «*συσκευάζεσθαι*» — *προῖέναι εἰς τὸ πρόσθεν* ἰδὲ Α΄, ι΄, 5 «*οἴχονται εἰς τὸ πρόσθεν*» — *συμμείξειαν* ἄορ. τοῦ *συμμείγνυμι* *τινι* = *συναντῶ, σμίγω* *τινά* — *ἐν ὁρμῇ εἰμι=εἰμι* ἔτοιμος *πρὸς ἀναχώρησιν* — *ὁ ἥλιος ἀνέχει* = *ἀνυτέλλει*—*γίγνομαι=κατάγομαι* — *οὗ τέθνηκεν* = *ὅτι ἔχει φονευθῇ*· ὁ ἐνεσιώς ;—*οὗ πεφευγὼς εἴη=ἔτι*, ὡς ἐπληροφοροῦντο, *εἶχε φύγει*—*ἐν τῷ σταθμῷ* ἰδὲ Α΄, η΄, 1—*ὠρμῶντο* ἰδὲ Α΄, ι΄, 1 — *μέλλω=σκοπεύω*—*ὅτι Ἀριαῖος φαίη ἀπιέναι=οὗ Ἀ. ἔφη* *οὗ ἄπεισι* (μέλλων)—*ἐπὶ Ἰωνίας=εἰς τὰ μέρη τῆς Ἰ.*

“*Αμα τῇ ἡμέρᾳ*, ἥτις ἐπηκολούθησε τὴν ἐν Α΄, ι΄, 19 «*ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα*» — *Οἱ στρατηγοί*· *τίνες ἦσαν οὗτοι* ;— *Περιμένειεν*· ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ μετ’ αὐτοῦ βάρβαροι

§ 4—5

Πυνθάνομαι=πληροφοροῦμαι, μανθάνω—*βαρέως φέρω=στενοχωροῦμαι* (πρβλ. Α΄, γ΄, 3 «*χαλεπῶς φέρω*»)—*ᾧ φελε ζῆν=εἶθε νὰ ἔζη*—*τετελεύτηκεν* ἰδὲ Α΄, α΄, 2 «*ἐτελεύτησε*»—*νικῶμεν=νενικήκαμεν*—*ἐπαγγέλλομαι=ὑπόσχομαι* (πρβλ. γῆ τῆς

ἐπαγγελίας»—*βασίλειος* = ὁ τοῦ βασιλέως, ὁ βασιλικός—*καθιέν*· μέλλ. τοῦ *καθίζω*—*νικῶ μάχην*=*νικῶ* *μυχόμενος*—*τὸ ἄρχειν*=*ἡ ἀρχή*, *ἡ κυριαρχία*—*τῶν νικόντων ἐστὶ*=*εἰς τοὺς νικητὰς ἀνήκει*—*ἐβούλετο ἀποστέλλεσθαι*—*ξένος*· *ἰδὲ Α', α', 10*.
Ἀποστέλλει· *πρὸς τίνα* ;—*Τοὺς ἀγγέλους*· *τίνας* ;

§ 6—7

Οἴχομαι=*ἀναχωρῶ* (πρὸλ. *Α', ι', 5* «οἴχονται διώκοντες») — *σῖτος* = τροφή (ἔθεν ἄσιτος, συσσίτιον) — *ὑποζυγίων*· *ἰδὲ Α', γ', 1* — *κόπτοντες οἱ στρατιῶται*· *κόπτω* = σφάζω — *ξύλοις ἐχρῶντο* . . . *τοῖς οἰστοῖς* . . . *καὶ τοῖς γέροισι καὶ ταῖς ἀσπίσι* — *χρῶμαι*=*χρησιμοποιῶ*—*μικρὸν*=*ὀλίγον*—*προϊόντες ἐκεῖσε οὗ*=*ἔπου*—*ἀπὸ τῆς φάλαγγος*=*ἀπὸ τοῦ τόπου, ἔπου ἦτο τεταγμένον τὸ στράτευμα* — *οἰστός*=*βέλος* — *ἐκβάλλειν*=*ρίπτειν* — *τοὺς αὐτομολοῦντας*· *ἰδὲ Α', ζ', 13* — *τοῖς γέροισι*· *ἰδὲ Α', η', 9* «γεροφόροι» — *ταῖς ἀσπίσι*· *ἰδὲ Α', θ', 16* καὶ *η', 9* — *πέλτη* = δόρυ — *φέρεσθαι*=*να παραλαμβάνωνται* — *ἐρημοὶ*=*ἐγκαταλείμμενοι ὑπὸ τῶν ἡνιόχων*—*ἔψω*=*βράζω* (ἔθεν κρέας ἐφθόν=;) — *ἐσθίω*=*τρώγω*.

Οἱ μὲν· *τίνας* ;—*Περιέμενε*· *τί* ;—*Οὗ ἡ μάχη ἐγένετο*· *ποῦ ἐγένετο ἡ μάχη αὕτη*, *ἰδὲ Α', η', 17—20*—*Ὁ οἰστός ἦτο βέλος ἐκ λεπτοτάτης ῥάβδου ξυλίνης ἢ καλαμίνης*, *ἦτις εἰς μὲν τὸ ἔν ἄκρον εἶχεν αἰχμὴν μεταλλίνην*, *εἰς δὲ τὸ ἕτερον ἄκρον ἐγκοπὴν*, *ἦτις ἐτίθετο ἐπὶ τῇ χορδῇ τοῦ τόξου* — *Τοὺς αὐτομολήσαντας παρὰ βασιλέως*· *περὶ τούτων*· *ἰδὲ Α', ι', 6* — *Ἀμαξαι*· *περὶ τούτων*· *ἰδὲ Α', ι', 18*.

§ 7—14

Ἀμφὶ πλήθουσιν ἀγοράν· *ἰδὲ Α', η', 1*—*ἐντίμως ἔχω* = τιμῶμαι—*ἐπιστήμων εἶναι*=*οὗ ἡπίστατο*, *ἐγνώριζε καλῶς* — *τὰ ἀμφὶ τὰς τάξεις*=*ἡ στρατιωτικὴ τακτική, ἡ τέχνη τοῦ παρτάσσειν στρατὸν*—*ὀπλομαχία*=*ἡ τέχνη τοῦ χειρίζεσθαι ὅπλα* — *τοὺς ἄρχοντας*=*τοὺς στρατηγούς* — *ἀπέκτανε*· *παρακ. τοῦ ἀποκτείνω*· *ἰδὲ Α', α', 3* — *αἱ βασιλέως θύραι*=*τὰ ἀνάκτορα (ἡ αὐλή) τοῦ βασιλέως*—*εὗρίσκομαι τι*=*εὗρίσκω ἐμαυτῷ τι, ἐπιτυγχάνω τι*—*βαρέως ἀκούω*=*μετ' ἀγανακτίσεως ἀκούω* (πρὸλ.

§ 4 «βαρέως ἔφερον») — τοσοῦτον = τόνον μόνον (πρβλ. Α', γ', 15 «Κ. εἶπε τοσοῦτον») — ὅτι οὐκ εἴη τῶν νικῶντων = ὅτι δὲν εἶναι ἴδιον τῶν νικητῶν, πρέπον εἰς τοὺς νικητάς — κάλλιστον καὶ ἄριστον = ἀξιοπρεπέστατον καὶ συμφορώτατον — ἔχετε = κατέχετε, γινώσκετε — αὐτίκα· ἰδὲ Α', η', 2 — τὰ ἱερά = τὰ σπλάγγνα τῶν σφαγίων· ἰδὲ Α', η', 15 — ἐξηρημένα = ἐξηγμένα ἐκ τῆς κοιλίας· παρὰκ. τοῦ ἐξαιρουμαι — θύομαι = διὰ θυσίας ζητῶ νὰ μάθω τὴν βούλησιν τῶν θεῶν — ἐνθα δὴ· ἰδὲ Α', η', 19 — πρεσβύτατος· πρβλ. Α', α', 1 «πρεσβύτερος» — πρόσθεν ἀποθάνοιεν ἂν = πρότερον ἀποθανοῦνται — πότερα = διὰ ποῖον ἐκ τῶν δύο λόγων — ὡς κρατῶν = ὡς νικητῆς (πρβλ. Α', ζ', 8 «ἐὰν κρατήσωσιν») — ὡς δῶρα διὰ φιλίαν — τί δεῖ = τίς ἢ ἀνάγκη — πείσας ἡμᾶς — χαρίζομαι τί τινι = προθύμως προσφέρω τι εἰς τινά, χαρίζω τι εἰς τινά — ἡγοῦμαι = νομίζω — ἀντιποιοῦμαι τινὶ τινος = διαμψισθητῶ, διαφιλονικῶ τι πρὸς τινά — ἀρχή = βασιλεία — ἐαυτοῦ εἶναι = ὅτι εἰσθε ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του — ἐν μέσῃ τῇ χώρᾳ = ἐν τῷ μέσῳ τῆς χώρας — ἀγαγεῖν ἐφ' ὑμᾶς πλῆθος τοσοῦτον, ὅσον — παρέχω τινὶ = προσφέρω, ἐπιτρέπω εἰς τινά — ἀρειτὴ = ἀνδρεία — οἶομαι = νομίζω — χρῆσθαι ἂν = ὅτι χρῶμεθα ἂν (πρβλ. Α', γ', 5 «τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι») — τὸ σῶμα = ἡ ζωὴ — ὅμοιά τινι = ὁμοιάζω πρὸς τινά (ἐξ οὗ ἡ εἰκὼν) — ἄχαρις = ὁ ἐστερημένος χάριτος, ὁ ἄνοστος — ἴσθι· προστ. τοῦ οἶδα — περιγενέσθαι ἂν τῆς δυνάμεως· ἰδὲ Α', α', 10 «περιγενόμενος ἂν τῶν ἀντιστασιωτῶν» — ὑπομαλακίζομαι = φέρομαι ἁπλῶς μαλακῶς, δεικνύω δειλίαν — πολλοῦ ἄξιος γίγνομαι τινι = πολὺ ὠφελῶ τινά — χρῆσθαι αὐτοῖς — συγκαταστρέφαιτο ἂν αὐτῷ αὐτήν = δύνανται νὰ βοηθήσωσιν αὐτὸν νὰ ὑποτάξῃ αὐτήν.

Φιλοσόφῳ ὅμοιας· οἱ λόγοι τοῦ Θεοδόμου, ὅτι ἐν τῷ πολέμῳ ἡ ἀνδρεία ὑπερισχύει τοῦ πλῆθους, ἐφάνησαν εἰς τὸν Φαλίνον ὅτι ἦσαν λόγοι θεωρητικοὶ μὴ ἐφαρμοζόμενοι ἐν τῇ πραγματικότητι καὶ διὰ τοῦτο ἐρωνευόμενος λέγει ὅτι εἶναι φιλόσοφος καὶ λέγει εὐφρεῖς λόγους. — Ἐφασαν αἱ παρευρεθέντες εἰς τὴν συνδιάλεξιν ταύτην Φαλίνοῦ καὶ στρατηγοῦ πρὸς τὸν Ξενοφῶντα, ὅστις δὲν ἦτο τότε παρὼν — Ἐπ' Αἰγυπτίον, ἧτις

τότε ὑπὸ τὸν βασιλέα Ψαμμήτιχον εἶχον ἀποστατήσαι ἀπὸ τῶν Περσῶν.

§ 15—23

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ—ἦκε=ἐπανήλθεν—ἀπονεκριμένοι εἶεν· παρακ. τοῦ ἀποκρίνομαι—ὑπολαμβάνω=διακόπτων τινὰ λαμβάνω ἐγὼ τὸν λόγον—τί λέγεις=τί φρονεῖς—ἄσμενος=χαίρων, μετὰ χαρᾶς—ἐόρακα· παρακ. τοῦ ὁρᾶ—καὶ οἱ ἄλλοι ἄσμενοι ἐοράκασί σε—τοσοῦτοι=τόσον πολλοί—πράγματα=ἀμηχανίαι, ἀπορίαι—συμβουλευόμεθά σοι· ἰδὲ Α', α', 10—τί χρὴ ποιεῖν ἡμᾶς—περὶ ὧν λέγεις=περὶ τούτων, ἃ λέγεις=προτείνεις—πρὸς θεῶν=ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν—κάλλιστον καὶ ἄριστον· ἰδὲ § 9—οἴσει· μέλλων τοῦ φέρω—ἀναλέγομαι=πολλάκις λέγομαι, ἐπαναλαμβάνομαι—ἀνάγκη ἐστὶ—ὑπήγετο ταῦτα=δολίως προσέτεινεν, ὑπέβαλεν εἰς αὐτὸν ταῦτα—ὁ πρεσβεύων=ὁ ἐκτελὼν χρὴ πρεσβευτοῦ, ἀπεσταλμένου—εὐέλπεις=ὁ ἔχων καλὰς ἐλπίδας—ὑποστρέφω=στρέφω ἐπιτηδείως τὸν λόγον, ὑπεκφεύγω—δόξα=προσδοκία—αὐτοῦ· τοῦ Κλεάρχου—μία τις=καὶ μία μόνη—τοί=βεβαίως—ἄκοντος· ἰδὲ Α', γ', 18—ὅπῃ=μὲ ὅποιον τρόπον—δέοι· εὐκτ. τοῦ δεῖ=εἶναι ἀνάγκη—φίλους εἶναι ἡμᾶς—πλείονος ἄξιον· πρὸλ. § 14 «πολλοῦ ἄξιον»—(οἴόμεθα ἡμεῖς) πολεμεῖν ἂν—ἄμεινον=καλύτερον· τὸ θετικόν·—ἐκέλευσεν ἡμᾶς—μένουσι... προοιῶσι καὶ ἀπιούσιν ὑμῖν=ἐὰν ὑμεῖς...—ὅτι εἴησαν σπονδαί=ὅτι εἰσὶ σπονδαί, ἤτοι ἀνακωχή, εἰρήνη—(ἔτι εἴη) πόλεμος—ὡς πολέμου ὄντος=ὅτι πόλεμός ἐστι—ἀπαγγεῖλω=ν' ἀναγγεῖλω·—τοίνυν=λοιπὸν—ταῦτά δοκεῖ ἡμῖν=τὴν ἰδίαν γνώμην ἔχομεν ἡμεῖς—ὅ,τι ποιήσοι=τί ποιήσει—διασημαίνω=διασαφῶ, λέγω καθαρά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

§ 1—6

Ῥιχέτο· ἰδὲ Β', α', 6 «οἱ μὲν ὄχοντο»—οἱ πεμφθέντες πρὸς Ἀριαίον ἦκον παρ' Ἀριαίου—αὐτοῦ=ἐκεῖ—ὅτι φαίη=ὅτι

ἔφη (φημί)—βελτίους=ἀνωτέρους· τὸ θετικόν ; — οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι=(καὶ ἔφη) οὗτοι οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο (ἀνέχομαι) — αὐτοῦ βασιλεύοντος=ἐὰν αὐτὸς βασιλεύῃ — σαναπιέναι τῷ Ἀριαίῳ=ἀπιέναι σὺν τῷ Ἀ.—ἡδὴ=ἁμέσως — τῆς νυκτός=κατὰ ταύτην τὴν νύκτα—πρῶτ—οὕτω=ὥδε, ὡς ἔξῃς — μάλιστα συμφέρειν=συμφωρώτατον—ὁ ἥλιος δύνει=ὁ ἥλιος δύεται Α', ι', 15—θυομένῳ ἵεναι ἐπὶ βασιλέα=ὅτε προσέφερον θυσίαν εἰς τοὺς θεοὺς, ἵνα μάθω, ἂν ἔπρεπε νὰ βυθίσωμεν κατὰ τοῦ βασιλέως — οὐκ ἐγίνετο τὰ ἱερὰ καλὰ=δὲν προεμήνυνεν ἡ θυσία αἷσια (πρὸβλ. Α', η', 15)—εἰκότως=εὐλόγως — ἄρα=ὡς ἀπεδείχθη τώρᾳ—πυνθάνομαι ἰδὲ Β', α', 4 «πυνθάνομαι» — ναυσίπορος=ὁ διὰ πλοίων μόνον διαβατός, πλωτός—δὴ=βεβαίως — αὐτοῦ γε=ἐδῶ τοῦλάχιστον — οἶόν τέ ἐστι=δυνατόν ἐστι — οὐκ ἔστιν=οὐχ οἶόν τέ ἐστιν — παρὰ τοὺς=εἰς τοὺς—πάνυ καλὰ=κάλλιστα—(χρὴ ἡμᾶς) ἀπιόντας ἕκαστον εἰς τὴν ἐκυτοῦ τάξιν δειπνεῖν—σημαίνει τῷ κέρατι=δίδεται παράγγελμα διὰ τῆς σάλπιγγος — ὡς ἀναπαύεσθαι=πρὸς ἀνάπαυσιν (ὑπνον) — συσκευάζεσθε ἰδὲ Β', α', 2 — τὸ δεύτερον σημήνην — ἀνατίθεμαι τὰ σκεύη=φορτώνω τὰς ἀποσκευάς—ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ—τὸ ἡγούμενον μέρος τοῦ στρατοῦ=ἡ ἐμπροσθοφυλακή—πρὸς τοῦ ποταμοῦ=πρὸς τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ—τὰ ὅπλα=οἱ ὁπλῖται (πρὸβλ. Α', ζ', 10 «ἀσπίς») — ἔξω τοῦ ποταμοῦ—τὸ λοιπὸν=τοῦ λοιποῦ, εἰς τὸ ἔξῃς — ἄρχω=εἶμαι ἀρχηγός—ἐλόμενοι ἰδὲ Α', γ', 16—οἷα δεῖ φρονεῖν—ἀπειρος=ὁ μὴ ἔχων πείραν.

Φαλῖνος ὥχειο· τοῦ ; — Οὐδὲ τούτοις, ὅπως καὶ εἰς τίνας ἄλλους ; — Παρὰ τοὺς Κύρου φίλους, ἦτοι πρὸς τὸν Ἀριαίον — Πρὸς τοῦ ποταμοῦ ἐκέλευσαν ὁ Κλέαρχος νὰ βυθίζωσι τὰ ὑποζύγια, ἵνα οὕτω προφυλάσσωνται δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῶν πολεμίων, οἱ δὲ ὁπλῖται ἔξω αὐτοῦ, ἵνα ἀσχροῦσι τὰς προσβολὰς τῶν πολεμίων.

§ 7—9

Ἐντεῦθεν (τοπικόν)= ; — εἰς τετταράκοντα ἰδὲ Α', η', 5 «εἰς χιλίους» — ἡῦτομόλησε ἰδὲ Α', ι', 6 «τοὺς αὐτομολήσαντας» — ἡγοῦμαί τισι=προηγούμα! τινων ὡς ἀρχηγὸς αὐτῶν—

κατὰ τὰ παρηγγελμένα ὑπ' αὐτοῦ § 4—ἀμφὶ μέσας νύκτας—
περὶ μέσας νύκτας Α', ζ', 1—θέμενοι τὰ ὅπλα ἐν τάξει—ἀφ'
οὗ ἐστάθησαν ἐν παρατάξει οἱ Ἕλληνες—ὤμοσαν· ἄρ. τοῦ
ὄμνυμι—ὀρκίζομαι—οἱ κρᾶτιστοι τῶν ἀξιοματικῶν αὐτοῦ, οἱ
σωματάρχαι—προδῶσιν· ἰδὲ Α', γ', 5 «προδόντα»—προσώμο-
σαν—προσέτι ὤμοσαν—ἡγήσεσθαι τοῖς Ἕλλησι—κάπρος—
ἀγριόχοιρος—κρινός = ἄρρεν πρόβατον, τὸ κριάρι—βάπτω =
ἐμβυθίζω.

Ἐντεῦθεν· πόθεν, ἰδὲ Α', ι', 17—Εἰς τὸν πρῶτον ἀπὸ τῆς
ἐκκινήσεώς των πρὸς ἐπιστροφὴν· ἰδὲ Α', θ', 5—Ἐν τάξει θέ-
μενοι τὰ ὅπλα· ὁσάκις οἱ ἐν παρατάξει βυθίζοντες στρατιῶται
διετάσσοντο νὰ σταματήσωσι που παρατεταγμένοι, τὸ μὲν δόρυ
ἐπήγνυνον εἰς τὴν γῆν (εἶχε δὲ τοῦτο ἐν τῇ κάτω ἄκρῳ αἰχμήν,
τὸν καλούμενον *σαυρωτήρα*), τὴν δὲ ἀσπίδα ἐστήριζον ἐπὶ τῶν
γονάτων καὶ οὕτως ἐτίθεντο τὰ ὅπλα ἐν τάξει—Ταῦρον καὶ
κάπρον καὶ κρινόν· ὁσάκις ἐγίνοντο ἐπίσημοι ὀρκωμοταί παρὰ
τοῖς παλαιοῖς, ἔσφαζον τοιαῦτα ζῷα καὶ εἰς τὸ αἷμα αὐτῶν τὸ
ῥέον ἐντὸς κοιλώματός τινος (ὡς ἐδῶ τῆς ἀσπίδος) ἐθύθιζον τὴν
χεῖρα ἢ ξίφος ἢ λόγχην καὶ διὰ τούτου ἐδήλουν ὅτι τὸν παρα-
θάντα τὰς συνθήκας περιμένει ἡ αὐτὴ τύχη, οἷα τὰ θύματα.

§ 10—12

Τὰ πιστὰ—ἡ ἔνορκος συνθήκη—ἄγε δὴ—ἔλα λοιπόν, εἰπέ
μοι—ἐπείπερ—ἀφ' οὗ βέβαια—στόλος· ἰδὲ Α', γ', 16 «τὸν στό-
λον ποιοῦμαι»—ἄπιμεν (μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι) ὁδόν—θὰ ἐπα-
νέλθωμεν διὰ τῆς ὁδοῦ—δοκῶ ἐννενοηκέναι—νομίζω ὅτι ἔχω
ἐν τῷ νῷ, ὅτι γνωρίζω—ἀπιόντες μὲν ταύτην τὴν ὁδόν, ἣν
ἤλθομεν—εἰ ἀπιοῦμεν μὲν...—ἀπολοίμεθα ἂν—ἀπολούμεθα
—λιμός—πείνα—ἐπτακαίδεκα σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω—κατὰ
τοὺς 17 σταθμοὺς τοὺς πλησιεστάτους, τοὺς τελευταίους—οὐδὲ
δεῦρο ἴοντες—οὐδὲ ὅτε ἤρχόμεθα ἐδῶ—ἔχω λαμβάνειν—δύνα-
μι νὰ προμηθεύωμαι—ἐνθα ἦν τι τῶν ἐπιτηδείων—ἔπου...—
διαπορευόμενοι ταύτην τὴν χώραν—διερχόμενοι...—ἐπινοῶ
—διανοοῦμαι, σχεδιάζω—μακροτέραν ὁδόν—ἀπορῶ—στερεῶ-
μαι—πορευτέον ἡμῖν—δεῖ πορευέσθαι ἡμᾶς—ἵνα ἀποσπά-
σωμεν· ἰδὲ Α', γ', 13 «οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι»—ἦν ἀπόσχω-

μεν = εὖν ἀποσπᾶσωμεν — οὐκέτι μὴ δυνήσεται = δὲν ὑπάρχει
 πλέον φόδος μήπως δυνήθῃ — καταλαμβάνω τινά = φθάνω τινά
 — ἐφέπομαι τινί = ἰκολοῦθῶ κατόπιν τινός, καταδιώκω τινά —
 στόλος = στρατός — σπανίζω = στεροῦμαι.

Ὁ αὐτός στόλος· ἰδὲ Β', α', 3 «ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας»
 — Ἑπτακίδεκα σταθμῶν· ἐκ τούτων 13 ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς
 Ἀραβίας ἀπὸ τῆς Κορσωτῆς μέχρι τῶν Πυλῶν τῆς Ἀραβίας καὶ
 4 ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ. — Οὐδὲ δεῦρο ἰόντες, ὅτε φυσικὰ ἦσαν πε-
 ρισσότερα τὰ τρέφιμα.

§ 13—15

Ἦν δυναμένη = ἐδύνατο, ἐτήμαινε — στρατηγία = στρατη-
 γικὸν σχέδιον, στρατήγημα — ἀποδρᾶναι· ἄορ. τοῦ ἀποδιδρά-
 σκω = φεύγω κρυφίως, δραπετεύω (χωρὶς νά με ἀντιληφθῇ τις)
 — ἀποφεύγω = φεύγω φανερά (καὶ δὲν δύναται νά με συλλάβῃ
 τις) — στρατηγῶ = ὁδηγῶ — λογίζομαι = ὑπολογίζω, λογαριάζω
 — ἅμα ἡλίῳ δύνοντι· ἰδὲ § 3 — ἐψεύσθησαν τοῦτο· ἰδὲ Α', η',
 11 — ἔτι ἀμφὶ δείλῃν = ἐν ᾧ ἀκόμη ἦτο δειλινόν — ἐδοξάν· ἄορ.
 τοῦ δοκᾶν = νομίζω — ἔθρον· ἰδὲ Α', η', 18 «ὁρόμῳ θεῖν» — ἐτέ-
 τρωτο· ὑπερσ. τοῦ τιτρώσκομαι· πρὸλ. Α', η', 26 «τιτρώσκει»
 — θωρακίζομαι = βάλλω τὸν θώρακα, ὀπλίζομαι — σκοπὸς =
 κατὰσκοπος, ἐρευνητής — νέμομαι = βόσκομαι — ἐγγύς σου = κά-
 που πλησίον — πρόσσω = μακράν.

Στρατηγία νοεῖται ὁ ἀνωτέρω ὑποδειχθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀριαίου
 τρόπος τῆς πορείας τοῦ στρατοῦ — Κάλλιον, διότι κατὰ τύχην ὁ
 βασιλεὺς τὴν ὑποχώρησιν τῶν Ἑλλήνων ἐθεώρησεν ὡς ἐπίθεσιν
 καὶ ἄρα; — Ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον· ὥστε ἐπορεύοντο πρὸς
 βορρᾶν — Ἐτέτρωτο ἐν τῇ παρὰ τὰ Κούναξα μάχῃ — Ἀμφὶ
 δείλῃν· ἐννοεῖ τὴν δείλῃν πρῶταν (Α', η', 1), ἥτοι τὴν 3ην μ.
 μ. — Οἱ σκοποὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν εἶχον προαποσταλῆ; — Ὑ-
 ποζύγια φυσικὰ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος.

§ 16—21

Οὐκ ἦγεν τὸ στράτευμα ἰδὲ Α', ι', 6 «ταύτη οὐκ ἦγεν»
 — ἀπειρηκότας· παρακ. τοῦ ἀπαγορεύω = ἀποκάμνω, κουρά-
 ζομαι — ἄσιτος = νηστικός — ὄψε = ἄργά — οὐ μὲν τοι οὐδὲ =
 ἀλλ' ὅμως καὶ δὲν — ἀποκλίνω = ἀλλάσσω ὁδόν — φυλάττομαι =

προσέχω μήπως—δοκῶ=φαίνομαι—εὐθύωρον (ἐπίρρ.)=κατ' εὐθείαν—δύεται ὁ ἥλιος—δύνει ὁ ἥλιος—κατασκηνῶ=καταλύω, στρατοπεδεύω—ἐξ ὧν κωμῶν—διήρπαστο· ὑπερσ. τοῦ διαρπάζομαι—τρόπω τινι=ὁπωσδήποτε, μὲ κάποιαν τάξιν—προσέρχομαι σκοταῖος=προσέρχομαι ἐν κχιρῷ σκότους—ὡς ἐτύγγανον αὐλιζόμενοι—αὐλίζομαι=στρατοπεδεύω ἐν ὑπαίθρῳ—οἱ ἐκ τῶν πολεμίων ἐγγύτατα τῶν Ἑλλήνων σκηνοῦντες—σκηνώματα=σκηναί—ὡς ἔοικε=ὡς φαίνεται—τῇ ἐφόδῳ=ἐκ τῆς πλησιάζουσας—οἷς ἔπραττε=τούτοις (=διὰ τούτων), ἃ ἔπραττε—δοῦπος=κρότος (πρὸβλ. Α', γ', 18 «ἐδοῦπησαν») —εἰκός ἐστι γίνεσθαι=φυσικὸν εἶναι νὰ συμβαίῃ—φόβου ἐμπεσόντος=ὅταν αἰφνιδίως καταλάβῃ φόβος τινὰς—τῶν τότε κηρύκων—ἀνειπεῖν· ἀόρ. τοῦ ἀναγορεύω=κηρύττω θυνατά—σιγὴν κηρύττω=ἐπιβάλλω σιωπὴν—προαγορεύω=προκηρύττω—ὄπλα=στρατόπεδον—μηνύω=καταγγέλλω—λήπεται· μέλλων τοῦ λαμβάνω—μισθὸν=ὡς ἀμοιβὴν (μήνυτρα)—κενὸς=μάταιος, ἄλογος—ὄρθρος=τὰ χιράγγματα—εἰς τάξιν τίθεμαι τὰ ὄπλα=παρτάσσομαι—ἥπερ εἶχον=ὥπως ἦσαν.

*Απειρηκότες ἦσαν οἱ στρατιῶται διὰ ποίαν αἰτίαν;—Ὅψὲ ἦν· ἦτο ἡ ὥρ μ. μ. ὥρα—Καὶ τοὺς Ἕλλησι φόβος ἐμπίπτει· εἶναι ὁ καλούμενος πχνικός, ὅστις αἰφνιδίως καταλαμβάνει ἐνίοτε τοὺς στρατοὺς ἀνευ λόγου, ὡς ἐνταῦθα καὶ τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς βρβάρους—Τὸν ὄνον· τὸ εὐρυέστατον τοῦτο στρατήγημα τοῦ Κλεάρχου συνετέλεσεν, ὥπως ἀπαλλαγῇ τοῦ φόβου ὁ στρατός—Τάλαντον ἦτο πρὸς χρημάτων (ὄχι νόμισμα) ἐξ χιλιάδων ἀττικῶν δραχμῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

§ 1—2

Ὁ δὲ=ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λοιπὸν—τῷδε=ἐκ τοῦδε, ἐκ τοῦ ἐξῆς—γάρ=δηλαδὴ—πέμπων κήρυκας—περὶ σπονδῶν=ὥπως διαπραγματευθῶσι περὶ ἀνακωχῆς—ἀρχοντας τοῦ στρατοῦ—ἐπειδὴ· χρονικόν—ἀπαγγέλλω=ἀναγγέλλω, εἰδοποιῶ—τάξις=τάγμα—ἐπισκοπῶ=ἐπιθεωρῶ—ἄχρι ἂν=μέχρις ὅτου—σχολάζω=εὐκαιρῶ.

Ὁ ἔγραψα ἐν κεφ. 6', 18—Τῇ ἐφόδῳ τίνος στρατεύματος ; —Τῇ πρόσθεν ἡμέρᾳ ἰδὲ α', 7—8—Ἐκέλευε τίνας ; —Προφύλακες ἐκκλῶντο οἱ πρὸ τοῦ στρατοπέδου φρουροί, οἵτινες ὄφειλον ν' ἀναγγέλλωσιν εἰς τοὺς στρατηγούς τὴν προσέγγισιν πολεμίων—Ἀπήγγελλον τί καὶ εἰς τίνας ;

§ 3—5

Κατέστησε· ἄρ. τοῦ καθίστημι=τακτοποιῶ, παρατάσσω—ὡς δοῦσθαι = ὥστε νὰ φαίνεται (τὸ στράτευμα)—πάντη=εἰς ἕλην τὴν ἑκτασίαν του—τῶν ὀπλῶν=τῶν ὀπλιτῶν — προσέρχομαι = προχωρῶ εἰς προὑπάντησίν τινος — εὖοπλος = ὁ ἔχων ὥραϊα ὅπλα — εὐειδής = ὁ ὥραϊον εἶδος ἔχων, ὁ εὖμορφος—φράζω=λέγω, παραγγέλλω—εἰμι πρὸς τινι = εἶμαι πλησίον τινός—ἄγγελος=κήρυξ—ἀνερωτῶ=δυνατὰ ἐρωτῶ — ἄνδρες=ὡς ἄνδρες—τὰ παρὰ βασιλέως ἀπαγγελλόμενα = αἱ προτάσεις τοῦ βασιλέως—δεῖ μάχης=ἀνάγκη εἶναι μάχης—ἄριστον· ἰδὲ Α', ι', 19—οὐδὲ ἔστιν ὁ τολμήσων=οὐδὲ ὑπάρχει τις, ὅστις θὰ τολμήσῃ—μὴ πορίσας=ἐὰν μὴ πορίσῃ· πορίζω=προμηθεύω.

§ 6—7

Ἀπελαύνω=ἀπέρχομαι—ἤκω=ἐπανέρχομαι—ταχύ = ταχέως—ᾧ=ἔξ αὐτοῦ, ἐκ τούτου δέ — ἐγγύς που· ἰδὲ Β', 6', 15—ᾧ ἐπετέτακτο· (ὑπερσ. τοῦ ἐπιτάσσομαι)=εἰς ὃν εἶχε δοθῇ διαταγή (ὑπὸ τοῦ βασιλέως) — πράττειν ταῦτα = νὰ διεξάγῃ ταύτας τὰς διαπραγματεύσεις—ἔλεγον οἱ ἄγγελοι—ὅτι δοκοῦεν βασιλεῖ οἱ Ἕλληνες—λέγειν εἰκότα = ὅτι ἔλεγον λογικά, ὅτι εἶχον δίκαιον—ἄξουσιν αὐτοὺς ἐκεῖσε, ἔνθεν ἔξουσι=θὰ ὀδηγήσουσιν αὐτοὺς εἰς μέρη, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ λαμβάνωσι, θὰ προμηθεύωνται—εἰ σπένδοιτο=ἂν θὰ ἔκαμνε σπονδὰς ὁ Κλέαρχος — τοῖς ἰοῦσι καὶ ἀπιοῦσι κήρυξιν — τοῖς ἄλλοις πᾶσι στρατιώταις τῶν Περσῶν—ἔσονται· μέλλων τοῦ εἶμι—τὰ παρ' ὑμῶν· πρὸλ. ἄνωτ. τὰ παρὰ βασιλέως—διαγγέλλεται τι=δι' ἀγγέλων ἀνακοινουταί τι.

§ 8—9

Μεταστησάμενος· ἄορ. τοῦ *μεθίσταμαι* *τινα* = διατάσσω *τινά* ν' ἀποχωρήσῃ—ἐβουλευέτο μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν — ἐδόκει τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς — *καθ' = ἡσυχῶς, ἀνενοχλήτως—*ἀπαγγελῶ* τοῖς κήρυξιν, ὅτι δοκεῖ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι—*διατρίβω*=χρονοτριβῶ, ἀργοπορῶ—*ἔστε ἂν* = ἔως ὅτου—*ὀκνήσωσιν* ἰδὲ Α', γ', 17 «ὀκνοῖν ἂν» — *μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν ποιήσασθαι* = *μὴ δόξῃ ἡμῖν μὴ ποιήσασθαι* = μήπως ἀπορρίψωμεν—*παρέσεσθαι φόβον* τοῖς στρατιώταις = ὅτι παρεῖσθαι (πάρειμι) φόβος τοῖς στρατιώταις, ὅτι θὰ καταληφθῶσιν ὑπὸ φόβου οἱ στρατιῶται—*ὅτι σπένδοιτο* = ὅτι δέχεται τὰς σπονδὰς—ἐκέλευε τοὺς ἀγγέλους — *ἡγεῖσθαι* αὐτοὺς τοῖς Ἑλλησι.*

§ 10—13

Μέντοι—δὲ—*ἐν τάξει*=ὥς εἰς μάχην τεταγμένον—*ὀπισθοφυλακῶ*=διοικῶ τὴν ὀπισθοφυλακίαν — *ἐντυγχάνω* ἰδὲ Α', ἡ', 10 «ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν» — *τάφρος*=χανδάκι — *αὐλῶν*=ὀχετός, διωρυξ—*ὥς*=ὥστε—*διαβάσεις*=μέσα διαβάσεως, γεφύρας—*ἥσαν ἐκπεπτωκότες*=ἐξεπεπτώκεσαν· ἐκπίπτω=ρίπτομαι κατὰ γῆς—τοὺς δὲ=τινὰς δὲ (φοίνικας)—*ἐνταῦθα*· χρονικόν—*ἣν καταμαθεῖν* *τινα*=ἡδύνατο νὰ παρατηρήσῃ καλῶς τις—*ὥς*=πῶς—*ἐπιστατῶ*=ἐπιβλέπω, διευθύνω—*βακτηρία*=ῥάβδος—*τῶν τεταγμένων πρὸς τοῦτο*=τῶν ὀρισμένων εἰς ταύτην τὴν ἐργασίαν—*βλακεύω*=εἶμαι νωθρός—*ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον* παλεσθαι = ἀποχωρίζων ἀπὸ τοὺς λοιποὺς τὸν ἄξιον τιμωρίας—*ἐπαισεν ἂν* = *ἐπαιεν*, ἐκτύπα, ἔδερεν—*προσλαμβάνω*=λαμβάνω μέρος εἰς τι ἔργον, βοηθῶ—*αἰσχύνη*=ἐντροπή (πρβλ. Α', γ', 10 «αἰσχυνόμενος») — *μὴ οὐ συσπουνδάξῃ* τῇ Κλεάρχῳ = νὰ μὴ συνεργάζωνται μὲ προθυμίαν μετὰ τοῦ Κ.—*οἱ εἰς τριάκοντα ἔτη γεγονότες*=οἱ ἔχοντες ἡλικίαν μέχρι 30 ἐτῶν—*ἐώρων* οἱ πρεσβύτεροι—*οὐκ ἦν ὥρα* τοιαύτη, *οἷα*=δὲν ἦτο ὥρα τοῦ ἔτους τοιαύτη, ὥστε—*ἄρδω*=ἄρδεύω, ποτίζω—*ἵνα προφαίνοιτο*=ἵνα παρουσιάζωνται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς.

Τάφροι καὶ αὐλῶνες ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Βαβυλῶνος ἡρδευσον

αὐτὴν διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρητος—*Βακτη-
ρίαν* ἐκράτουν οἱ στρατηγοὶ τῶν Σπαρτιατῶν ὡς σύμβολον τοῦ
ἀξιώματός των — *Οὐ γὰρ ἦν ὥρα*, διότι εἶχε παρέλθει πλέον ὁ
διὰ τὴν σπορὰν καιρὸς τῆς ἀρδεύσεως τῆς πεδιάδος.

§ 14—16

Ὅθεν—ὁπόθεν, ἐξ ὧν (κωμῶν)—*ἀποδείκνυμι*—ὑποδεικνύω,
ὀρίζω—*ἐνῆν*—ἦν ἐν ταῖς κώμικις—*ὄξος*—οἶνος ὑπόξινος—*ἐψη-
τὸς* (ἔψω)—βρασμένος—*αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων*—οἱ καρποὶ
τῶν χουρμαδιῶν, οἱ χουρμάδες—*ἐν τοῖς Ἑλλήσιν*—ἐν τῇ Ἑλ-
λάδι—*ἔστιν ἰδεῖν τινα* = εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ τις—*οἰκέτης*—
ὕπηρέτης—*ἀπόκειται τινι*—εἶναι ἀποθηκευμένον χάριν τινός—
δεσπότης—κύριος—*ἀπόλεκτος* = ἐκλεκτός—*τοῦ κάλλους* =
ἕνεκα τῆς ὡραιότητός των—*ἤλεκτρον* = κεχριμπάρι—*οὐδὲν*—
οὐδὲν—*τὰς δὲ τινας*—μερικὰς δέ—*τραγήματα* = ὡς τραγή-
ματα—*ἀποτίθῃμι*—ἀποταμιεύω—*παρὰ πότον* = κατὰ τὴν οἶ-
νοποσίαν—*κεφαλαλγῆς*—ὁ προξενῶν κεφαλαλγίαν, ἦτοι ἄλγος—
πόνον εἰς τὴν κεφαλὴν—*ἐγκέφαλος*—ἡ καρδιά, ἡ ψίχρα—*πρῶτον*
—πρώτην φοράν—*εἶδος* = μορφή, ὡραία ὄψις—*ιδιότης* = τὸ
ιδιάζον, τὸ ἰδιαίτερον—*ἡδονή*—ἡ ἡδύτης, ἡ νοστιμάδα—*ὅθεν*
ἐξαιρεθείη—ἐκ τοῦ ὁποίου ἤθελεν ἀφαιρεθῇ—*ἠυαίνετο*—*παρατι-*
τοῦ ἀυαίνομαι (αὖρος)—*ξηραίνομαι*.

Τὸ *ἐψητὸν ὄξος* ἐκ βαλάνων τῶν φοινίκων παρεσκευάζον
βράζοντες τὰς βαλάνους καὶ χέοντες θερμὸν ὕδωρ ἐντὸς τοῦ ἀγ-
γείου—*Τραγήματα* καλοῦνται οἱ μετὰ τὸ φαγητὸν παρατιθέμε-
νοι ξηροὶ καρποὶ (κάρυα, ἀμύγδαλα, κάστανα κ.τ.λ.).

§ 17—20

Ἀπαντᾷ τινι = ἔρχομαι εἰς συνάντησίν τινος — *δι' ἐρμη-
νέως* ἰδὲ Α', ἡ', 12 «ἐρμηνεῖ»—*γείτων τῇ Ἑλλάδι*—πλησίον
τῆς Ἑ. — *εἰς ἀμήχανα πίπτω*—εἰς ἀνυπερβλήτους δυσχερεῖας
περιέρχομαι—*εὐρημα ποιοῦμαι* = θεωρῶ ἀνέλπιστον (μεγάλην)
εὐτυχίαν μου—*εἴ πως δυναίμην* = ἂν κατὰ τινα τρόπον ἤθελον
δυναθῇ—*αἰτοῦμαι παρὰ τινος* = ζητῶ ὡς χάριν παρὰ τινος —
δίδωμί τινι—ἐπιτρέπω εἰς τινα—*ἀποσώζω τινὰ* = ἐπαναφέρω
σῶν τινα—*οὐκ ἂν ἔχειν μοι ἀχαρίστως*—ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἀχα-

ριστία εἰς ἐμέ, θὰ ἐγνωρίζετο χάρις εἰς ἐμέ—πρὸς ὑμῶν = ὑφ' ὑμῶν, ἐκ μέρους ὑμῶν — αἰτοῦμαι τινα = κάμνω αἰτησιν πρὸς τινα, παρακαλῶ τινα—χαρίζομαι τινι = κάμνω χάριν εἰς τινα—*οὐ*... ἡγγεῖλα = διότι κατήγγεῖλα — ἐπιστρατεύω = ἐκστρατεύω—κατὰ τοὺς Ἑλληνας = ἀπέναντι τῶν Ἑ.—διήλασα· ἰδὲ Α', ι', 7 «διήλασε» — συνέμειξα βασιλεῖ· ἰδὲ Β', α', 2 «ἕως Κύρῳ συμμεΐξειαν» — ἐρέσθαι· ἄορ. τοῦ ἐρωτῶ — ἐλθόντα ἐνταῦθα—μετρίως = μετριοπαθῶς—ἵνα ἢ μοι εὐπρακτότερον = ἵνα θυνηθῶ μετὰ μεγαλυτέρας εὐκολίας νὰ κατορθώσω — ὑμῖν = χάριν ὑμῶν—διαπράττομαι τι παρὰ τινος = ἐπιτυχάνω τι παρὰ τινος.

Τῆς β. γυναικός, ἦτοι τῆς Στατείρας—Γείτων τῇ Ἑλλάδι· ὡς σατράπης τῆς Καρίας ὁ Τισσαφέρνης τίνων Ἑλλήνων ἦτο γείτων—Πρῶτος ἡγγεῖλα· ἰδὲ Α', δ', 4—Οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα· ἰδὲ Α', ι', 7—Αὐτῷ· τίνι ; —Περὶ τούτων· τίνων ; —Μετρίως καὶ οὐχὶ ὥπως εἰς τὸν Φαλῆνον (Β', α', 10 καὶ 23) καὶ εἰς τοὺς κήρυκας (Β', γ', 5).

§ 21—24

Πρὸς ταῦτα ἐβουλεύοντο = περὶ τούτων ἐβουλεύοντο—μεταστάντες· ἄορ. τοῦ μεθίσταμαι = ἀπομακρύνομαι (πρὸλ. § 8 «μεταστῆσάμενος») — ὡς πολεμήσοντες· πρὸλ. Α', α', 3 «ὡς ἀποκτενῶν» — ἐπορευόμεθα = ἐβουλόμεθα πορεύεσθαι—λαμβάνω τινά = καταλαμβάνω τινά—ἐν δεινῷ εἶμι = εὐρίσκομαι εἰς δεινὴν (πολὺ δύσκολον) θέσιν—προδοῦναι αὐτόν· ἰδὲ Α', γ', 6 «προδοὺς τοὺς Ἑλληνας» — παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς τῷ Κύρῳ = ἐν ᾧ παρείχομεν τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς τὸν Κ., ἐδεχόμεθα παρὰ τοῦ Κ.—εὖ ποιῶ = εὐεργετῶ — ἀντιποιοῦμεθα βασιλεῖ τῆς ἀρχῆς· ἰδὲ Β', α', 11 «τίς αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται» — οὐτε ἔστι τι, οὐτοῦ ἔνεκα = οὐδὲ ὑπάρχει τι, διὰ τὸ ὅποσον — λυπῶ τινα = ἐνοχλῶ τινα—ἀδικοῦντά τινα ἡμᾶς = ἐάν τις βλάβῃ ἡμᾶς—σὺν τοῖς θεοῖς = μετὰ τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν — ἀμύνομαι τινα = ἀποκρούω τινά—ὑπάρχω εὖ ποιῶν τινα = κάμνω ἀρχὴν νὰ εὐεργετῶ τινα—ἡττώμαι τινος = εἶμαι ἡττων τινός, κατώτερός τινος—εἷς γε δύναμιν = ἐφ' ἕσον βέβαια δυνάμεθα—τὰ παρ' ἐκείνου· πρὸλ. § 4 «τὰ παρὰ βασιλέως» — μενόντων·

προστ. τοῦ μένω=ὑφίσταμαι, ἰσχύω—παρέχω τινὶ ἀγορὰν = διευκολύνω εἰς τινὰ τὸν ἐπισιτισμόν.

Πολλὰς προφάσεις· ἰδὲ ταύτας ἐν Α', α', 6—7 καὶ 14 καὶ 6', 1.

§ 25—29

Εἰς τὴν ὑστεραίαν ἡμέραν = κατὰ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν (πρὸλ. Α', ζ', 1 «εἰς τὴν ἐπιούσαν ἑω») — φροντίζω=ἀνησυχῶ — σώζειν=ἀποσώζειν — καίπερ =καίτοι, μολονότι — πάνυ πολλῶν=πλείστων — ὥς οὐκ ἄξιον εἶη=ὅτι δὲν ἦτο ἄξιοπρεπές—ἔξεστιν ὑμῖν=δύνασθε—πιστὰ λαμβάνω=λαμβάνω ἔνορκον διαβεβαίωσιν — ἡ μὴν=τῷ ὄντι, ἀληθῶς — φίλιος=φιλικός ἀδόλως=ἄνευ ὁδίου, τιμίως—ἀπάγω=ὀδηγῶ—ὅπου ἂν μὴ ἦ =ἔπου δὲν θὰ εἶναι δυνατόν— πρίσθαι· ἄορ. τοῦ ὠνοῦμαι = ἀγοράζω—ἐάσομεν· μέλλων τοῦ ἐάω=ἄφηνω—αὖ =ἀφ' ἑτέρου — δεήσει· μέλλων τοῦ δεῖ=εἶναι ἀνάγκη — ὁμόσαι· ἄορ. τοῦ ὁμνυμι=ὀρκίζομαι—ὥς διὰ φιλίας χώρας—ἄσινῶς=ἀδολῶς, χωρὶς νὰ βλάβητε τίποτε—σῖτα =τροφαί—ὁμόσαι ἔξειν ἡμᾶς τὰ ἐπιτήδεια—ταῦτα ἔδοξε Ἑλλησι καὶ βαρβάροις — ἔλαβον δεξιὰς—ἄπειμι· μέλλων τοῦ ἀπέρχομαι — ὥς = πρὸς — συσκευασάμενος· ἰδὲ Β', 6', 4 «συσκευάζεσθε» — ὥς ἀπάξω ὑμᾶς καὶ αὐτοὺς ἀπιών· ἰδὲ § 21 «ὥς πολεμήσοντες»· ἀπιών· μετοχὴ τοῦ ἀνωτ. ἄπειμι—ἀρχήν=στραπεῖαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

§ 1—4

Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ—ἀναγκαῖος=συγγενής — πρὸς τοὺς ὄντας σὺν ἐκείνῳ (τῷ Ἀριαίῳ) — παραθαρρύνω =δίδω θάρρος, ἐνθαρρύνω—δεξιὰς=ὀποσχέσεις — ἐνίοις· ἰδὲ Α', ζ', 5 «ἐνιοὶ δέ»—μὴ μνησικακήσιν=ὅτι δὲν θὰ . . . μνησικακῶ τινι=ἐνθυμοῦμαι τὸ κακόν, τρέφω πάθος μνησικακίας ἐναντίον τινός — τῆς ἐπιστρατείας=ἐνεκα τῆς ἐκστρατείας—τὰ παροιχόμενα=τὰ παρελθόντα—ἐνδηλος=κατάδηλος, καταφανής—ἦττον προσέχω τὸν νοῦν τινι=ὀλιγώτερον περιποιουμαί τινα, δεικνύω·

μα ψυχρὸς πρὸς τινα—τί=διατί—μένω= περιμένω —ἐπιστά-
μεθα· ἰδὲ Α', γ', 12—ποιήσαιτο ἂν περὶ παντὸς ἀπολέσαι
ἡμᾶς· περὶ παντὸς ποιοῦμαι=καταβάλλω πᾶσαν προσπάθειαν
—ὕπαγομαι=προσπαθῶ νὰ ἐξαπατήσω (πρβλ. Β', α', 18)—διὰ
τὸ διεσπάρθαι=διότι εἶναι διεσκορπισμένον· τὸ ῥῆμα ;—αὐτῷ
=αὐτοῦ—ἐπὴν (ἐπεὶ ἂν)=ἂφ' οὗ—ἀλίσθη· ἄφρ. τοῦ ἀλίξομαι
=συναθροίζομαι—οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ=δὲν ὑπάρχει τρόπος
νὰ μὴ, ἐξ ἅπαντος—ἀποσκάπτω=ἀποκλείω τὴν ὁδὸν σκάπτων
(τάφρον)—ἀποτεριχίζω=ἀποκλείω τὴν ὁδὸν κτιζὼν τεῖχος—ὥς
ἦ=ἵνα ἦ—ἄπορος=ἀδιάβατος—ἐκὼν γε=ἐκουσίως, μὲ τὴν
θέλησιν τοῦ τοῦλάχιστον (πρβ. Α', α', 9 «ἐκοῦσαι») — τοσοῦδε
=τόσον ὀλίγοι—ἐπὶ ταῖς θύραις=πλησίον τῆς πρωτευούσης
—καταγελῶ=περικαίζω, περιγελῶ.

Ἡμέρας πλείους ἢ εἴκοσι διέμεινεν ὁ Τιτσαφέρνης παρὰ
τῷ βασιλεῖ ἐν Βαβυλῶνι ἀσχολούμενος εἰς τὴν ἀποστράτευσιν
τῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ πολεμησάντων στρατιωτῶν καὶ τὴν
ἀποστολὴν αὐτῶν εἰς τὰς πατρίδας των — Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἀ-
ριαίου λοιπὸν καὶ οἱ ἄλλοι συγγενεῖς αὐτοῦ εἶχον μείνει πιστοὶ
εἰς τὸν βασιλέα.—Ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ· ὑπερβολή, διότι τὰ
Κούναξα δὲν ἦσαν τόσον πλησίον τῆς Βαβυλῶνος.

§ 5—7

Ἐνθυμοῦμαι=ἔχω κατὰ νοῦν—ἐννοῶ=συλλογίζομαι—
δόξομεν τοῖς πολεμίοις—ἐπὶ πολέμῳ=πρὸς πόλεμον, ἵνα πο-
λεμήσωμεν κατ' αὐτῶν—ποιῶ παρὰ τὰς σπονδὰς=παραβαίνω
τὰς σπονδὰς—οὐδὲ ὅθεν=οὐδὲ δεῖξει κώμας, ἐξ ὧν — ἐπισιτί-
ζομαι=προμηθεύομαι τρόφιμα—αὐθις=πρὸς τοῦτοις—ὁ ἡγη-
σόμενος ἡμῖν· ἰδὲ Β', γ', 9—ἀποσταίη ἂν ἡμῶν=ἤθελεν ἀπο-
χωρισθῇ ἡμῶν· τὸ ῥῆμα ;—λελείπεται· τετελ. μέλλων τοῦ λεί-
πομαι—οἱ πρόσθεν ὄντες φίλοι—ἄρα=ἴσως—ποταμός ἐστιν
ἡμῖν διαβατέος=πρέπει νὰ περάσωμεν ποταμόν—δ' οὖν=ἀλλ'
ὅμως—ἀδύνατόν ἐστιν ἡμῖν—οὐ μὲν δὴ ἱππεῖς εἰσιν ἡμῖν=
δὲν ἔχομεν βέδαια, ὥς γνωστόν, ἱππεῖς ἡμεῖς—πλείστου ἀξιοί·
ἰδὲ Α', γ', 12 «πολλοῦ ἀξιοῦ»—ἡττωμένων δὲ ἡμῶν—εἵπερ=
ἂν βέδαια—ὅ,τι δεῖ=τί δεῖ, τίς ἢ ἀνάγκη—ἐπιορκῶ θεοὺς=

παραβαίνων τοὺς πρὸς τοὺς θεοὺς ὅρκους μου ἐξοργίζω αὐτούς — τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα ποιῶ *τινι* = καθιστῶ εἰς τινὰ ὑποπτον τὴν πίστιν μου, δίδω ἀφορμὴν εἰς τινὰ νὰ μὴ πιστεύῃ εἰς τὰς ὑποσχέσεις μου.

Καὶ πάντα ταῦτα, ὅπως καὶ ἄλλα, ἅτινα σεῖς δὲν σκέπτεσθε — Ταῦτα ποιοῦντων ἡμῶν ποῖα ; — Οὐ μὲν δὴ . . . ἱππεῖς εἰσιν ἡμῖν διότι οἱ ὀλίγοι Θρᾷκες ἱππεῖς τῶν Ἑλλήνων εἶχον αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς Πέρσας μετὰ τοῦ Μιλτοκύθου (Β', 6', 7) — Πολλὰ τὰ σύμμαχα, ἦτοι ποταμοί, τάφροι, ἱππεῖς κ.τ.λ. — Βαρβάροις τοῖς περὶ τὸν Ἀριαῖον.

§ 8—12

Τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἰδὲ Α', α', 6 «τὴν Ἑλληνικὴν δύναμιν» — ὥς ἀπιὼν εἰς οἶκον = σκοπῶν ὅπως ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἀρχήν, σατραπείαν — ὑφορῶ = ὑποπτεύω — αὐτοὶ ἐφ' ἑαυπῶν = μόνοι χωριστά — χωρῶ = προχωρῶ — φυλάττονται ἀλλήλους = προφυλάσσονται ἀπ' ἀλλήλων — *ξυλίζομαι* = συλλέγω ξύλα — ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου — πληγὰς ἐντεινῶ *τινι* = κτυπῶ, δέρω *τινά* — *παρεῖχεν ἔχθραν* = ἐδίδεν ἀφορμὴν εἰς ἔχθραν.

⁷ *Ηκε* πόθεν ; ἰδὲ κεφ. γ', 29 — *Εἰς οἶκον* ποῖα ἦτο ἡ σατραπεία τοῦ Τιςαφέρνηου ; — Ὁ Ὀρόντας ἦτο σατράπης τῆς Ἀρμενίας, ὅστις εἶχε σύζυγον τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀρταξέρξου Ῥοδογούνην — *Ξυλιζόμενοι* ὅμοιαι τῷ λαχανίζομαι καὶ φρυγανίζομαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

§ 1—2

Τὸ εὔρος τεττάρων πλέθρων ἰδὲ Α', 6', 6 — *ὑποψίαι* = πολλάκι ἀφορμὰ πρὸς ὑπόψιν — *ἐπιβουλή* = ἐνέδρα, σχέδιον ἐπιθέσεως (πρὸλ. Α', α', 3 «ὡς ἐπιβουλεύοι») — *ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ* ἰδὲ Α', ι', 17 — *συγγενέσθαι* ἀντ. τοῦ *συγγίγνομαι* *τινι* ἰδὲ Α', α', 9 — *εἴ πως δύναιτο* = ἵνα ἴδῃ ἂν κατὰ τινὰ τρόπον θὰ ἠδύνατο (πρὸλ. Β', γ', 18 «εἴ πως θυναίμην») — *παύω* = διαλύω — *ἐξ αὐτῶν* = ἐξ ἀφορμῆς αὐτῶν — *πόλεμον γενέσθαι* αὐτοῖς — *ἐροῦντα* τῷ Τιςαφέρνηι μέλλων τοῦ λέγω — *ὅτι χρη-*

ξει· ἰδὲ Α', γ', 22 «εἰ χρήζοιεν» — ἐτοίμως = προθύμως, ἀμέσως — ἤκειν τὸν Κλέαρχον.

§ 3—15

Εὐνήλθον = συνήλθον, συνεγένοντο — ἡμῖν = ὑφ' ἡμῶν — δεξιὰς· ἰδὲ Β', δ', 1 — φυλαττόμενον ἡμᾶς· ἰδὲ Β', δ', 10 — ἀντιφυλαττόμεθα ὑμᾶς = ἐπίσης καὶ ἡμεῖς προφυλασσόμεθα ἀπὸ σᾶς — σκοπῶ = ἐξετάζω, ἐρευνῶ μὲ τὸν νοῦν — αἰσθάνομαι = ἐννοῶ (πρβλ. Α', γ', 22) — πειρῶμαι = προσπαθῶ — σαφῶς = ἠληθῶς — ἐπινοῶ τι = διαανοῶμαι, σκέπτομαι τι — εἰς λόγους τινὲς ἔρχομαι = συγγίγνομαι τινι — ὅπως ἐξέλοιμεν τὴν ἀπιστίαν ἀλλήλων = ὅπως παύσασθαι τὰς ὑποψίας ἀλλήλων § 2· ἐξέλοιμεν· ἀόρ. τοῦ ἐξαίρω = ἀφαιρῶ, διαλύω, παύω — ἀπιστία = δυσπιστία — ἥδη = μέχρι τοῦδε — τοὺς μὲν . . . τοὺς δὲ = ἄλλους μὲν . . . ἄλλους δὲ — ἐκ διαβολῆς = ἐνεκα συκοφαντίας (πρβλ. Α', α', 3 «δικιβάλλει») — φθάνω = προλαμβάνω — πρὶν παθεῖν κακὸν τι ποιῶ κακὸν τινα = προξενῶ κακὸν εἰς τινα — ἀνήμεστος = ἄθεραπευτος — μέλλω = σκοπεύω — τοιοῦτον κακὸν — ἀγνωμοσύνη = ἀνοησία — συνοουσία = συνομιλία, προφορική ἐξήγησις — διδάσκω τινὰ ὡς = ἀποδεικνύω εἰς τινα ὅτι — οὐκ ὀρθῶς = ἀδίκως — ἀπιστῶ τινι = δυσπιστῶ εἰς τινα.

Πρῶτον καὶ μέγιστον = πρώτη καὶ μεγίστη ἀπόδειξις (τῆς ἀληθείας τῶν λόγων μου εἶναι τὸ ἐξῆς) — οἱ θεῶν ὅρκοι = οἱ θεοὶ, οἱ πρὸς τοὺς θεοὺς ὅρκοι — ὅστις σύνοιδεν αὐτῷ παρημεληκὼς τούτων· σύνοιδα ἑμαυτῷ = συναισθάνομαι (πρβλ. Α', γ', 10 «σύνοιδα ἑμαυτῷ ἐψευσμένος»)· παραμελῶ τινος = δὲν λαμβάνω ὑπ' ὄψιν τι, περιφρονῶ τι — εὐδαιμονίσαιμι ἄν· ἰδὲ Α', ζ', 3 «ὁμᾶς εὐδαιμονίζω» — τὸν θεῶν πόλεμον = τὸν θεῶν, τῶν ἀπὸ τῶν θεῶν πόλεμον, τὴν θεῶν τιμωρίαν — ἀπὸ ποίου τάχους = μὲ ποῖαν ταχύτητα — ὅποι = εἰς ποῖον μέρος — εἰς ποῖον σκοτός ἀποδραῖν ἄν = εἰς ποῖον σκοτεινὸν τόπον ἀποδράς τις ἀποφύγει ἂν αὐτόν — ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ = πῶς εἰς ὀχυρὸν τόπον ἀποστὰς ἀποφύγει ἂν αὐτόν — πάντῃ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχά ἐστι = πανταχοῦ τὰ πάντα υποχέτρια εἶναι εἰς τοὺς θεοὺς, ὑποτάσσονται εἰς τοὺς

θεοῦς—πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι=πάντων ἐξ ἴσου οἱ θεοὶ δεσπόζουσιν.

Οὕτω γινώσκω=ταύτην τὴν γνώμην ἔχω—παρ' οὗς ἡμεῖς κατεθέμεθα τὴν φιλίαν συνθέμενοι αὐτήν· κατατίθεμαί τι παρὰ τινά=ὡς παρακαταθήκην (πρὸς φύλαξιν) ἐμπιστεύομαί τι εἰς τινά· συντίθεμαι φιλίαν=συνάπτω φιλίαν—τῶν ἀνθρώπων=ἐκ τῶν ἐξαρτωμένων ἐκ τῶν ἀνθρώπων — εὐπορος=εὐδιάδοτος, εὐκολοπέραστος—ἀπορία=ἐλλειψις — διὰ σκοτούς=σκοτεινῇ, ἄγνωστοις — δύσπορος=ὃ οὐκ εὐπορος—ὄχλος=πληθος ἀνθρώπων—ἐρημία ἀνθρώπων—ἀπορία (ἐνταῦθα) = ἀμηχανία, δυσκολία.

Δὴ=τῷ ὅτι — μανέντες· ἄρ. τοῦ μαίνομαι=παραφρονῶ, τρελλαίνομαι—ἄλλο τι ποιήσομεν — ἐφεδρος=ἐκδικητής, ἀντίπαλος—ὄσων καὶ οἴων=πόσων καὶ ποίων — ποιεῖν σε κακόν τι· πρβλ. § 5—τῶν τότε ἀνθρώπων, τῶν συγχρόνων του — εὖ ποιεῖν· ἰδὲ Β', γ', 22—σὲ δὲ νῦν ὁρῶ· ἐν τῷ κειμένῳ πηρελείφθησαν κατὰ τὴν τύπωσιν λέξεις τινές· τὸ πληρὲς ἔχει οὕτω· σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τὴν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ σφάζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ἣ Κυρος πολεμία ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην ξύμμαχον οὖσαν—τὴν σαυτοῦ χώραν σφάζοντα=ὅτι τὴν ἰδικήν σου σατραπείαν διασώζεις, διατηρεῖς—ἣ πολεμία ἐχρῆτο Κυρος =κατὰ τῆς ὁποίας ἐπολέμει ὁ Κ.—ὅστις οὐ βούλεται=ὥς τε μὴ βούλεσθαι.

Ἀλλὰ μὴν=ἀλλ' ὅμως—ἐρῶ γὰρ=θὰ εἶπω βέβαια — οἶδα γὰρ=γινώσκω δηλαδὴ—λυπηρός εἰμί τινι=ἐνοχλητικὸς εἰμί εἰς τινά, ἐνοχλῶ τινά—σὺν τῇ παρουσίᾳ ἐμοὶ στρατιωτικῇ δυνάμει—ταπεινοὺς παρασχεῖν ἂν ὑμῖν=ὅτι παράσχοιμι ἂν τ. ὑ, ὅτι δύναμαι νὰ καταστήσω εὐπειθεῖς εἰς ὑμᾶς, νὰ ὑποτάξω εἰς ὑμᾶς—τεθυμωμένους· παρὰκ. τοῦ θυμοῦμαι=ἐργίζομαι—μᾶλλον=εὐκολώτερον—κολάζομαι τινά = τιμωρῶ τινά — τῆς οὔσης νῦν σὺν ἐμοὶ=ἣ τῇ δυνάμει τῇ οὔσῃ νῦν σὺν ἐμοὶ—ἀλλὰ μὴν=πρὸς δὲ τούτοις, τέλος δὲ—ἐν τοῖς οἰκοῦσι πέριξ τῆς σῆς χώρας =μεταξὺ τῶν γειτόνων σου—ὡς μέγιστος = ὡς σπουδαιότατος, ἰσχυρότατος—ὡς δεσπότης ἀναστρέφομαι =ὡς κύριος συμπεριφέρομαι—ὕληρέτης=βοηθός—ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἐμεκκ—ἦν χάριν ἔχοιμεν ἂν σοι· ἔχω χάριν τινί=χρεω-

στῷ εὐγνωμοσύνην εἰς τινα—σωθέντες=εἰ σωθείημεν—ἐνθυ-
μουμένων· ἰδὲ Β', δ', δ—θαυμασιδὸν=παράδοξον — ἡδίστα =
εὐχαριστότατα· τὸ θετικόν ; — δεινὸς λέγειν = ἱκανὸς εἰς τὸ λέ-
γειν, ἱκανὸς ῥήτωρ — ἐπιβουλεύομεν· ἰδὲ Α', α', β — ἀπημεί-
φθη· ἀόρ. τοῦ ἀπαμείβομαι=ἀποκρίνομαι.

“Ορκους καὶ δεξιὰς· ἰδὲ γ', 28—Τοιοῦτόν οὐδέν· ἐηλατή ;
—Τὴν Κύρου χώραν εἶχεν ὁ Τισσαφέρνης λαβὼν αὐτὴν παρὰ
τοῦ βασιλέως ἕνεκα τῶν ἐκδουλεύσεων τοῦ πρὸς αὐτόν — Αἰγυ-
πτίους· ἰδὲ Β', α', 14.

§ 16—23

“Ηδομαι· πρὸλ. Α', η', 21 «ἡδόμενος» — ταῦτα γινώσκων·
πρὸλ. § 8 «οὕτω γινώσκων» — βουλεύω κακὸν τινι=μελετῶ,
σχεδιάζω κακὸν τι κατὰ τινος—ἅμα=συγχρόνως — εἶναι ἄν=
ὅτι εἴης ἄν, θὰ εἶσαι—κακόνους=ἐχθρὸς (ἀντίθ. εὖνους) — ὥς
ἄν μάθῃς=ἵνα μάθῃς— ἀντάκουσον = ἀκουσθὲν καὶ σύ, ὥπως
ἐγὼ ἤκουσα τοὺς λόγους σου — ἀπολέσαι· ἀόρ. τοῦ ἀπόλλυμι
τινα—πότερα=πότερον, ποῖον ἐκ τῶν ἐξῆς—ὅπλεις=ὅπλα—
ἐν ᾗ=ἐν ᾧ—οὐδεὶς κίνδυνος εἴη ἄν ἀντιπάσχειν ἡμᾶς· ἀν-
τιπάσχω=ἀντὶ κακοῦ τινος πραχθέντος ὑπ' ἐμοῦ λαμβάνω καὶ
ἐγὼ κακόν, βλάπτομαι καὶ ἐγώ.

Χωρὶα ἐπιτήδεια = τόποι κατάλληλοι — ἀπορεῖν ἄν =
εἶτι ἀπορήσομεν, δὲν θὰ ἔχωμεν — τοσαῦτα μὲν πεδία ὄρατε
— φίλια ὄντα ὑμῖν = καίπερ εὕρισκόμενα ἐν εἰρήνῃ πρὸς
ὑμᾶς — διαπορεύεσθε = ὀφείλετε νὰ διέλθῃτε — ὄντα πο-
ρευτέα ὑμῖν = ὅτι δεῖ ὑμᾶς πορεύεσθαι· πορεύομαι ὄρος=
ὑπερβαίνω ὄρος — ἃ προκαταλαβοῦσιν ἡμῖν ἔξεστι παρέ-
χειν ὑμῖν ἄπορα· ἔξεστιν ἡμῖν = ἐξουσία ἐστὶν εἰς ἡμᾶς, δυ-
νάμεθα ἡμεῖς· ἄπορα τὰ ὄρη παρέχω τινὶ = ἀνυπερβατά
τὰ ὄρη καθιστῶ εἰς τινα, δὲν ἐπιτρέπω εἰς τινα νὰ ὑπερβῇ
τὰ ὄρη—ἐφ' ᾧ ἵσταμένοις ἡμῖν ἔξεστι ταμιεύεσθαι=ἐπὶ τῶν
ὁρίων ἱστάμενοι δυνάμεθα νὰ ἀποχωρίζωμεν (ἐξ ὑμῶν, εἴταν
θὰ διαβαλῇτε τοὺς ποταμοὺς) τοσοῦτους ὑμῶν, ὅπόσοις ἄν βου-
λώμεθα μάχεσθαι—εἰσὶ . . . οὗς=ἐνίοις, τινάς — διαπορεύω
τινὰ=διευκολύνω εἰς τινα τὴν διάβασιν.

Εἰ ἡττώμεθα· εὐκτ. τοῦ ἡττώμαι ἐν τινι = μειονεκτῶ εἰς
τι, εἶμαι ὑποδεέστερός τινος κατὰ τι — τὸ γέ τοι πῦρ = τὸ πῦρ

ὅμως βέβαια—κρεῖττον = ἰσχυρότερον—ὁ καρπὸς = οἱ καρποὶ τῆς γῆς—ἀντιτάττω τινὶ λιμὸν—ἀντιπαράτασσω κατὰ τινος ὡς ἐχθρὸν τὴν πείναν—ὧ ὑμεῖς οὐκ ἂν δύνασθε μάχεσθαι—ἀγαθὸς=ἀνδρεὺς.

Πῶς ἂν οὖν . . . ἐξελοίμεθα· ἄρ. τοῦ ἐξαιροῦμαι τι = ἐκ-λέγω, προτιμῶ τι—πόροι=μέσση—ἐπειτα=ὅμως—πρὸς θεῶν = ἐνώπιον τῶν θεῶν—αἰσχροδς=ἐπινειδιστος, ἄτιμος—ἀπο-ρος καὶ ἀμήχανος=ὁ εὐρισκόμενος ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀμηχανίᾳ· ἀπόρων ἐστὶ=εἶναι ἴδιον ἀπόρων—ἐν ἀνάγκῃ ἔχομαι = ὑπὸ ἀναγκῶν πιέζομαι—καὶ τούτων πονηρῶν = καὶ μάλιστα ὅταν οὗτοι εἶναι πονηροί—ἐπιτοκία=παράδοσις ὅρκου—ἀπιστία = ἀθέτησις ὑποσχέσεως—ἀλόγιστος=ἀπερίσκεπτος—ἡλίθιος=μωρός, βλάξ.

Τί δὴ—διατι λοιπόν—ἐξὸν ἡμῖν = εἰ καὶ ἐξῆν ἡμῖν, ἐν ᾧ ἡδυνάμεθα—ἔρχομαι ἐπὶ τι = προβαίνω εἰς τι, ἐπιχειρῶ τι—ἴσθι· προστ. τοῦ οἶδα—ἔρως = σφοδρὰ ἐπιθυμία—τὸ γενέσθαι ἐμὲ πιστὸν τοῖς Ἑλλήσι=δηλαδὴ νὰ ἀποδείξω ἐγὼ τὴν εἰλικρίνειάν μου πρὸς τοὺς Ἑλλήνας καὶ οὕτως ἐλκύσω τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῶν—καὶ καταβῆναι ἐμὲ εἰς τὴν ἐμὴν ἀρχὴν ἰσχυρὸν δι' εὐεργεσίας τούτω τῷ ξενικῷ, ᾧ Κῦρος πιστεύων διὰ μισθοδοσίας ἀνέβη εἰς Κούναξα—ξενικῷ ἰδὲ Α', 6', 1 «τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ»—ἀνέβη· ἰδὲ Α', α', 2 «ἀναβαίνει Κῦρος»—ὅσα=εἰς πόσα—τὰ μὲν τούτων = ἄλλα μὲν ἐκ τούτων—ὀρθὴν ἔχω=ὀρθίαν φορῶ—τὴν ἐπὶ τῇ καρδίᾳ τιάραν—ὅμων παρόντων=ἐὰν ὑμεῖς παρῇτε, ἐὰν βοηθῇτε ὑμεῖς—εὐπειῶς=εὐκόλως.

Ταῦτα γινώσκων· ποῖα ; — Τιάρᾳ· περσικὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς κωνοειδές, τὸ ὅποιον πάντες μὲν οἱ ἄλλοι ἐφόρουσαν κεκλιμένον, μόνος δ' ὁ βασιλεὺς ὀρθιον—Τὴν ἐπὶ τῇ καρδίᾳ τιάραν· ἡ ἔννοια εἶναι αὕτη, ὅτι δὲν θὰ λέγεται μὲν βασιλεὺς ὁ Τισσαφέρνης, θὰ ἔχη ὅμως τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἐλπίδα νὰ γίνῃ βασιλεὺς, ἀρκεῖ νὰ ἔχη τὴν βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων—Ἔτερος, ἦτοι αὐτὸς οὗτος ὁ Τισσαφέρνης.

§ 24—27

Εἶπεν ὁ Κλέαρχος—οὐκοῦν . . . ἀξιοί εἰσι=λοιπὸν δὲν ἀξι-

ζει, δὲν πρέπει ; —τοιούτων ὑπαρχόντων ἡμῖν εἰς φιλίαν = ἀφ' οὗ ὑπάρχουν εἰς ἡμᾶς τοιοῦτοι (ἤτοι ἰσχυροὶ) λόγοι διὰ τὰ εἶμεθα φίλοι—διαβάλλοντες=διὰ τῶν διαβολῶν των—τὰ ἔσχατα πᾶσχω=ὑφίσταμαι τὴν ἐσχάτην ποινήν, θανατώνομαι —ἐλθεῖν μοι=τὰ ἐλθῆτε εἰς τὴν σκηνὴν μου—ἐν τῷ ἐμφανεῖ=φανερᾷ, ἀπροκαλύπτως — ὄθεν=πόθεν, παρὰ τίνων — ἐκ τούτων τῶν λόγων = μετὰ τὴν συνομιλίαν ταύτην — φιλοφρονούμενος = θέλων τὰ περιποιηθῇ — μένειν παρ' ἐαυτοῦ — ἐκέλευσε = παρεκάλεσε — σύνδειπνον ποιοῦμαί τινα = προσκαλῶ τινα εἰς τὸ δεῖπνόν μου.

§ 27—30

Τῇ ὑστεραίᾳ· ἰδὲ Β', δ', 17—δῆλος ἦν οἷόμενος=ἐφάνητο ὅτι ἐπίστευεν — πᾶν φιλικῶς διακεῖσθαι τῷ Τισσαφέρνει=ὅτι εὗρισκετο εἰς φιλικωτάτας σχέσεις μετὰ τοῦ Τ'.—ἀπήγγελλε τοῖς Ἑλλησι—τούτους, οὓς ἐκέλευε Τισσαφέρνης—ἐλέγχομαι διαβάλλων=ἀποδεικνύομαι ὡς διαδολεὺς — κακόνους· ἰδὲ § 16 — συγγεγεννημένον Τισσαφέρνει· ἰδὲ § 2 — στασιάζω τινί = κάνω κόμμα ἐναντίον τινός, ἀντιπράττω κατὰ τινος — λαμβάνω πρὸς ἑαυτοῦν=λαμβάνω μὲ τὸ μέρος μου—ἔχω τὴν γνώμην πρὸς τινα=εἶμαι ἀφωσιωμένος πρὸς τινα—παραλυπῶ=παρενοχλῶ—ἐκποδὼν εἰμι = ἐκδιώκωμι — ἀντέλεγον μὴ ἰέναι=ἀντιλέγοντες ἔλεγον μὴ ἰέναι — ἰσχυρῶς κατατείνω = πολὺ ἐπιμένω—ἔστε=ἔως ἔτου—διεπράξατο· ἰδὲ Β', γ', 25 «διαπεπραγμένοι»—συννηκολούθησαν τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς—ὡς εἰς ἀγορὰν ἰόντες=ὡς ἀγοράσοντες τροφάς.

Ἐπὶ τὸ στρατόπεδον· τίνων ; — Ὑπώπτετε . . . Μένωνα· ὁ Κτησίας λέγει ὅτι ὁ Κλέαρχος καὶ ὁ Μένων «ἀεὶ διάφοροι (=ἐχθροὶ) ἀλλήλοις ἐτύγχανον, διότι τῷ μὲν Κλεάρχῳ ἅπαντα ὁ Κῦρος συνεδούλευε, τοῦ δὲ Μένωνος λόγος οὐδεὶς ἦν» — Μένωνα . . . μετὰ Ἀριαίου· ὅτι ὁ Μένων ἔμενε παρὰ τῷ Ἀριαίῳ εἰδομεν ἐν Β', δ', 1—Τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδὼν εἶναι, ἤτοι ἐπεθύμει ὁ Κλέαρχος τὰ ἐκλίπῃ ἀπὸ τὸ μέσον ὁ Μένων, διὰ τὰ μὴ ἀντιπράττει κατ' αὐτοῦ παρασύρων πρὸς τὸ μέρος τοῦ τοῦς στρατιώτας—Τῶν στρατιωτῶν τινες ἀντέλεγον· ὥστε πάντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ συνεφώνησαν μὲ τὴν γνώμην τοῦ

Κλεάρχου ἴσως ἕνεκα τῆς μεγάλης ἐπιβολῆς αὐτοῦ καὶ μόνον τινὲς ἐκ τῶν στρατιωτῶν ἐτόλμησαν νὰ διαμφισβητήσωσι τὸ ὀρθὸν τῆς ἀπαφάσεώς του—Ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ ἐπομένως ἄοπλοι.

§ 31—37

Ἐπὶ ταῖς θύραις=πρὸ τῆς σκηνῆς (πρὸλ. Α', β', 11 «ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας»)—*παρακαλοῦμαι εἶσω*=προσκαλοῦμαι μέσσω—*ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου*=διὰ τοῦ αὐτοῦ παραγγέλματος—*οἱ ἔνδον* τῆς σκηνῆς ὄντες—*ᾧτινι ἐντυγχάνοιεν* ἰδὲ Β', γ', 10 «ἐνετύγχανον τάφροις»—*κτείνω*=ἄποκτείνω—*ἑπασία*=τὸ τρέξιμον τῶν ἰππέων—*ὅ,τι ἐποιοῦν* οἱ ἰππεῖς—*ἀμφιγνοῶ*=ἄπορῶ, δὲν ἐννοῶ—*πρὶν ἤκε φεύγων*=ἕως ἔτου ἦλθε τρέχων, δρομαῖος—*τετρωμένος* ἰδὲ Β', β', 14 «διότι ἐτέτρωτο»—*ἐκ τούτου δὴ*=κατόπιν λοιπὸν—*ἔθρον'* ἰδὲ Α', η', 18 «ἤρξατο θεῖν»—*αὐτίκα ἤξειν'* ἰδὲ Β', α' 9 «αὐτίκα ἤξει»—*πιστότατοι Κύρῳ* ἰδὲ Α', ζ', 5 «πιστὸς Κύρῳ»—*γιννώσκω*=ἐκγινώσκω—*τεθωρακισμένοι* ἰδὲ Β', β', 14 «ἐθωρακίζετο»—*εἰς τριακοσίους* ἰδὲ Α', α', 10 «εἰς δισχιλίους»—*ἐγγύς εἰμι*=πλησίον εἰμαι—*εἴ τις εἶη*=εἴ τις ἦν, ἂν ὑπελείπετό τις—*τὰ παρὰ βασιλείῳς* ἰδὲ Β', γ', 4—*ἐξῆλθον* ἐκ τοῦ στρατοπέδου—*φυλαττόμενοι* ἰδὲ § 3 «ὁρώσε φυλαττόμενον»—*ἐπισιτιζόμενος* ἰδὲ Β', δ', 5 «ἐθὲν ἐπισιτιζόμεθα».

§ 38—42

Ἐπειδὴ χρονικὸν—*ἵσταμαι εἰς ἐπήκοον*=ἵσταμαι εἰς ἀπόστασιν τοιαύτην, ὥστε ὁμιλῶν νὰ ἀκούωμαι—*ἐπιορκῶν'* ἰδὲ Β', δ', 7 «ἐπιορκῆσαι»—*λύω τὰς σπονδὰς*=παρὰθίλνω τὰς συνθήκας—*ἔχω τὴν δίκην*=ἔχω ὑποστῆ τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν (πρὸλ. Α', γ', 20 «τὴν δίκην ἐπιθεῖναι»)—*ὁμόσαντες*=εἰ καὶ ὁμόσατε ἰδὲ Β', β', 8 «ὁμόσαν»—*τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς*—*νομιεῖν* μέλλων τοῦ νομίζω=θεωρῶ—*προδόντες*=ἐπεὶ προῦδοτε, ἅφ' οὗ ἐπροδῶκατε—*ἄθεος*=ἄσεβής—*ἀπολωλέκατε* παρακ. τοῦ ἀπόλλυμι—*τοῖς οὖσι ξὺν τούτοις*—*ἐπὶ τούτῳ*=κατόπιν τούτου—*δεῦρο*=ἐδῶ—*τὰ βέλ-*

τιστα=τὰ συμφυρώτατα—πρὸς ταῦτα . . . οὐδὲν ἀποκρινάμενου ἀπ᾿ ἡλθον.

Ἔστησαν· τίνες ; — Τοῦ ἐκείνου δούλου· ἰδὲ Α', ζ', β'—
Ἔλεγε Κλεάνωρ, διότι ἦτο ὁ πρεσβύτατος — Καὶ οἱ ἄλλοι·
τίνες ; ἰδὲ § 35— Ἐν τοῖς πολέμοις, ἦτοι τῷ Τισσαφέρνει καὶ
τοῖς περὶ τὸν βασιλέα—Εὐεργέται· διατί ;

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

§ 1—3

“*Όσα ἐγένετο . . . ἐν ταῖς σπονδαῖς*—ἔσχα συνέδησαν καθ’ ὅν χρόνον ἰσχυον αἱ συνθήκαι — *ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ* = ἐν τοῖς προηγουμέναις βιβλίαις—*συνειλημμένοι ἦσαν*· ὑπερσ. τοῦ συλλαμβάνομαι—*συνεπισπόμενοι*· ἄόρ. τοῦ συνεφέπομαι = συνακολουθῶ—*ἀπωλώλεσαν*· ὑπερσ. τοῦ ἀπόλλυμαι—*ἀπορία*=ἀμηχανία — *ἐννοοῦμαι*=ἔχω ἐν νῷ, συλλογίζομαι (πρβλ. Β΄, δ΄, 5 «ἐννοῶ») — *ἐπὶ ταῖς θύραις*· ἰδὲ Β΄, δ΄, 4 — *κύκλω πάντη*=ὀλόγυρα παντοῦ — *αὐτοῖς . . . πολέμιοι* — *ἀγορὰν . . . παρέξειν*· ἰδὲ Β΄, γ΄, 24 «ἀγορὰν παρέξιμεν» — *οὐδεὶς ἔτι*=κάνεις πλέον — *οὐ μεῖον ἢ μύρια στάδια* = ὅχι ὀλιγώτερον (ἄρα περισσώτερον) τῶν δέκα χιλιάδων σταδίων — *ἡγεμὼν τῆς οδοῦ*=ὁδηγὸς (πρβλ. Α΄, γ΄, 16)—*διείργω*=διεχωρίζω — *ἡ οἴκαδε ὁδός*=ἡ εἰς τὴν πατρίδα ἄγουσα ὁδός — *καταλελειμμένοι ἦσαν*· ὑπερσ. τοῦ καταλείπομαι—*εὐδηλον*=ὀλοφάνερον — *νικῶντες*=εἰ νικῶν — *κκτακάνοιν ἄν*· ἄόρ. τοῦ κατακαίνω· ἰδὲ Α΄, ι΄, 7 «κατέκανε οὐδένα» — *ἡττωμένων αὐτῶν*=εἰ αὐτοὶ ἡττῶντο—*λειφθεῖν ἄν*· ἄόρ. τοῦ λείπομαι=ὑπολείπομαι, σώζομαι—*ἀθυμῶς ἔχω*=ἀθυμῶ, ἀπελπίζω — *εἰς τὴν ἐσπέραν* = κατὰ τὴν ἐσπέραν — *γεύομαι σίτου*=τρώγω — *ἀνακαίω*=ἀνάπτω — *ἐπὶ τὰ ὅπλα*=εἰς τὸ στρατόπεδον (πρβλ. Β΄, δ΄, 20)—*ἐτύγχανεν ὢν* — *καθεύδω*=κοιμῶμαι — *ὄψεσθαι ἔτι*=ἔτι θὰ ἴδωσι πλέον τὸ ῥῆμα ; — *οὕτω διάκειμαι*=εἰς τοιαύτην ψυχικὴν διάθεσιν εὐρίσκομαι.

Οἱ στρατηγοί· οἱ πέντε ἐκ τῶν ὀκτῶ (Β΄, ε΄, 31 καὶ 37)—*Ἐπὶ ταῖς θύραις βασιλέως*, ἥτοι πλησίον τῆς Βαβυλῶνος — *Στάδια*· περὶ τούτων ἰδὲ Α΄, γ΄, 17 — *Διείργον* αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πατρίδος— *Οὐδὲ ἱππέα οὐδένα ἔχοντες*, ἐν ᾧ δ βασιλεὺς εἶχε πολλοὺς ἱππεῖς καὶ πλείστου ἀξίους (Β΄, δ΄, 6).

§ 4—10

Μετεπέμψατο· ἰδὲ Α', α', 2 «Κῦρον μεταπέμπεται» — οἶκον = ἐκ τῆς πατρίδος — ξένος· ἰδὲ Α', α', 10 — ὃν (Κῦρον) αὐτός (ὁ Πρόξενος) ἔφη νομίζειν κρείττω (= ὠφελιμώτερον) ἑαυτῷ τῆς πατρίδος — ἀνακοινοῦμαι τινι = συσκέπτομαι μετὰ τινος — ὑποπιτεύω = φοβοῦμαι — μὴ τὸ γενέσθαι τὸν Ξενοφῶντα φίλον Κύρῳ εἶη ὑπαίτιόν τι πρὸς τῆς πόλεως — μήπως τὸ νὰ γίνῃ ὁ Ξ. φίλος τοῦ Κ. δώσῃ ἀφορμὴν κατηγορίας αὐτοῦ ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του — οὐ ἐδόκει = διότι ἐθεωρεῖτο — ἀνακοινῶ τινι = ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος — ἐπήρετο· ἄορ. τοῦ ἐπερωτῶ — κάλλιστα καὶ ἄριστα· ἰδὲ Β', α', 17 «κάλλιστον καὶ ἄριστον» — ἔρχομαι ὁδόν = πορεύομαι, ταξιθεύω — ἐπινοεῖ· ἰδὲ Β', ε', 4 «ἐπινοοῦμεν» — καλῶς πράττω = ἐπιτυχάνω τὸν σκοπὸν μου — ἀνεῖλεν· ἄορ. τοῦ ἀναιρῶ = δηλῶ διὰ χρημοῦ, χρησιμοδοτῶ — θεοῖς, οἷς ἔδει θύειν = θεοῦς, οἷς ἔδει θύειν αὐτόν — πάλιν ἔρχομαι = ἐπανέρχομαι — μαντεία = χρητισμός — αἰτιῶμαι τινά = κατηγορῶ τινά — λῶον = καλύτερον, συμφορώτερον· τὸ θετικόν ; — κρίνας ἰτέον αὐτῷ εἶναι = κρίνας ὅτι ἔδει αὐτὸν ἰέναι, κρίνας ὅτι αὐτὸς ἔπρεπε νὰ ταξιθεύσῃ — ἐπυνθάνετο παρὰ τοῦ Ἀ. πόλῳνος — ὅπως πορευθεῖν ἂν = πῶς πορεύεται — ἤρουν· ἄορ. τοῦ ἐρωτῶ — θυσάμενος οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς = θυσάμενος τοῖς θεοῖς, οὓς ἀνεῖλεν ὁ θεός — καταλαμβάνω τινά = εὕρισκω, συναντῶ τινά — μέλλω ὀρμᾶν = σκοπεύω νὰ πορεύωμαι — ἡ ἄνω ὁδὸς = ἡ πρὸς τὰ ἄνω (τὰ μεσόγεια) πορεῖα, ἡ ἀνάβασις — εἶπε δὲ Κῦρος — ἐπειδὴν τάχιστα = εὐθύς ὥς — λήξῃ· ἄορ. τοῦ λήγω = λαμβάνω τέλος, τελειώνω — ἀποπέμπω τινά = ἀποστέλλω τινά εἰς τὴν πατρίδα του — στόλος = ἐκστρατεία — ὀρμῇ = πορεῖα (πρὸλ. ἄνω, ὀρμᾶν) — φοβούμενοι καὶ ἄκοντες = εἰ καὶ ἐφοβοῦντο καὶ οὐκ ἐβούλοντο — δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου = αἰσχυνόμενοι καὶ ἀλλήλους καὶ Κῦρον.

Ξένος ὢν ἀρχαῖος· φαίνεται ὅτι ὁ Πρόξενος ἔγινε φίλος τοῦ Ξενοφώντος, ὅτε παῖς ὢν ἦλθεν εἰς Ἀθήνας πρὸς τελειοτέραν μόρφωσιν — Ὁ Κῦρος συνεπολέμησε Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας κατὰ τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (407—404 π. Χ.) — Θεοῖς οἷς ἔδει θύειν· ἐν βιβλίῳ Δ', α', 22 ἀναφέ-

ρεται ὁ θεός, ὃν ἐδήλωσεν ὁ Ἀπόλλων, δηλαδὴ ὁ Ζεὺς—**Ἡσχύ-
νοντο ἀλλήλους**, ἵνα μὴ φανῶσι δειλοί, ἥσχύοντο τὸν Κῦρον,
ἵνα μὴ φανῶσιν ἀχάριστοι καὶ δειλοὶ ὅμα.

§ 11—14

Ἀπορία ἦν τοῖς Ἕλλησιν—**μικρὸν=ὀλίγον—λαχὼν=ἀόρ-
του λαγχάνω ὕπνου=λαμβάνω ὕπνον, κοιμῶμαι—ὄναρ=ὄνει-
ρον—σκηπτὸς=κεραυνὸς—ἐκ τούτου=ἐνεκα τούτου—περίφο-
βος=ἐντρομος ἐκ φόβου—τῇ μὲν . . . τῇ δὲ=ἄφ' ἑνὸς μὲν . . .
ἄφ' ἑτέρου δὲ—ἔδοξεν ἰδεῖν ἐν τῷ ὄνειρῳ=ὠνειρεύθη—(ἐφο-
βεῖτο) μὴ οὐδύναται. . . ἀλλ' εἵργοιτο=μήπως δὲν θά δύναται,
ἀλλὰ θὰ ἐμποδίζεται—πάντοθεν=πανταχόθεν, ἀπὸ ὅλα τὰ
μέρη—ὁποῖόν τι μὲν ἔστι=ποῖαν μὲν λοιπὸν σημασίαν ἔχει,
τί σημαίνει—τὸ ἰδεῖν τινα ὄναρ τοιοῦτον—ἔξσεσι τινι σκοπεῖν
—γὰρ=δηλαδὴ—ἐπειδὴ χρονικὸν—ἐννοία ἐμπέπτει τινὶ =
σκέψις ἐπέρχεται εἰς τινα, σκέπτεται τις—κατάκειμαι=εἶμαι
πλαγιασμένος, ἦτοι ἀδρανής, ἀργός—προβαίνει=προχωρεῖ—
εἰκός ἐστι=πιθανόν εἶναι—γίγνομαι ἐπὶ τινι=ὑποτάσσομαι εἰς
τινα (πρὸλ. Α', α', 4 «ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ») — τί ἐμποδῶν
ἐστι μὴ οὐχὶ ἀποθανεῖν ἡμᾶς=τί θὰ ἐμποδίσῃ ν' ἀποθάνωμεν
ἡμεῖς—ἐπιδόντας=ἐπειδὴν ἐπιδώμεν, ἄφ' οὗ πρότερον ζήσωμεν
καὶ ἴδωμεν—τὰ χαλεπώτατα=τὰ τρομερώτατα—ὕβριζομένους
=ὀνειδιζόμενοι, ἐξευτελιζόμενοι—ὅπως ἀμυνόμεθα=πῶς
ἀμυνόμεθα μέλλων τοῦ ἀμύνομαι=υπερασπίζω ἑμαυτὸν—
ὥσπερ ἐξὸν^ε=ὥς εἰ^ε ἐξῆν' ἰδὲ Β', ε', 22 «ἐξὸν ὑμᾶς ἀπολέ-
σκι»—ἡ συχίαν ἄγω=ἡσυχάζω, ἀπρακτῶ—τὸν ἐκ ποίας πό-
λεως στρατηγὸν=ποῖον στρατηγὸν καὶ ἐκ ποίας πόλεως ὄντα—
προσδοκῶ (ὑποτ.)=νὰ περιμένω—ποῖαν ἡλικίαν ἐλθεῖν ἑμαυ-
τῷ=πόσων ἐτῶν νὰ γίνω—τῆμερον=σήμερον—προδίδωμι
ἑμαυτὸν τοῖς πολεμίοις=παραδίδομαι εἰς τοὺς ἐχθρούς.**

Εἶδεν ὄναρ ἐπίστευον οἱ ἀρχαῖοι ὅτι τὰ ἐκ Διὸς πεμπόμενα
ὄνειρα προεδήλουν τὴν βούλησιν αὐτοῦ—Τὸ ὄναρ ὁ Ξενοφὼν
ἔκρινε μὲν ἀγαθόν, διότι εἶδε φῶς μέγα, ὕπερ ἐδήλου σωτηρίαν,
ἔκρινεν ὅμως καὶ κακόν, πρῶτον μὲν, διότι ἔστειλεν αὐτὸ ὁ
Ζεὺς, ὅστις ὡς βασιλεὺς τῶν θεῶν καὶ προστάτης τῶν ἐπὶ τῆς
γῆς βασιλέων καὶ ἄρα καὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν πιθανὸν νὰ

ἦτο ἐναντίος εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἔπειτα δέ, διότι τὸ πῦρ περι-
κύκλωσε τὴν οἰκίαν, τὸ ὅποιον ἐδήλου ὅτι καὶ οἱ Ἕλληνες ἴσως
ἤθελον περικυκλωθῇ ὑπὸ πολλῶν δυσχερειῶν ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ
βασιλέως—*Ποίαν ἡλικίαν ἐλθεῖν ἐμαυτῷ* ὅτε ταῦτα συνέβαι-
νον, ὁ Ξενοφῶν ἦτο τριάκοντα περίπου ἐτῶν· ἰδὲ εἰσαγωγὴν.

§ 15—25

Ἀνίσταμαι=ἀνεγείρομαι—*κατακεῖσθαι* ἔτι· ἰδὲ § 13—*ἐν*
οἷοις πράγμασι=ἐν ποίᾳ (δυσκόλῳ) θέσει — *δηλόν ἐστιν ὅτι*—
ἐξέφηναν· ἄρ. τοῦ *ἐκφαίνω*=κηρύττω φανερά—*πρὶν*=παρὰ
ὅτε—*οὐδὲν*=οὐδὲ ὅλως — *ἀντεπιμελοῦμαι*=φροντίζω ἐπίσης
(πρὸλ. ἀντιποιεῖσθαι) — *ὅπως ἀγωνιούμεθα*· πρὸλ. § 14 «ὅπως
ἀμυνόμεθα»—ὡς *κάλλιστα*· πρὸλ. Α', γ', 11 «ὡς ἀσφαλέστατα».

Καὶ μὴν· ἰδὲ Α', ζ', 5—*εἰ ὑψησόμεθα μέλλων τοῦ ὑφίε-*
μαι=ταπεινοῦμαι, ὑποχωρῶ—*πείσεσθαι*· μέλλων τοῦ *πάσχω*·
ὅς=ἄφ' οὗ αὐτός—*ὁμομήτριος*=ὁ ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς γεννη-
θεῖς—*καὶ τεθνηκότος ἤδη*=καίπερ νεκροῦ ἤδη ὄντος—*ἀποτε-*
μών· ἄρ. τοῦ *ἀποτέμνω*· πρὸλ. Α', ι', 1—*ἀνασταυρῶ*=κρεμῶ
ἐπάνω εἰς σταυρὸν—*ἡμᾶς δὲ*=ἡμεῖς δὲ—*οἷς οὐδεὶς πάρεστιν*=
τοὺς ὁποίους οὐδεὶς προστατεύει—ὡς. . . *ποιήσοντες καὶ ἀποκτε-*
νοῦντες· ἰδὲ Α', α', 3 «ὡς ἀποκτενῶν»—*τί οἴόμεθα παθεῖν ἂν*
=*τί οἴόμεθα πείσεσθαι*—*ἐπὶ πᾶν ἔρχομαι*=πᾶν μέσον μετα-
χειρίζομαι, κάμνω ὅτι ἡμπαρῶ — *αἰκίζομαι*· *τινα τὰ ἔσχατα*=
βασανίζω *τινὰ σκληρότατα* — *παρέχω φόβον τινὶ*=ἐμβάλλω
φόβον εἰς *τινα*—*ἀλλὰ τοι πάντα ποιητέον ἐστὶν ἡμῖν*=λοιπὸν
βέβαια πάντα πρέπει νὰ πράξωμεν—*ὅπως μὴ*=προσπαθοῦντες
πῶς νὰ μὴ.

Ἔστε=ἕως ὅτου—*οὐποτε*=οὐδέποτε—*παύομαι*=παύω—
οἰκτίρω· *τινὰ*=ἐλεεινολογῶ *τινα*, *λυποῦμαι*· *τινα*—*διαθεώμενος*
αὐτῶν ὅσῃν . . . *χώραν ἔχοιεν*=διαθεώμενος ὅσῃν *χώραν* αὐτοὶ
ἔχουσι· *διαθεῶμαι*=παρατηρῶ μετ' ἀκριδείας—ὡς = πόσον—
ὅσον χρυσὸν δέ, ὅσῃν ἐσθῆτα δὲ—*ἐσθῆς* (περιληπτ.) = ἐσθῆ-
τες, ἐνδύματα—*τὰ τῶν στρατιωτῶν*=τὴν θέσιν, τὴν κατάστασιν
τῶν στρατιωτῶν *μας*—*ὁπότε ἐνθυμοίμην*=ὁσάκις ἐσκεπτόμην
(πρὸλ. Α', θ', 7 «ὁπότε βούλοιτο») — *ὅτι οὐδενὸς τούτων τῶν*
ἀγαθῶν μετέη ἡμῖν=ὅτι δηλαδὴ οὐδενὸς τούτων τῶν ἀγαθῶν

μετείχομεν ἡμεῖς—εἰ μὴ πρῖαιμέθα αὐτό· ἄρ. τοῦ ὠνούμαι= ἀγοράζω — ἥδειν ὀλίγους ἔτι ἔχοντας τοῦτο (=ταῦτα τὰ χρήματα), ὅτου ὠνησόμεθα=μὲ τὰ ὅποια νὰ ἀγοράσωμεν—ἄλλως πως ἢ ὠνουμένους = μὲ ἄλλον τινὰ τρόπον ἢ ἀγοράζοντες— ἥδειν κατέχοντας ἡμᾶς ὄρκους = ἐγνώριζον ὅτι ἐδέσμευσον ἡμᾶς ὄρκοι—ἐνίοτε . . . ἐφοβούμην.

“*Ἐλυσαν τὰς σπονδάς·* ἰδὲ Β', ε', 38 «τὰς σπονδὰς λύων» —δοκεῖ μοι λελύσθαι = φρονῶ ὅτι ἔχει λυθῆ, ἔχει λήξει — ὕβρις = αὐθαχεσία, ἀλαζονεία — ἄθλα=ὡς ἄθλα· ἰδὲ Α', θ', 10—τούτοις ἡμῶν ὁπότεροι ἂν ὦσιν=διὰ τούτους ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, οἵτινες—ἀμείνων=ἀνδρείότερος· τὸ θετικόν; — ἀγωνοθέται· πρὸλ. Α', θ', 10 «ἀγῶνα ἔθηκε» — ὡς τὸ εἰκὸς ἐστι — ἐπιωρκήσασιν αὐτούς· ἰδὲ Β', θ', 7 «θεοὺς ἐπιωρκήσαι» — ὀρῶντες=εἰ καὶ ἐωρῶμεν — στερεῶς=σταθερῶς, αὐστηρῶς — τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· ἰδὲ Β', ε', 7 — δοκεῖ μοι ἐξεῖναι ἡμῖν ἰέναι=νομίζω ὅτι ἔξεστιν ἡμῖν ἰέναι — σὺν φρονήματι πολὺ μείζονι· φρόνημα=θάρρος.

Ἰκανώτερα τούτων = ἰκανώτερα τῶν σωματίων τούτων — θάλλπος=ζέστη — φέρω=ὑποφέρω—τρωτὸς (τιτρώσκω)=ὁ δυνάμενος νὰ πληγωθῇ—θνητὸς=ὁ δυνάμενος νὰ φονευθῇ—μᾶλλον· ἰδὲ Β', ε', 13 «μᾶλλον ἂν κολάσαισθε» — τὸ πρόσθεν = πρότερον.

Ἀλλὰ γὰρ ἴσως=ἀλλ' ἐπειδὴ ἴσως—πρὸς τῶν θεῶν· ἰδὲ Β', α', 17—ἐφ' ἡμᾶς = πρὸς ἡμᾶς — ἄλλους=ἐξ ἄλλων σωματίων ἄνδρας—παρακαλοῦντας· μέλλων τοῦ παρακαλῶ = παρακινῶ—ἀρξώμεν τοῦ ἐξορμῆσαι=ὥς ἀρχίσωμεν νὰ παρακινήσωμεν — ἀρετὴ = ἀνδρεία — φαίνομαι = ἀναδεικνύομαι — ἀξιόστράτηγος=ἄξιος στρατηγός — ἐξορμαῖν τοὺς ἄλλους — βούλομαι=εἶμαι πρόθυμος—τάττω = διατάσσω — ἡγεῖσθαι ὑμῶν = νὰ διοικῶ ὑμᾶς — οὐδέν· ἐπίρρημα — τὴν ἡλικίαν μου, ἥτις εἶναι μικρὰ ὡς πρὸς στρατηγόν — ἡγοῦμαι ἀκμάζειν =νομίζω ὅτι εἶμαι ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ὅτι ἔχω ἀκμαίως δυνάμεις — ἐρύκω=ἀπομακρύνω—τὰ κακὰ=οἱ κίνδυνοι.

Συγκαλεῖ τοὺς λοχαγοὺς τοῦ Προξένου· διατὶ πρῶτον τούτους :—Οἷς κηδεμῶν οὐδεῖς, ὅπως τῷ Κύρῳ κηδεμῶν παρῇν ἢ Παρύσχις—Ἔστε αἱ σπονδαὶ ἦσαν, περὶ ὧν ἐν Β', γ',

24—29—*Ἐλυσαν τὰς σπονδάς*· πῶς ; — *Υβρις* ἡ ἐπιδειχθεῖσα πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἐν ταῖς σπονδαῖς — *Ψύχη* καὶ *θάλη* κατὰ πληθυντικόν, διότι νοσούντι οἱ ποικίλοι βαθμοὶ τοῦ ψύχους καὶ τῆς ζέσεως — *Τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μάλλον*, διότι καὶ εἰς τὰ πολεμικὰ δὲν ἦσαν ἡττημένοι ἐπαρκῶς καὶ ὀπλισμὸν δὲν εἶχον καλόν — *Ὡσπερ τὸ πρόσθεν*· ἰδὲ Α', ι', 6.

§ 26—33

Βοιωτιάζω τῇ φωνῇ = ὁμιλῶ τὴν διάλεκτον τῶν Βοιωτῶν — *ὅτι φλυαροίη ὅστις λέγει* = ὅτι φλυαρεῖ ὁ λέγων — ἄλλως πῶς· ἰδὲ § 20 — *τυχεῖν ἂν σωτηρίας* = ὅτι τύχοι ἂν σωτηρίας, ὅτι σωθεῖν ἂν — *πείσας βασιλέα δοῦναι σωτηρίαν* — *ἤρχετο*· παρὰ τοῦ ἄρχομαι — *μεταξὺ ὑπολαβὼν* = διακόψας αὐτὸν λέγοντα (πρὸλ. Β', α', 15) — *ὦ θανμασιώτατε* = ὦ παροδοξότατε — *γινῶσκεις* = καταλαμβάνεις — *μέμνημαι* = ἐνθυμούμαι — *ἐν ταύτῳ γε μέντοι ἦσθα τούτοις* = καὶ ὅμως εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἀκριδῶς με τούτους ἦσο — *μέγα φρονῶ ἐπὶ τινι* = ἐπαίρομαι, ὑπερηφανεύομαι διὰ τι — *πέμπων κήρυκας* — *παρασκηνῶ τινι* = στρατοπεδεύω πλησίον τινός — *ἔστε σπονδῶν ἔτυχε*· πρὸλ. Β', ε', 30 «ἔστε διεπράξατο» — *κελεύω* = προτρέπω, συμβουλεύω — *εἰς λόγους τινὶ ἔρχομαι* = μεταδιδίωκω πρὸς τινὰ εἰς συνέντευξιν — *παίομαι* = δέρομαι — *κεντοῦμαι* = λογχίζομαι — *τλήμων* = ταλαίπωρος, δυστυχής — *καὶ μάλα ἐρῶντες τούτου* = εἰ καὶ μάλα ἐρῶσι τούτου (τοῦ ἀποθανεῖν, τοῦ θανάτου)· *ἐρῶ τινος* = σφοδρῶς ἐπιθυμῶ τι — *κελεύεις δὲ ἡμᾶς ἰόντας πάλιν παρὰ βασιλέα πειρᾶσθαι πείθειν αὐτόν*, ὅπως ἀποσώσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα — *προσίεμαί τινα εἰς ταῦτόν* = δέχομαί τινα εἰς τὸ ἴδιον μέρος, συναναστρέφομαί τινα — *ἀφελομένους τε αὐτόν τὴν λοχαγίαν* = καὶ ἀφ' οὗ ἀφαιρέσωμεν ἀπ' αὐτοῦ τὸν βαθμὸν τοῦ λοχαγοῦ, ἀφ' οὗ καθαιρέσωμεν αὐτόν — *ἀναθέντας ἄρ. τοῦ ἀνατίθηναι* τινι σκευή· πρὸλ. Β', β', 4 «ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια» — *ὥς τοιοῦτῳ* = ὥς σκευοφόρῳ ζῳφῳ — *καταισχύνω* = ἐντροπιάζω, ἀτιμάζω — *ὅτι* = διότι — *οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει τούτῳ* = οὔτε μὲ τὴν Βοιωτίαν ἔχει τι κοινὸν οὗτος, ἔχει σχέσιν τινὰ οὗτος — οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγμα — *ἀπήλασαν ἄρ. τοῦ ἀπελαύνω* = ἐκδιώκω — *τάξις* =

σῶμα στρατοῦ—σῶος=ζωντανός — *δοκῶεν δὲ οἴχοιτο* = ἀπὸ ὅποιον δὲ σῶμα εἶχεν ἐξαφανισθῇ ὁ στρατηγός.

Ὅρῶν οὐ γινώσκεις τὴν κατάστασιν, εἰς ἣν εὐρισκόμεθα μετὰ τὴν παρασπονδίαν τῶν βαρβάρων καὶ τὴν δολοφονίαν τῶν στρατηγῶν—*Ἐν ταύτῳ ἦσθα τοῦτοις*· ἐννοεῖ τὰ ἐν Β', α', 8 ἱστορούμενα—*Παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ*, ὡς διηγεῖται ἐν Β', 6', 15—16—*Ὡσπερ Λυδὸν ἀμφοτέρω τὰ ὄντα τετραυπημένον*· ὁ Ἀπολλωνίδης φαίνεται ὅτι ἦτο δοῦλος Λυδός καὶ ὡς τοιοῦτος εἶχε τετραυπημένα τὰ ὄντα· ἐλθὼν δὲ εἰς Βοιωτίαν ἐξέμαθεν ἐκεῖ τὴν Βοιωτικὴν διάλεκτον καὶ ἴσως ὑπὸ τοῦ Προξένου ἀπελεύθερος γενόμενος (διὸ καὶ καλεῖται Ἑλλήν) προσελήφθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Κύρου — *Ὑποστράτηγος* φαίνεται ὅτι ἐκλείτο ὁ ἀξιωματικός, ὅστις ἀντικαθίστα τὸν στρατηγὸν ἀπόντα ἢ ἐκλείποντα.

§ 33—34

Εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὀπλῶν = ἔμπροσθεν τοῦ στρατοπέδου (πρὸλ. Β', 6', 20 «εἰς τὰ ὅπλα») — *ἐγένοντο . . . ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν*· ἰδὲ Α', 6', 9 «ἐγένοντο . . . ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους» — *μέσαι νύκτες*· ἰδὲ Α', ζ', 1 «περὶ μέσας νύκτας» — *τὰ παρόντα* = τὴν παρούσαν κατάστασιν ἡμῶν — *καὶ αὐτοῖς* = καὶ ἡμῖν αὐτοῖς.

§ 35—44

Ἐκ τούτων = ἐντεῦθεν λαβὼν ἀφορμὴν — *ἐπιστάμεθα*· ἰδὲ Α', γ', 12 «ὀρώμεν καὶ ἐπιστάμεθα» — οὗς . . . ἡμῶν — *συνειλήφασιν*· παρακ. τοῦ συλλαμβάνω — *ἐπιβουλεύουσι τοῖς ἄλλοις*· ἰδὲ Α', α', 3 «ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ» — ὡς = ἵνα — *ἡμῖν ποιητέα πάντα*· ἰδὲ § 18 — ὡς μὴ γενώμεθά ποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις· ἰδὲ § 18.

Καιρὸς = εὐκαιρία — *βλέπω πρὸς τινα* = ἔχω ἐστραμμένα τὰ βλέμματα πρὸς τινα — *ἀθυμοῦντας*· ἰδὲ § 3 «ἀθύμως ἔχοντες» — *κακὸς* = δειλός, μικρόψυχος — *αὐτοὶ τε* = καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ — *φανεροὶ ἦτε* = φάνησθε — *ἔψονται*· ἰδὲ Β', 6', 12 — *μιμῶσθαι ὁμᾶς*.

Ἴσως δέ τοι = ἴσως δὲ βέβαια — *διαφέρω τί τινος* = ὑπερέχω
Ἑμμ. Γ. Παντελάκη-Χρῆστομάθεια Β'· Ἑκδ. Ζ'

κατὰ τί τινος—χρήμασι καὶ τιμαῖς—κατὰ τὰ χρήματα καὶ τὰς τιμὰς—πλεονεκτῶ τινος—πλέον ἔχω τινός—δεῖ ἀξιοῦν ὑμᾶς αὐτοὺς—πρέπει νὰ κρίνετε ἀξίον σεῖς οἱ ἴδιοι—τοῦ πλήθους—τῶν στρατιωτῶν—προβουλεύω τινός—προνοῶ ὑπὲρ τινος—προπονῶ τινος—κασιάζω ὑπὲρ τινος—ἤν που δέη προδουλεύειν καὶ προπονεῖν τούτων ἡμᾶς· δέη· ὑποτ. τοῦ δεῖ.

Μέγα ὠφελῆσαι ἂν ὑμᾶς—ἔτι πολὺ ὠφελήσατε ἂν ὑμεῖς—ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν—ὥς συνελόντι εἰπεῖν—ἵνα συντόμως εἶπω—εὐταξία—πειθαρχία.

Καταστήσῃσθε· ἄρ. τοῦ καθίσταμαί τινα—ἐκλέγω τινά—παρὰθαρρύνω—ἐνθαρρύνω—πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι ἂν—ἔτι πολὺ ἐπὶ καιρὸν πρᾶγμα θὰ κάμετε, πολὺ θὰ ὠφελήσετε (πρβλ. ἀνωτ. «μέγιστον ἔχετε καιρόν») — αἰσθάνομαι—παρατηρῶ—ἐπὶ τὰ ὅπλα· ἰδὲ § 3—ἐπὶ τὰς φυλακὰς—εἰς τὰς φρουράς—οὕτω γ' ἐχόντων τῶν στρατιωτῶν—ἀφ' οὗ εὐρίσκονται εἰς τοιαύτην διάθεσιν, ἥτοι εἰς ἀθυρίαν—ὅ,τι ἂν τις χρήσαιο αὐτοῖς = εἰς τί δύναται τις νὰ χρησιμοποιήσῃ αὐτοὺς (πρβλ. Α', γ', 18 «τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι») — εἴτε νυκτὸς δέοι χρῆσθαι αὐτοῖς· νυκτὸς = ἐν καιρῷ νυκτός—τρέπω τὴν γνώμην τινός=μεταβάλλω τὴν σκέψιν τινός—ἐννοοῦμαι τι· ἰδὲ § 2 — πείσονται· μέλλων τοῦ πάσχω—ταῖς ψυχαῖς=μὲ τὰς ψυχὰς—ἐρρωμενέστεροι· συγκρ. τοῦ ἐρρωμένος=ισχυρός—οἱ ἀντίοι=οἱ ἀντίπαλοι—οὐ δέχονται· ἰδὲ Α', ι', 11 «οὐκ ἐδέχοντο».

Ἐντεθύμημαι· παρακ. τοῦ ἐνθυμοῦμαι τι — μαστεύω = ἐπιζητῶ, ποθῶ—ἐκ παντὸς τρόπου=μὲ πάντα τρόπον (θεμιτόν ἢ ἀθεμιτόν)—ἐγνώσασιν· παρακ. τοῦ γινώσκω=ἔχω πεποίησιν, φρονῶ (πρβλ. Β', γ', 19 «ταῦτα γινούς») — καλῶς=ἐνδόξως—διάγω=ζῶ—αὐτοὺς τε=καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς—ἀγαθός=ἀνδρεῖος—παρακαλῶ=προτρέπω.

Μέγιστον ἔχετε καιρόν, ἥτοι ἀρίστη εὐκαιρία παρουσιάζεται· τῶρ εἰς ὑμᾶς νὰ φανῇτε ὠφέλιμοι καὶ σωτήριοι εἰς τὸ στράτευμα—Ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων· τίνες ἦσαν οἱ ἀπολωλότες ;

§ 45—47

Ἀλλὰ=τῇ ἀληθείᾳ, σὲ βεβαιῶ (πρβλ. Α', ζ', 6 «ἀλλ' ἔστι

μὲν» καὶ Β', α', 4 «ἄλλ' ὧρελε μὲν Κύρος ζῆν») — ἤκουον εἶναι· πρὸλ. Β', ε', 13 — ἐφ' οἷς λέγεις = ἐπὶ τούτοις, ἃ λέγεις — ὅτι πλείστους· ἰδὲ Α', α', 6 «ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους» — κοινὸν παντὶ τῷ στρατεύματι — μέλλω = βραδύνω — ἤδη· ἰδὲ Β', β', 1 «ἤκειν ἤδη κελεύει» — αἰρεῖσθε ἄρχοντας οἱ δεόμενοι ἀρχόντων — αἰροῦμαι = ἐκλέγω — δέομαι = στεροῦμαι — ἤκετε· ἰδὲ Β', α', 9 «αὐτίκα ἤξω» — ἐλόμενοι = ἐπειδὴν ἐλησθε· ἄορ. τοῦ αἰροῦμαι — παρῆστώ· προστ. τοῦ πάρειμι = εἰμι· παρὼν — ὥς μὴ μέλλοιτο τὰ δέοντα = ἵνα μὴ ἀναδῶνται, ἵνα μὴ βραδύτερον τοῦ πρέποντος ἐκτελῶνται τὰ ἀναγκαῖα — περαίνεται τι = λαμβάνει πέρας, τελειώνει τι — ἐκ τούτου = κατόπιν τῆς προτάσεως τούτης τοῦ Χειρισόφου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

§ 1—3

Ἦιζοντο· ὑπερσ. τοῦ παθητικοῦ αἰροῦμαι = ἐκλέγομαι — ἡμέρα ὑποφαίνει = ἀρχίζει νὰ ξημερώνη — καταστήσαντας = ἐπειδὴν καταστήσωσι — χαλεπὸς = δύσκολος — ὁπότε = ἐπειδὴ — οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον = οἱ περὶ Ἀριαῖον Β', δ', 2 — ἐκ τῶν παρόντων ἀνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν = ἐκ τῆς παρούσης δυσκόλου καταστάσεως νὰ (ἀπαλλαγῶμεν καὶ οὕτω) φανῶμεν γενναῖοι ἄνδρες — μὴ ὑφίεσθαι· ἰδὲ Γ', α', 17 «εἰ ὑψηρόμεθα» — καλῶς νικῶντες = δι' ἐνδόξου νίκης — εἰ δὲ μὴ δυναμέμεθα καλῶς νικῶντες σφῆζεσθαι — ὑποχείριος γίνομαι τινι = ὑποτάσσομαι εἰς τινα — παθεῖν ἂν ἡμᾶς = ὅτι ἡμεῖς πάθοιμεν ἂν — οἶα ποιήσειαν τοὺς ἐχθροὺς = ὅποια εἴθε νὰ κάμουν εἰς τοὺς ἐχθροὺς μας.

Ἐπεὶ δὲ ἦιζοντο· τίνες ; — Οἱ ἄρχοντες· οἱ τε παλαιοὶ καὶ οἱ νέοι στρατηγοί — Προφυλακάς· περὶ τούτων ἰδὲ Β', γ', 1.

§ 4—6

Ἐπὶ τούτῳ = μετὰ τούτου· τίνα ; — λέγων καὶ . . . ὁμόσας . . . καὶ δοὺς = εἰ καὶ ἔλεγεν καὶ ὤμοσεν καὶ ἔδωκεν — ὥς εἴη = ὅτι ἦν — περὶ πλείστου ποιοῦμαι τι = καταβάλλω πᾶσαν προ-

σπάθειαν — ἐπὶ τούτοις = πρὸς βεβαίωσιν τούτων — δμόσας· ἰδὲ Β', 6', 8 — δεξιὸς δούς· ἰδὲ Β', γ', 28 «δεξιὰς ἔδοσαν» — ἡδέσθη· ἄρ. τοῦ αἰδοῦμαι = σέδομαι — ὁμοτράπεζος γίγνομαι τινι = τρώγω ἐπὶ τῆς ἰδίας τραπέζης μετὰ τινος — αὐτοῖς τούτοις = δι' αὐτῶν τούτων (τῶν λόγων καὶ τῶν ὑποσχέσεων καὶ τῶν φιλοφρονήσεων) — ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά· ἰδὲ Β', 6', 10 «ἐπεὶ τὰ πιστὰ ἐγένετο» — δείσας· ἰδὲ Α', α', 9 «ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες» — μάλιστα = ἐξόχως, ἐξαιρετικῶς — ἀποστάς· ἄρ. τοῦ ἀφίσταμαι = καταφεύγω — ἀποτείσαιντο· ἄρ. τοῦ ἀποτίνομαι τινι = τιμωρῶ τινι — κράτιστα = γενναϊότατα.

Δία ξένιον· ἐκαλεῖτο ὁ Ζεὺς ξένιος ὡς προστάτης καὶ φύλαξ τῶν ξένων, ὡς τοιοῦτος δὲ ἐπέβαλλε τὴν φιλοξενίαν καὶ ἐτιμῶρει τοὺς ἀδιαφοροῦντας πρὸς τοὺς ξένους ἢ ἀδικοῦντας αὐτούς — Ὁμοτράπεζος γενόμενος· ἰδὲ Β', ε', 26 «σύνδειπνον ἐποιήσαντο» — Ἡθέλομεν βασιλέα καθιστάναι· ἰδὲ Β', α', 4 — Ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά· ἰδὲ Β', 6', 8—9.

§ 7—32

Ἐσταλμένος· παρκκ. τοῦ στέλλομαι = στολίζομαι· στέλλομαι ἐπὶ πόλεμον κάλλιστα = φορῶ ὥραιστάτην πολεμικὴν στολήν — κόσμος τῷ νικᾶν πρόειπαι = στολισμὸς εἰς τὸν νικητὴν ἀρμόζει — δεῖ τελευτᾶν τινι = εἶναι πεπρωμένον νὰ ἀποθάνῃ τις — ὀρθῶς ἔχει = εἶναι ὀρθόν — ἀξιῶσαντα εαυτὸν τῶν καλλίστων = ἀφ' οὗ θεωρήσῃ ἑαυτὸν ἄξιον τοῦ καλλίστου κόσμου — ἐν τούτοις = ἐν τοῖς καλλίστοις, φορῶν τὸν κάλλιστον κόσμον — τῆς τελευτῆς τυγχάνω = τελευτῶ — ἤρχετο· παρκκ. τοῦ ἀρχομαι = ἀρχίζω — διὰ φιλίας ἔρχομαι τινι = φιλικὰς σχέσεις συνάπτω πρὸς τινι — διὰ πίστεως = ἐξ ἐμπιστοσύνης, πεποιθότες εἰς τὰς σπονδὰς — ἐργχειρίζω ἑμαυτὸν τινι = παραδίδομαι ἐξ τινι — ἐπιθεῖναι αὐτοῖς δίκην τούτων, ἃ πεποιθήμασι· ἰδὲ Α', γ', 10 «μὴ δίκην ἐπιθῇ μοι ὧν . . .» — τὸ λοιπόν· ἰδὲ Β', 6', 5 «τὸ λοιπόν ὁ μὲν ἤρχεν» — διὰ παντὸς πολέμου ἔρχομαι τινι = διὰ παντὸς μέσου πολέμῳ κατὰ τινος.

Πτάροννμαι = πταρνίζομαι — μιᾷ ὁρμῇ = μὲ μίαν κίνησιν, συγχρόνως — οἰωνὸς = σημεῖον — εὐχομαι τῷ θεῷ = τάζω εἰς

τὸν θεόν—*θύω σωτήρια ἱερά* = προσφέρω θυσίαν διὰ τὴν σω-
τηρίαν μου—*συνεπεύχομαι* = εὐχομαι προσέτι—*ὄτῳ δοκεῖ* =
ὅστις ἐγκρίνει, πρᾶδέχεται—*ἀνατείνω* = ἀνυψώνω.

Τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχει = τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα κα-
λῶς ἐκτελοῦνται—*ἐμπεδῶ* = φυλάττω, τηρῶ—*τοὺς τῶν θεῶν*
ὄρκους· πρβλ. Β', ε', 7—*οὕτω δ' ἔχόντων* τούτων—*εἰκός* ἐστὶ
= εὐλογον εἶναι—*ταχύ* = ταχέως—*δεινὰ* = κίνδυνοι—*εὐπετῶς*·
ἰδὲ Β', ε', 24.

Ἀναμνήσω μέλλων τοῦ ἀναμνήσκω *τινά τι* = ἀνακαλῶ
εἰς τὴν μνήμην τινός τι—*προσῆκει τινὶ* = ἀρμόζει εἰς τινα—
ἐκ πάνν δεινῶν = ἐκ μεγάλων κινδύνων—*γὰρ* = δηλαδή—
παμπληθεὶ στόλῳ = μὲ πολυάριθμον στρατόν—*ὥς ἀφανισύν-*
των· μέλλων τοῦ ἀφανίζω = ἐξαφανίζω, ἐξολοθρεύω—*ὑπο-*
στῆναι· ἄορ. τοῦ ὑφίσταμαι *τινι* = ἀνθίσταμαι, ἀντιπαρατάσσο-
μαι κατὰ τινος—*κατακάνοιεν*· ἰδὲ Α', ι', 7 «κατέκανε οὐδένα»
—*χίμαιρα* = αἷξ, κατσίκα—*ἱκανὰς* = ἀρκετὰς—*κατ' ἐνιαυ-*
τὸν = κατ' ἕκαστον ἔτος—*ἀποθύω* = προσφέρω θυσίαν, τὴν
ἑποῖαν ἔταξεν—*ἀγείρω* = συνάθροίζω—*ὧν νικῶν*—*τεκμήριον* =
σημεῖον, μνημεῖον—*γίγνομαι* = γεννῶμαι—*τρέφομαι* = ἀνα-
τρέφομαι—*δεσπότην* = ὧς δεσπότην, ὡς κύριον—*ἀλλὰ τοὺς*
θεοὺς μόνους.

Οὐ μὲν δὴ ἐρῶ τοῦτό γε = ἀλλ' ἔμως δὲν θέλω βέβαια νὰ
εἴπω τοῦτο—*ἀλλὰ* = τὸνναντίον· μάλιστα—*οὐ πολλὰι ἡμέραι*
εἰσὶ—*ἔκγονος* = ἀπόγονος—*πολλαπλασίους* = πολὺ πλείονας.

Περὶ τῆς βασιλείας Κύρου μαχόμενοι—*πολὺν*... ἀμείνο-
νας· ἰδὲ Γ', α', 23—*δήπου* = βεβαίως.

Ἀλλὰ μὴν = πρὸς δὲ τούτοις—*ἄπειροι ὄντες αὐτῶν* = εἰ
καὶ δὲν εἶχετε λάβει πείρην αὐτῶν, ἂν καὶ δὲν ἐγνωρίζετε πῶς
μάχονται αὐτοὶ—*ἄμετρος* = ἀμέτρητος—*πάτριον φρόνημα* =
γενναιοψυχία κληρονομηθεῖσα παρὰ τῶν προγόνων—*εἰς αὐτοὺς*
= κατ' αὐτῶν—*πεῖραν ἔχω τινός* = ἔχω δοκιμάσει τινά—*οὐ*
θέλουσι = δὲν τολμῶσι—*δέχομαι τινα* = ὑπομένω τὴν ἐπίθε-
σίν τινος—*τί ἔτι προσῆκει ὑμῖν* = τί πλέον, ἤτοι οὐδὲν πλέον
ἀρμόζει εἰς σᾶς.

Μηδὲ δόξητε = μηδὲ νομίσητε—*μέντοι* = δέ—*μεῖον ἔχειν*
τοῦτο = ὅτι μειονεκτεῖτε, εἰσθε ὑποδεέστεροι (τῶν ἀντιπάλων)

κατὰ τοῦτο — τάττομαι σύν τινι = εἶμαι σύμμαχος τινος — ἀφεστήκασι παρακ. τοῦ ἀφίσταμαι — κακίονες· ἰδὲ Α', γ', 18 «κακίους εἶναι» — ἔφυγον ἐκείνους = φοβηθέντες ἐκείνους ἔφυγον — γοῦν = τοῦλάχιστον, ἀπόδειξις εἶναι ὅτι — φυγῆς ἄρχω = κἀνῶ ἀρχὴν φυγῆς — κρεῖττον = προτιμότερον, ὠφελιμώτερον — τάξις = στρατός.

Πῶποτε = ποτὲ ἕως τῶρα — δηχθεῖς· ἀόρ. τοῦ δάννομαι = θαγκάνομαι — οὐκοῦν = λοιπόν — ὄχημα (ἐνταῦθα) = στήριγμα, τὸ ἔδαφος τῆς γῆς — βεβηκότες· παρακ. τοῦ βαίνω = πατῶ, βαδίζω — παίσομεν· μέλλων τοῦ παίω = κυπῶ — ἦν τις προσίῃ ἡμῖν = ἐάν τις ἐφορμᾷ καθ' ἡμῶν — μᾶλλον τευξόμεθα· ἰδὲ Β', ε', 13 «μᾶλλον ἂν κολάσασθε» — τευξόμεθα· μέλλων τοῦ τυγχάνω τινός = ἐπιτυγχάνω, κατορθώνω τι — προσέχω τινὶ = ὑπερέχω εἰς τι.

Δῆ = πράγματι — θαρσῶ τι = δὲν φοβοῦμαι τι (πρὸλ. Α', γ', 8 «ἔλεγε θαρρεῖν») — οὐκέτι = οὐχὶ πλέον — ἀγορὰν παρέξει· ἰδὲ Ι', α', 2 «ἀγορὰν παρέξει» — τοῦτο ἄχθεσθε· ἰδὲ Α', α', 8 «οὐδὲν ἤχθετο» — ἢ τούτους τοὺς ἄνδρας — λαβόντες = συλλαβόντες — εἴσονται· μέλλων τοῦ οἶδα — ἀμαρτάνω τι περὶ τινά = βλάπτω, ἀπατῶ τινά — ψυχῇ = ζωῇ — ὠνεῖσθαι = ἀγοράζειν — ἧς = ἧν — μικρὰ μέτρα = μικρὰ ποσότης — πολλοῦ ἀργυρίου = ἀντὶ πολλῶν χρημάτων — μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας ἡμᾶς = ἐν ᾧ οὐδὲ τοῦτο τὸ ἀργύριον πλέον εἴχομεν — αὐτούς = ἡμᾶς αὐτούς — λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια — ἦν περ κρατῶμεν· ἰδὲ Α', ζ', 8 «ἐὰν κρατήσωσι».

Ἄπορον πράγμα εἶναι = ὅτι εἶναι τι ἀδιάδατον, ὅτι εἶναι ἀδιάδατοι — διαβάντες αὐτούς — εἰ ἄρα = μὴ τυχόν — πρόσσω = μακρὰν — προσιοῦσί τισι = ἔταν προσέρχονται, πλησιάζωσι τινες.

Διήσουσι· μέλλων τοῦ διήμι = ἐπιτρέπω τὴν διάδοσιν — οὐδ' ὥς = οὐδ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει (πρὸλ. Α', η', 21 «οὐδ' ὥς ἐξήχθη διώκειν») — ἡμῖν ἀθυμητέον ἐστί = δεῖ ἡμᾶς ἀθυμεῖν — οὐκ ἂν φαίμεν = οὐ φήσομεν (φημί) — βελτίων = ἀνδρειότερος — ἐρυμνά· ἰδὲ Α', ῥ', 8 «βασίλεια ἐρυμνά» — τὴν χώραν ταύτην καρποῦνται = διαρπάζουσι τοὺς καρποὺς τῆς χώρας ταύτης (τῶν Περσῶν) — χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι = ὅτι

χρῆ μήπω φαίνεσθαι, ὅτι πρέπει νὰ μὴ φαινώμεθα ἀκόμη —
 ὁρμῶμαι οἶκαδε=ἐκκινῶ πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὴν πατρίδα—κα-
 τασκευάζομαι=τακτοποιοῦμαι, προετοιμάζομαι —ὡς οἰκῆσον-
 τας αὐτοῦ=ὡς ἂν ἐσκοπεύομεν νὰ κατοικήσωμεν ἐδῶ — ὁμη-
 ρος = ἄνθρωπος χρησιμεύων ὡς ἐνέχυρον — τοῦ ἀδόλως ἐκ-
 πέμψειν = ὑπὲρ τῆς ἀδόλου (ἀσφαλοῦς) ἀποχωρήσεως των —
 ὁδοποιῶ τινι=κατασκευάζω ἀμειψιτὸν ὁδὸν διὰ τινά — τέθριπ-
 πον=ἄμαξα συρομένη ὑπὸ τεσσάρων ἵππων — τρισάσμενος =
 λίαν ἄσμενος, μετὰ πλείστης χαρᾶς — μένειν αὐτοῦ.

Ἄλλὰ γὰρ = ἀλλ' ὅμως — δέδοικα = ῥοβοῦμαι — ἐν ἀφθό-
 νοις βιοτεύω = ζῶ ἔχων ἀφθονὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα —
 μὴ ἐπιλανθάνομαι τινος=λησμονῶ τι — ἡ οἶκαδε ὁδὸς = ἡ εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφή — ἐκὼν πέ-
 νομαι = ἐκουσίως εἶμαι πέννης, θέλω καὶ εἶμαι πτωχός — ἐξόν·
 ἰδὲ Β', ε', 21 «ἐξὸν ὑμᾶς ἀπολέσαι» — σκληρῶς πολιτεύω =
 μετὰ στερήσεων ζῶ ἐν τινὶ πόλει — κομίζομαι = κομίζω ἐμκυ-
 τόν, ἔρχομαι.

Ἄλλὰ γὰρ = ἀλλὰ βεβαίως — δῆλόν ἐστιν ὅτι — οἱ κρα-
 τοῦντες = οἱ νικῶντες — ὅπως ἂν πορευοίμεθα = πῶς πο-
 ρευτόμεθα — ὡς ἀσφαλέστατα· ἰδὲ Ι', α', 16 «ὡς κάλλιστα» —
 μάχεσθαι ἡμᾶς — ὡς κράτιστα=γενναϊότατα.

Τὰ ξεύγη στρατηγεῖ ἡμῶν = τὰ ὑποζύγια ζῶα κανονίζουν
 τὴν πορείαν ἡμῶν — ὅπῃ = ὅπου — ὄχλος=ἐνόχλησις, δυσκο-
 λία — ἄγειν=φέρειν — οὐδέν· ἐπίρρημα — ἀπαλλάττω = ἐξα-
 φανίζω — κρατουμένων ἡμῶν=ἂν νικώμεθα ἡμεῖς — ἀλλότρια
 γίγνεται=εἰς ξένας χεῖρας περιέρχονται.

Δοιπόν μοί ἐστι = ὑπολείπεται μοι — ἐξενεγκεῖν· ὁρ. τοῦ
 ἐκφέρω=κηρύττω — πρὶν = παρὰ ἀφ' οὗ — ἀρχόντων=στρα-
 τηγῶν — πειθομένων αὐτοῖς — περιγενέσθαι αὐτῶν τῷ πο-
 λέμῳ = νὰ φανῶμεν ὑπέρτεροι αὐτῶν ἐν τῇ πολέμῳ — λαμβάνω
 τινά=συλλαμβάνω τινά — ἀταξία = ἑλλειψις πειθαρχίας — ἀπο-
 λέσθαι ἂν ἡμᾶς=ὅτι ἀπολοίμεθα ἂν ἡμεῖς — οἱ ἀρχόμενοι=
 οἱ κατώτεροι, οἱ στρατιῶται — πειθόμενοι μᾶλλον = εὐπειθέ-
 στεροι — δεῖ ψηφίσασθαι· ὁρ. τοῦ ψηφίζομαι = ἀποφασίζω —
 τὸν ἀεὶ ἐντυγχάνοντα ὑμῶν τῷ ἀπειθοῦντι· ἀεὶ = ἐκάστοτε·
 ἐντυγχάνω τινί· ἰδὲ Α', γ', 1 «οἷς ἐνετύγχανε» — κολάζω =

τιμωρῶ — ἐψευσμένοι ἔσονται· τετελ. μέλλων τοῦ ψεύδομαι = διαψεύδομαι, ἀπατώμαι — ὄψονται· μέλλων τοῦ ὁρῶ — Κλεάροχους = στρατηγούς ὁμοίους μετὸν Κλ. — κακῶ = δειλῶ.

Ὡρα ἐστὶ καὶ περαίνειν ἐμὲ τὸν λόγον· περαίνω τι = εἰς πέρας φέρω τι, τελειώνω τι (πρὸβλ. Γ', α', 47 «ὥς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαίνοιτο») — αὐτίκα = μετ' ὀλίγον — παρέσσονται· μέλλων τοῦ πάρεμι = ἐμφανίζομαι — ὅτω δοκεῖ = ὅστις φρονεῖ — καλῶς ἔχειν· ἰδὲ Α', γ', 13 «ὅπως καλῶς ἔχοι» — ἔργον περαίνεται τι = ἐκτελεῖται, ἐφαρμόζεται τι — εἰ δοκεῖ τινι εἶναι τι ἄλλο βέλτιον — ἢ ταύτῃ = ἢ τοῦτο — ἰδιώτης· ἰδὲ Α', γ', 11 «ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν» — διδάσκω· ἰδὲ Β', ε', 6 «διδάσκειν σε βούλομαι» — δέομαι = ἔχω ἀνάγκην.

Ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον· ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων οἱ Κρήτες καὶ οἱ Σπαρτιᾶται μάλιστα συνήθιζον γὰρ στολιζόμενοι πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς μάχης, διότι τὸν πόλεμον ἐθεώρουν ὡς ἑορτὴν καὶ πανήγυριν — Οἷα πεπόνθασιν· ἰδὲ ταῦτα ἐν Β', ε', 32 — Πτάρνυται τις· ὁ πταρμός ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐθεωρεῖτο ὡς διοσημία καὶ δι' αὐτό, ὅτε ἐπτάρνυτο τις, οἱ παριστάμενοι ἔλεγον «Ζεῦ σῶσον», ἐνταῦθα δὲ καὶ προσεκύνησαν εὐχαριστοῦντες τὸν Δία ἐπὶ τῇ ἀποστολῇ τοῦ αἰσίου οἰωνοῦ — Ἐλθόντων Περσῶν ὑπὸ τὸν Δάτιν καὶ Ἀρταφέρνην τῷ 490 π. Χ. — Παμπληθεὶ στόλῳ· 100000 πεζῶν, 10000 ἱππέων καὶ 610 πλοίων ἐκτὸς τῶν ἱππαγωγῶν — Ἐνίκησαν αὐτοὺς ἐν Μαραθῶνι — Ἐέρξης ὕστερον· τῷ 480 π. Χ. — Ἐνίκων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἐν Σαλαμῖνι, ἐν Πλαταιαῖς καὶ ἐν Μυκάλῃ — Τρόπαιον = σημεῖον τροπῆς τῶν πολεμίων, νίκης σημεῖον· συνέκειτο δὲ τοῦτο ἐξ ὅπλων τῶν πολεμίων, τὰ ὅποια ἐσθῆνόντο ἐπὶ ξυλίνου στόλου ἢ ἀνηρτῶντο εἰς δένδρον — Οὐ πολλαὶ ἡμέραι ἀπὸ τῆς 3 Σεπτεμβρίου (ὅτε ἐγένετο ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη) μέχρι τῆς 22 Ὀκτωβρίου — Πολλαπλασίους ἐνικᾶτε· πόσους ἰδὲ Α', ζ', 11 — Ἐφυγον ἐκείνους, ὡς ἐλέχθη ἐν Α', ι', 1 — Ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσιν ἱππεῖς· ἰδὲ Β', δ', 6 καὶ Γ', α', 2 — Τοὺς ποταμούς· Εὐφράτην καὶ Τίγρητα — Μισοὺς... Πισίδας... Λυκάονας· περὶ τούτων ἰδὲ Α', α', 11 καὶ 6', 12 καὶ Β', ε', 13 — Λωτοφάγοι ἐννοοῦνται οἱ ἑταῖροι τοῦ Ὀδυσσέως, οἵτινες ἔφαγον λωτὸν ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Λωτοφάγων ἐπὶ τῆς Ἀσιουκῆς παρα-

λίας καὶ δὲν ἤθελον ἔπειτα νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεύος· ὁ δὲ λωτὸς εἶναι ἀκανθῶδές τι δένδρον (εἶδος ζιζυφιάς), οὕτινος ὁ καρπὸς, λωτὸς καὶ αὐτὸς καλούμενος, ἔχει γεῦσιν γλυκεῖαν ὡς σύκου.

§ 33

Εἰ δεῖ=ἐὰν ὑπάρχῃ ἀνάγκη — οἷς λέγει = ἃ λέγει — καὶ αὐτίκα = καὶ κατόπιν — ἐξέσται ἡμῖν σκοπεῖν = θὰ δυνήθωμεν νὰ ἐξετάσωμεν — δοκεῖ μοι εἶναι ἄριστον ψηφίσασθαι ὡς τάχιστα ἃ νῦν εἴρηκε.

§ 34—39

Ἀκούσατε ταῦτα, ὧν προσδοκεῖ μοι = ἃ προσέτι δοκεῖ μοι, ὅσα πρὸς τούτοις προτείνω — πορεύεσθαι ἐκεῖσε, ὅπου — οἱ παριόντες = οἱ παρερχόμενοι, οἱ διαβάται — δάκνω = θαγκάνω — τοὺς διώκοντας αὐτοὺς (τοὺς κύνας) — εἰ ἐπακολουθοῖεν ἡμῖν ἀπιοῦσιν = ἂν ἤθελεν καταδιώκει ἡμᾶς ἀπερχομένους — ποιοῦμαι πλαίσιον τῶν ὀπλῶν = παρατάσσω τοὺς ὀπλίτας ἐν τετραγώνῳ — εἰ ἀποδειχθεῖη = ἂν ἤθελεν ὀρισθῇ — κοσμῶ τὰ πρόσθεν = διοικῶ τὸ μέτωπον — οὐκ ἂν δέοι = δὲν θὰ ἦτο ἀνάγκη — χρώμεθα ἂν τοῖς τεταγμένοις=ἡθέλομεν ἔχει τεταγμένους τοὺς στρατιώτας ἐν τῇ προσηκούσῃ τάξει.

Ἄλλως ἐχέτω = κατ' ἄλλον τρόπον ἃς γίνῃ — ἡγοῦτο = ἃς προηγῇται — ἐπιμελοίσθην = ἃς διευθύνωσι — τὸ νῦν εἶναι = ἐπὶ τοῦ παρόντος — πειρᾶμαι τίνος = δοκιμάζω τι — κράτιστον = ὠφελιμώτατον.

Τὰ δεδογμένα = τὰ ἀποφασισμένα — μέμνημαι = ἐνθυμοῦμαι, σκέπτομαι — ἀγαθὸς = γενναῖος — ἔστιν = ἔξεστιν, εἶναι δυνατόν — ἄλλως = κατ' ἄλλον τρόπον — κατακαίνειν = ἀποκτείνειν.

Πλαίσιον καλεῖται ἡ παράταξις, καθ' ἣν καὶ τὰς τέσσαρας πλευράς τῆς φάλαγγος κατέχουσιν οἱ ὀπλίται περικλείοντες

ἐντὸς τοῦ τετραπλεύρου τὰ σκευοφόρα καὶ τὸν ὄχλον, ἦτοι τοὺς μὴ μαχίμους, δηλαδὴ καπήλους, ὑπηρέτας τῶν ἀποσκευῶν, μάντις καὶ ἱερεῖς καὶ ἰατροὺς καὶ ἀσθενεῖς κ.λ.π. — Καὶ Λακεδαιμόνιος ἔστι, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον εἶχον τὴν ἡγεμονίαν ἐν Ἑλλάδι — Ταύτης τῆς τάξεως, ἦτοι τοῦ πλαισίου.

ΠΙΝΑΞ

ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Ἀβροκόμας. Στρατηγὸς τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ σατράπης τῆς Φοινίκης, πιθανῶς δὲ καὶ κάρανος τῶν στρατευμάτων τῆς μετὰ τὸ Μεσογαίου καὶ Εὐφράτου περιοχῆς.

Ἀβυδος. Ἀποικία τῶν Μιλησίων ἐν τῇ Τρωάδι ἐν τῷ στενῷ τοῦ Ἑλλησπόντου.

Ἀγασίας. Λοχαγὸς τῶν ὁπλιτῶν ἐκ Στυμφάλου τῆς Ἀρχαδίας.

Ἀγίας. Ἀρχάς, στρατηγὸς τῶν Ἀρχάδων μισθοφόρων, ὅστις μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν ἐφονεύθη ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως.

Αἴγυπτος. Ἡ ἐν τῇ Β. Α. Ἀφρικῇ χώρα αὕτη, οὖσα ἀπὸ τοῦ 625 π. Χ. ἐπαρχία Περσική, ἀπεστάτησε τῷ 414 π.Χ., ὅτε Ἑλληνες μισθοφόροι προσηνέχθησαν νὰ βοηθήσωσι τὸν βασιλέα εἰς καθυπόταξιν αὐτῆς.

Αἰνιᾶνες. Ἑλληνικὸς λαὸς οἰκῶν παρὰ τὴν Οἶτην.

Ἀμφίπολις. Ἀθηναίων ἀποικία παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος ἐν τῇ Α. Μακεδονίᾳ, κτισθεῖσα τῷ 436 π. Χ.

Ἀπόλλων. Ὁ θεὸς τῆς μαντικῆς, μουσικῆς καὶ τοξικῆς.

Ἀπολλωνίδης. Κατὰ τὴν γλῶσσαν Βοιωτὸς, ὅστις ἐκ δειλίας συγεδούλευσε νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ βασιλέως.

Ἀραβία. Παρὰ Ξενοφῶντι καλεῖται οὕτως οὐ μόνον ἡ παρὰ τὸν Περσικὸν κόλπον χερσονήσος, ἀλλὰ καὶ τὸ νότιον μέρος τῆς ὑπὸ Ἀράδων νομάδων οἰκουμένης καὶ βραδύτερον κληθείσης Μεσοποταμίας.

Ἀρβάνκης. Εἷς τῶν τεσσάρων στρατηγῶν τοῦ βασιλέως ἡγούμενος 300 χιλ. στρατοῦ.

Ἀριαῖος. Ἀρχηγὸς τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ τοῦ Κύρου, τρέπεται εἰς φυγὴν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου, ἀποποιεῖται τὸν ὑπὸ τῶν Μυρίων προσεναχθέντα αὐτῷ θρόνον τῆς Περσίας, συσκέπτεται μετ' αὐτῶν περὶ τῆς ἐπιστροφῆς, τυχὼν δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως συγγνώμης προδίδει τοὺς Ἕλληνας.

Ἀρίστιππος. Ἐκ τῆς Θεσσαλικῆς Λαρίσης, Ἀλευάδης, συναθροίζει δαπάναις τοῦ Κύρου στρατὸν πρὸς καταπολέμησιν τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων του ἐν Λαρίσῃ, βραδύτερον δ' ἀποστέλλει τοῦτον πρὸς τὸν Κύρον παρασκευαζόμενον νὰ ἐκτρατεύσῃ κατὰ τοῦ βασιλέως.

Ἀρταγέρσης. Ἀρχηγὸς τῆς ἐξ ἑξακισχιλίων ἱππέων σωματοφυλακῆς τοῦ Ἀρταξέρξου φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Κύρου.

Ἀρταξέρξης ὁ Β΄, ὁ καλούμενος Μνήμων, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Δαρείου Β' καὶ τῆς Περυσάτιδος (405—359 π. Χ.).

Ἀρτάοξος. Τὸ πρῶτον πιστὸς φίλος τοῦ Κύρου, ἔπειτα μετέστη πρὸς τὸν ἄπιστον Ἀριαῖον.

Ἀρταπάτης. Ὁ πιστότατος σκηπτοῦχος τοῦ Κύρου, ὅστις κατὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην ἠτύοκτόνησεν ἐπὶ τοῦ πτώματος αὐτοῦ.

Ἀρτεμῖς. Θεὰ τῆς θήρας (ἀγροτέρα), πρὸς ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ἐθυσίαζον κατ' ἔτος 500 αἶγας διὰ τὴν βοήθειαν, ἣν παρέσχεον εἰς αὐτοὺς κατὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην.

Βαβυλωνία. Τὸ Ν. μέρος τοῦ μεταξὺ τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρητος κειμένου βαθυπέδου.

Γλοῦς. Υἱὸς τοῦ Ταμῶ, κατὰ πρῶτον ὁπαδὸς τοῦ Κύρου, εἶτα προσχωρήσας πρὸς τὸν Ἀρταξέρξην ἐτιμήθη σφόδρα ὑπ' αὐτοῦ.

Γωβρύας. Εἷς τῶν τεσσάρων στρατηγῶν τοῦ Ἀρταξέρξου.

Δαμάρατος. Λακεδαιμόνιος βασιλεὺς, ὅστις ἐκπεσὼν ὑπὸ τοῦ ἐτέρου βασιλέως τῶν Σπαρτιατῶν Κλεομένου τοῦ Α' κατέφυγε πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν Δαρεῖον τὸν Α', παρ' οὗ ἔλαβε δῶρον πόλεις τινὰς ἐν τῇ Μικρασιατικῇ χώρᾳ Τευθρανίᾳ.

Δαρδανεύς. Κάτοικος τῆς Δαρδάνου, πόλεως ἐν τῇ Τρωάδι παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον πρὸς Ν. τῆς Ἀδύδου.

Δαρεῖος. Ὁ ἐπονομαζόμενος Νόθος, πρότερον Ὀχρὸς καλούμενος, υἱὸς Ἀρταξέρξου τοῦ Α' καὶ σύζυγος τῆς Περυσάτιδος,

πατήρ Ἀρταξέρξου τοῦ Μνήμονος καὶ Κύρου τοῦ νεωτέρου (424—405 π.^ΞX.).

Δελφοί. Φωκική πόλις ἐπὶ τῶν νοτίων ὑπωρείων τοῦ Παρναξσοῦ μετὰ τοῦ περιφήμου ναοῦ καὶ τοῦ μαντείου τοῦ Ἀπόλλωνος.

Δόλοπες. Λαὸς ἐν Ἠπείρῳ παρὰ τὴν Πίνδον.

Ἐνυάλιος. Ἐπώνυμον τοῦ θεοῦ τοῦ πολέμου, πρὸς ὃν μετὰ τὸν παιᾶνα ἐπιτιθέμενοι κατὰ τῶν πολεμίων ἀνέπεμπον δεήσεις φωνάζοντες ἀλαλὰ ἢ ἐλελεῦ (*Ἐνυαλίῳ ἀλαλάζειν ἢ ἐλελίζειν*).

Ἐπισθένης. Ἀμφιπολίτης, συνετὸς ἀρχηγὸς τῶν πελταστῶν τοῦ Κύρου.

Εὐφράτης. Μέγας ποταμὸς τῆς Μ. Ἀσίας πηγάζων ἐν Ἀρμενίᾳ ἐκ δύο παραποτάμων, τοῦ δυτικοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ Εὐφράτου, ἐκβάλλων δ' εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Ζαπάτας. Ἀνατολικὸς παραπόταμος τοῦ Τίγρητος.

Ζεύς. Ὁ πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε ἐμφανίζεται ἐν τῇ Ἀναβάσει ὡς βασιλεὺς, ὡς σωτὴρ καὶ ὡς ξένιος.

Ἡρακλῆς. Ὡς φύλαξ τῶν ὁδῶν καὶ τῶν ὁδοιπόρων ἔφερε τὸ ἐπώνυμον ἡγεμῶν καὶ πρὸς αὐτὸν προσεφέροντο τὰ ἡγεμόσυνα.

Θεόπομπος. Ἀθηναῖος νεανίας, θαρραλέως καὶ μεγαλοφρόνως ἀποκρούσας τὰς περὶ ὑποταγῆς προτάσεις τοῦ βασιλέως.

Ἰερώνυμος. Ὁ πρεσβύτατος τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου, ἐξ Ἠλείας καταγόμενος.

Καλλίμαχος. Ἐκ τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ Παρρασίας, λοχαγὸς τῶν ὁπλιτῶν.

Καστωλλὸς ἡ. Πόλις τῆς Λυδίας, πιθανῶς παρὰ τὰς Σάρδεις, ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς ὁποίας ἐγίνοντο αἱ ἐπιθεωρήσεις τῶν Περσικῶν στρατευμάτων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν καράναν τῆς Λυδίας (τ. ἔ. τῆς Λυδίας, μεγάλης Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας).

Καῦστρου πεδίων. Πόλις τῆς Μ. Φρυγίας, τὸ σημερινὸν Ἀφιὸν Καρχισάρ.

Κελαιναί. Πόλις τῆς μεγάλης Φρυγίας παρὰ τὸν Μαίανδρον καὶ Μαρσύαν μετ' ἐπαύλεως καὶ κήπου τοῦ Κύρου, πλησίον τοῦ σημερινοῦ Δινέρ.

Κεράμων ἀγορά. Πόλις τῆς Μ. Φρυγίας, τὸ σημερινὸν Οὐσάκ.

Κιλικία. Χώρα ἐν τῇ Ν. Α. Μ. Ἀσίᾳ μὲ πρωτεύουσιν τοὺς Ταρσοὺς.

Κλεάνωρ. Ἐκ τοῦ Ὀρχομενοῦ τῆς Ἀρκαδίας, στρατηγὸς τῶν Μυρίων, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀγίου ἀρχηγὸς τῶν Ἀρκάδων ὁπλιτῶν.

Κλέαρχος. Λακεδαιμόνιος, ἀρμοστής τοῦ Βυζαντίου, καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ὑπὸ τῆς Σπάρτης ἐπὶ ἀπειθείᾳ, διότι ἀνγκληθεὶς δὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα, στρατολογεὶ δαπάναις τοῦ Κύρου μισθοφόρους, δι' ὧν καταπολεμεῖ τοὺς Θράκας. Ὅτε ὁ Κύρος παρεσκεύαζε τὴν ἐκστρατείαν, ὁ Κλέαρχος παραλαβὼν τοὺς μισθοφόρους του ἔρχεται πρὸς αὐτὸν καὶ λαμβάνει τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν αὐτοῦ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου ἀναγνωρίζεται σιωπηλῶς ὑπὸ τῶν Μυρίων ἀρχιστράτηγος αὐτῶν καὶ παρὰ τὸν Ζηπάταν πίπτει θύμα τῆς προδοσίας τοῦ Τισσαφέρνους.

Κολοσσαί. Πολυάνθρωπος πόλις τῆς Φρυγίας παρὰ τὸν Λύκον, παρχπόταμον τοῦ Μαιάνδρου, ἧς ἐρείπια σφύζονται παρὰ τὰς σημερινὰς Χώνας.

Κτησίας. Περίφημος ἱατρὸς καὶ ἱστορικὸς ἐκ τῆς ἐν τῇ Καρίᾳ Κνίδου, ὅστις ἐπὶ δέκα καὶ ἑπτὰ ἔτη (415—398 π. Χ.) ἔζησεν ἐν τῇ Περσικῇ αὐλῇ καὶ συνώδευσε τὸν βασιλέα Ἀρταξέρξην εἰς τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην. Ἐκ τῆς Περσικῆς ἱστορίας αὐτοῦ (τὰ Περσικά) καὶ τῆς Ἰνδικῆς (τὰ Ἰνδικά) ἐλάχιστα ἀποσπάσματα σφύζονται.

Κῦρος. Ὁ νεώτερος υἱὸς Δαρείου τοῦ Β' καὶ τῆς Παρυσάτιδος, σατράπης Λυδίας, Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας, ὅστις πολέμησας πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην μετὰ βαρβαρικοῦ καὶ μισθοφορικοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐφονεύθη παρὰ τὰ Κούναξα.

Λυδία. Ἐπαρχία τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς βορρᾶν τῆς Ἰωνίας μὲ πρωτεύουσιν τὰς Σάρδεϊς.

Λύκαϊα. Ἐορτὴ τοῦ Λυκαίου Διὸς ἐν Ἀρκαδίᾳ.

Λυκάονες. Οἱ κάτοικοι τῆς Λυκαονίας, ἐπαρχίας τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὰ Β. Δ. τῆς Κιλικίας, οἵτινες, ὥς οἱ Μυσοὶ καὶ οἱ Πισιδαί, ποτὲ δὲν ὑπετάχθησαν τελείως εἰς τοὺς Πέρσας.

Λύκιος. Ἀθηναῖος ἀρχηγὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ Χειρισόφου καταρτισθέντος ἱππικοῦ καὶ ἑτεροῦ Συρακόσιος.

Δωτοφάγοι. Ὁ ἐκ τῆς Ὀδυσσεύς (ι, 94 κ.ἐξ.) γνωστός μυθικός λαὸς ἐν Διδύμῃ τρεφόμενος ὑπὸ τῶν φοινικεϊδῶν καρπῶν τοῦ δένδρου λωτοῦ.

Μαϊάνδρος. Ποταμὸς τῆς Καρίας ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ ἐκδάλλων εἰς τὸν Λάτμιον κόλπον ἀπέναντι τῆς Μιλήτου.

Μένων. Φαρσάλιος ἐκ Θεσσαλίας, ὁδηγῆσας τὸν ἐκ τῆς βορείου Ἑλλάδος συναθροισθέντα στρατὸν τοῦ πρὸς τὸν Κῦρον εἰς Κολοσσάς καὶ μεγάλης τιμῆς ἀξιώθεις παρ' αὐτῷ. Κατὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην ὥσῃγει τὴν ἀριστεράν πτέρυγα τῶν Ἑλλήνων, μετὰ ταύτην ὅμως ἔλαβε σιάσιν μᾶλλον ἀμφίβολον προσκολληθεὶς πρὸς τὸν Ἀριαίον καὶ προσεγγίσας πρὸς τὸν Τισσαφέρην. Παρὰ τὸν Ζαπάταν συνελήφθη μετὰ τοῦ Κλεάρχου καὶ τριῶν ἄλλων στρατηγῶν καὶ βραδύτερον ἐφονεύθη καὶ οὗτος κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως.

Μιθραδάτης. Πέρσης, ὅστις κατ' ἀρχάς ὢν πιστὸς ὁπαδὸς τοῦ Κύρου, μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ προδίδει τοὺς Ἕλληνας καὶ προσκολλᾶται πρὸς τὸν Τισσαφέρην.

Μίλητος. Νῦν μὲν χωρίον καλούμενον Παλάτια, πάλαι δὲ σπουδαιότατη ἐμπορικὴ πόλις ἐν τῇ Ἰωνίᾳ ἐπὶ τῆς Δ. παραλίας τῆς Μ. Ἀσίας, πρὸς νότον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μαϊάνδρου. Μόνη ἢ πόλις αὕτη ἐκ τῶν Ἰωνικῶν δὲν ἀπέστη ἀπὸ τοῦ Τισσαφέρους πρὸς τὸν Κῦρον, διότι ἐκεῖνος ἐγκαίρως ἐξώρισεν ἢ ἐφόνευσεν τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ φιλικῶς διακειμένου πρὸς τὸν Κῦρον κόμματος τῶν κατοίκων αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ὁ Κῦρος ἐπολιόρκησεν αὐτήν, ἠνγκάσθη δ' ὅμως νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν ἀναλαβὼν τὴν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του στρατείαν.

Μιλοκύθης. Θρᾷξ ἀρχηγὸς μισθοφορικοῦ στρατεύματος ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Κύρου αὐτομολήσας πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην.

Μυσοί. Πολεμικοὶ καὶ ληστρικοὶ κάτοικοι τῆς Β.Δ. τῆς Μ. Ἀσίας ἐπαρχίας Μυσίας, οἵτινες διαρκῶς ἐξηγείροντο κατὰ τῆς Περσικῆς κυριαρχίας.

Νικάρχος. Ἀρκάς, ὅστις βρέως τετρωμένος διαφεύγει ἀπὸ τῆς παρὰ τὸν Ζαπάταν σφαγῆς τῶν 200 Ἑλλήνων στρατιωτῶν καὶ εἶναι διάφορος τοῦ Ἀρκάδος Νικάρχου τοῦ αὐτομολήσαντος πρὸς τοὺς Πέρσας.

Ξανθικλῆς. Ἀχαιὸς ἐκλεχθεὶς στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν ἀντὶ τοῦ δολοφονηθέντος Σωκράτους.

Ξενίας. Ἐκ τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ Παρρασίας, ἀρχηγὸς Ἑλλήνων ὁπλιτῶν ἐν τῷ στρατεύματι τοῦ Κύρου, ἐγκαταλείπει τοῦτον καθ' ὁδὸν προσβληθείσης τῆς φιλοτιμίας του.

Ὀλύνθιοι. Κάτοικοι τῆς Ὀλύνθου, σπουδαιοτάτης πόλεως τῆς Ν. Μακεδονίας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ.

Ὀρόντας. Γαμβρὸς τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου τοῦ Β', σάτραπης δὲ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀρμενίας.

Ὀρχομένιος. Κάτοικος τοῦ Ὀρχομενοῦ, πόλεως Ἀρκαδικῆς Β. Δ. τῆς Μαντινείας.

Παρράσιος. Κάτοικος τῆς Ἀρκαδικῆς πόλεως Παρρασίας κειμένης πρὸς Ν. τοῦ Λυκαίου ὄρους.

Παρύσατις. Σύζυγος Δαρείου τοῦ Β' καὶ μήτηρ Ἀρταξέρξου τοῦ Β' καὶ Κύρου τοῦ νεωτέρου, δολοπλόκος καὶ ὠμὴ βασίλισσα, ἣτις τὸν προσφιλεῖ τῆς υἱὸν Κύρον ἐξήγγειρεν εἰς ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ τῆς Ἀρταξέρξου.

Πασίων. Στρατηγὸς Μεγαρεὺς ἐν τῷ μισθοφορικῷ στρατῷ τοῦ Κύρου, ὃν καθ' ὁδὸν κατέλιπε μετὰ τοῦ Ξενίου.

Πατηγύας. Ἐπιφανὴς Πέρσης φίλος τοῦ Κύρου.

Παφλαγονία. Χώρα τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

Πέλται. Πόλις τῆς Μ. Φρυγίας 6—10 χιλιόμετρα πρὸς νότον τοῦ σημερινοῦ Τσιδρίλ.

Πίργης. Κἄρ διερμηνεὺς τοῦ Κύρου.

Πισίδαι. Κάτοικοι τῆς χώρας Πισιδίας ἐν τῇ νοτίῳ Μ. Ἀσίᾳ πρὸς δυσμὰς τῆς Λυκαονίας. Οἱ Πισίδαι, ὡς αἱ Μυσοὶ καὶ αἱ Λυκάονες, οὐδέποτε ὑπετάχθησαν τελείως εἰς τοὺς Πέρσας, ὡς ληστὰι δὲ ἦσαν πάντοτε ἐπικίνδυνοι εἰς τοὺς περιοίκους.

Προκλῆς. Διοικητὴς τῆς Τευθρανίας, ἀπόγονος τοῦ Δαμαράτου.

Πρόξενος. Βοιωτὸς, φίλος τοῦ Κύρου, ὅστις προέτρεψεν αὐτὸν νὰ μετάσχη τῆς κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου στρατείας ὡς στρατηγὸς μισθοφορικοῦ σώματος. Τῇ συμβουλῇ τούτου συνηκολούθησε καὶ ὁ Ξενοφὼν εἰς τὴν στρατείαν ὡς ἄπλοὺς ἐθελοντῆς. Συλληφθεὶς μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνηος

παρὰ τὸν Ζαπάταν καὶ ἀποκεφαλίσθεις ἀντικαθίσταται κατόπιν ὑπὸ τοῦ φίλου του Ξενοφῶντος.

Σάρδεις. Πρωτεύουσα τῆς Λυδίας οὐχὶ μακρὰν τοῦ Πακτωλοῦ, ἔδρα Πέρσου σατράπου.

Σοφαίνετος. Ἐκ τῆς Στυμφάλου τῆς Ἀρκαδίας, ὁ πρεσβύτατος τῶν στρατηγῶν τῶν Μυρίων.

Στυμφάλιος. Ὁ κάτοικος τῆς Στυμφάλου, πόλεως τῆς Β. Ἀρκαδίας.

Σωκράτης. 1) Ὁ περίφημος Ἀθηναῖος φιλόσοφος, διδάσκαλος τοῦ Ξενοφῶντος. 2) Ἀχαιῖς, στρατηγὸς ἐν τοῖς μισθοφόροις τοῦ Κύρου, συλληφθεὶς μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων στρατηγῶν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους καὶ ἀποκεφαλίσθεις.

ῶσις. Συρακόσιος στρατηγὸς ἐν τοῖς μισθοφόροις τοῦ Κύρου.

Ταμῶς. Ἐκ τῆς Μέμφιδος τῆς Αἰγύπτου, ὑπαρχος ἐν Λυδίᾳ καὶ ἀρχηγὸς τοῦ στόλου τοῦ Κύρου, ὅστις μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐπανῆλθεν εἰς Αἴγυπτον.

Τευθρανία. Χώρα τῆς Μ. Ἀσίας ἐν τῇ Μυσίᾳ, ἣν ὁ Δαρεῖος ὁ Α' εἶχε δωρήσει τῇ Σπαρτιάτῃ φυγάδι Λαμκράτῃ.

Τίγρης (=βέλος, ὀνομασθεὶς οὕτως ἐκ τοῦ ταχέος ῥοῦ αὐτοῦ) πηγάζει ἐκ πολλῶν πηγῶν ἐν Ἀρμενίᾳ, μεθ' ὃ ῥέει Ν. Α. καὶ νῦν μὲν παρὰ τὴν Βόσραν ἐνοῦται μετὰ τοῦ Εὐφράτου, τὸ πάλαι δὲ ἐξέβαλλεν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον κεχωρισμένος τούτου.

Τιμασίων. Ἐκ τῆς ἐν τῇ Τρωάδι Δαρδάνου ἐκλέγεται στρατηγὸς ἀντὶ τοῦ Κλεάρχου μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους σύλληψιν αὐτοῦ.

Τισσαφέρνης. Τὸ πρῶτον διοικητὴς τῆς Λυδίας, Ἰωνίας καὶ Καρίας καὶ κατόπιν (προσθεθεισὼν τῶν δύο πρώτων ἐπαρχιῶν εἰς τὴν σατραπείαν τοῦ Κύρου) μόνῃς τῆς Καρίας καὶ ἔκτοτε ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ Κύρου καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Ἐνωρὶς πληροφορηθεὶς τὰς περὶ ἐπαναστάσεως παρασκευὰς τοῦ Κύρου ἀνακοινῶς τοῦτο εἰς τὸν Ἀρταξέρξην καὶ προτρέπει αὐτὸν ν' ἀντιπαρασκευάζεται. Μετὰ ταῦτα ἀναλαμβάνει τὴν διοίκησιν τοῦ ἐνὸς τῶν τεσσάρων στρατιωτικῶν σωμάτων τοῦ βασιλέως, προσποιεῖται μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου φιλίαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, κάμνει πρὸς αὐτοὺς σπονδὰς ἐξ ὀνόματος τοῦ βασιλέως καὶ μετὰ τοῦ Ὀρόντου συνοδεύει αὐτοὺς κατὰ τὴν διὰ τῆς Βαβυλωνίας ἐπιστροφὴν, κα-

Ἑμμ. Γ. Παντελάκη—Χρηστομάθεια Β' Ἑκδ. Ζ'

10

τόπιν δ' ὅμως παρὰ τὸν Ζικπάταν συλλαμβάνει δολίως τοὺς στρατηγούς καὶ καταδιώκει εἰτα τὸν Ἑλληνικὸν στρατόν. Διὰ τὰς ὑπηρεσίας του ταύτας λαμβάνει ὡς ἀμοιβὴν παρὰ τοῦ βασιλέως τὴν σατραπείαν τοῦ Κύρου, ἀλλὰ βραδύτερον τῇ ἐνεργείᾳ τῆς Παρυσάτιδος συλλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ φονεύεται.

Τολμίδης. Ὁ διαπρεπέστατος κήρυξ ἐν τῷ στρατῷ τῶν Μυρίων.

Φαλῖνος. Ἕλλην ἐκ Ζικύνθου, ἐπαγγελλόμενος τὸν διδάσκαλον τῆς στρατιωτικῆς τακτικῆς καὶ τῆς ὅπλομαχίας, χρησιμοποιηθεὶς ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ κατὰ τὰς μετὰ τῶν Ἑλλήνων διαπραγματεύσεις.

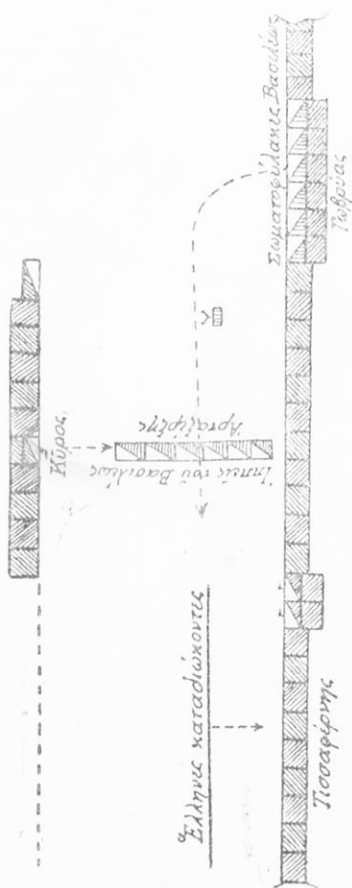
Φιλήσιος. Ἀχαιὸς στρατηγὸς ἀντικαταστήσας τὸν ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους συλληφθέντα Μένωνα.

Φρυγία. Ἡ μεγάλη καλουμένη, ἐπαρχία τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς δυσμῆς τῆς Καππαδοκίας.

Χειρίσοφος. Σπαρτιάτης στρατηγὸς ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Κύρου, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κλεάρχου ἀναγνωρίζεται σιωπηλῶς ὡς ἀρχιστράτηγος καὶ ἀρχηγὸς τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς, μετὰ δὲ τὴν εἰς Ἀρμήνην ἄφιξιν ῥητῶς ἀναγορεύεται ἀρχιστράτηγος τῆς ὅλης στρατιᾶς, ἐν ᾗ κατ' οὐσίαν ὑπολείπεται ἐν πᾶσι τοῦ Ξενοφώντος.

Χερρόνησος. Ἐν τῇ Ἀναβάσει νοεῖται πάντοτε ἢ παρὰ τὸν Ἑλλησπόντον Θρακικὴ Χερσόνησος, ἀπέναντι τῆς Τρωάδος, ἢ νῦν ἐνομαζομένη χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως.

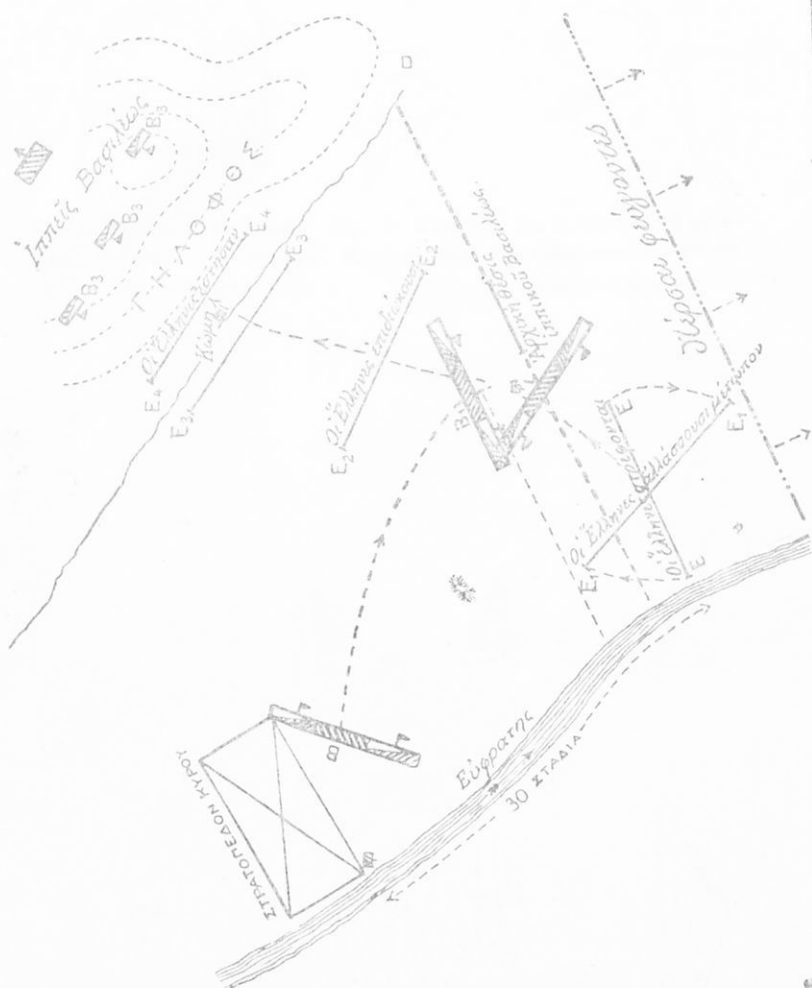

Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη.

IB'

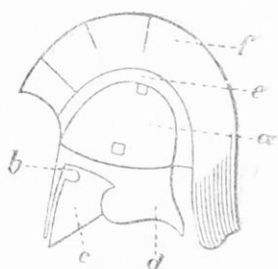
Κυκλωτική κίνησις τῆς σωματοφυλακῆς τοῦ βασιλέως.

Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη.

II'

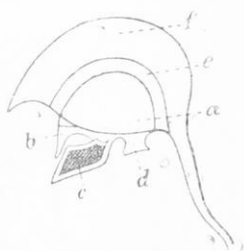
Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων.

Σχ. 1. Κράνος Κορινθιακόν
(μετά μονίμου προφυλάγματος
τῶν παρειῶν).

Σχ. 2. Κράνος
Κορινθιακόν.

Σχ. 3. Κράνος Ἀττικόν
(μετά κινητοῦ προφυλάγ-
ματος τῶν παρειῶν).

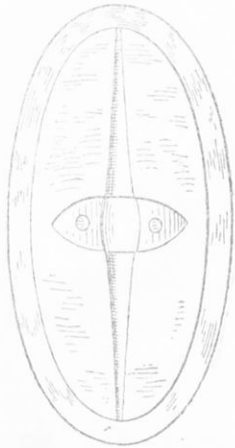
Σχ. 4. Θώραξ
χιτῶν.

Σχ. 5. Θώραξ φολιδωτός

Σχ. 6.
Κνημίς.

Σχ. 7. Ἀσπίς φοειδής.

Σχ. 8. Ἀσπίς κυκλική.

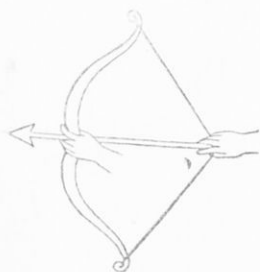

Σχ. 9. Ὀπλίτης.

Σχ. 10. Ἀκοντιστής.

Σχ. 11. Τόξον.

Σχ. 12. Φαρέτρα.

Σχ. 13. Σφενδονήτης.

Σχ. 14. Πελταστής.

Αριθ. Πρωτ. 27967

Διεκπ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Σεπτεμβρίου 1917

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΠΡΟΣ

ΤΟΝ κ. ΕΜΜ. ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ

Συγγραφέα Διδακτικῶν βιβλίων.

Γνωρίζομεν ὑμῖν διὰ κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου ἐνεκρίθη ἡ χρῆσις τῆς ὑφ' ὑμῶν ὑποβληθείσης Ἑλληνικῆς Χρηματομαθετικῆς Τόμος Β' διὰ τὴν Β' τάξιν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, τὴν ἀντιστοιχοῦσαν τάξιν τῶν λοιπῶν σχολείων τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν Β' τάξιν τῶν Ἀστικῶν σχολείων τῶν θηλέων καὶ διὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1917-1918 καὶ ἐφεξῆς κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 117 πράξιν αὐτοῦ.

Ὁ Ὑπουργός

ΔΗΜ. ΔΙΓΚΑΣ